

JSR
วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2566 | Vol.9 No.2 July - December 2023

Journal of
Srilanchang Review

วารสาร ศรีล้านช้างปริทรรศน์

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2566 | Vol.9 No.2 July - December 2023

ISSN 2350 - 9406

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง
Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus

MBUSLC

วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์ JSR

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย ราย 6 เดือน
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2566 | Vol.9 No.2 July – December 2023
ISSN 2350 - 9406

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย ทางพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศาสนา การศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และ
นิติศาสตร์

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
253/7 ถนนวิสุทธิเทเพ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
โทรศัพท์ 042-814-978 เว็บไซต์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jslc>
อีเมลล์ slc.journal@mbu.ac.th

ที่ปรึกษา

พระราชวรชिरุสดี	เจ้าคณะจังหวัดเลย (ธ)
พระมหาวิเชียร ธมมวชิโร, ดร.	รองอธิการบดีวิทยาเขตศรีล้านช้าง
พระมหาวัฒนา สุรจิตโต, ดร.	ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการศรีล้านช้าง
พระมหาจันทมกล อภिरตโน, ดร.	ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตศรีล้านช้าง

บรรณาธิการ : พระครูพิสุทธิธรรมมาภรณ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : ดร.จักรกฤษณ์ โปตาพล

กองบรรณาธิการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย :

รศ.บุญช่วย ศิริเกษ รศ.ดร.สุพัฒน์ อนันต์จารย์ ผศ.ดร.วิชณพงศ์ ศรีจันทร์

หน่วยงานภายนอก :

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รศ.ดร.ภักดี โพธิสิงห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รศ.ดร.ธงชัย ลิงอุดม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.อุเทน วัชรชินโรส

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผศ.ดร.ศักดิ์นาภรณ์ นันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผศ.ดร.ทอมทวล บัวระภา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.ประยุทธ์ ชูสอน

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผศ.ดร.ประสงค์ หัสรินทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-blind peer review) เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนพร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนบทความจะได้รับการตีพิมพ์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน / ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

พิมพ์ที่ : สำรวยก้อปี่บ้านใหม่
34/6 ชุมชนบ้านใหม่ ถ. วิสุทธิเทพ ต. กุดป่อง
อ. เมือง จ. เลย

บทบรรณาธิการ

วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์ฉบับนี้เป็นฉบับปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เนื้อหาของบทความเป็นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ปรัชญา การศึกษา รัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ทั้งในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิชาการและการวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วยบทความจำนวน 10 บทความ ได้แก่ 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 2) การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน โนนสว่าง โป่งเปี้ยว ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ 3) แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 4) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 5) แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 6) กลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย 7) กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 8) การปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงตามหลักคำสอนในราหุโลวาสสูตร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย 9) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม 10) หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาในนวนิยายประยุกต์อิงหลักธรรม เรื่อง “รักบริสุทธิ์” ของนรรัตน์ รักดี

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความอนุเคราะห์พิจารณาคุณภาพบทความทุกบทความในวารสารฯ และคณะทำงานวารสารฯ ทุกท่านที่ช่วยให้การจัดทำวารสารฯ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้เขียนบทความ นักวิจัยและผู้อ่านทุกท่านที่ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด และขอเชิญชวนให้ท่านส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฯ ฉบับต่อไป

กองบรรณาธิการ

วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์

บทความที่ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และเผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เป็นทัศนคติและข้อคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือว่าเป็นทัศนคติและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บรรณาธิการแถลง.....	ก
♦ องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 (DIGITAL LEADERSHIP DEVELOPMENT COMPONENTS OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SAKON NAKHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE) <i>ธัญลักษณ์ สิทธิสาร, อภิลิทธิ์ สมศรีสุข และบุญมี ก่อบุญ</i>	1
♦ การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน โนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี <i>สังักัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ</i> (NEEDS ASSESSMENT IN THE MANAGEMENT DEVELOPMENT OF THE NONSAWANG PONGPUAI KAISSE SCHOOL NETWORK UNDER BUENG KAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE) <i>ขวัญฤดี กล้วยสิงห์, อภิลิทธิ์ สมศรีสุข และวัลนิกา ฉลากบาง</i>	11
♦ แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 (GUIDELINES FOR RISK MANAGEMENT OF SCHOOL UNDER LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) <i>กนกนก เพ็งสิงห์, สุชาติ บางวิเศษ และศักดินาภรณ์ นันท์</i>	25
♦ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา <i>ประถมศึกษาเลย เขต 1</i> (GUIDELINES FOR COMPETENCY DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL ERA UNDER LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1) <i>กัมพล เรืองสมบัติ, สุชาติ บางวิเศษ และสุชุม พรหมเมืองคุณ</i>	43
♦ แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา <i>ประถมศึกษาเลย เขต 1</i> (GUIDELINES FOR SKILLS DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE 21 st CENTURY UNDER LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1) <i>วีระยุทธ เรืองธรรม, สุชาติ บางวิเศษ และศักดินาภรณ์ นันท์</i>	57
♦ กลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น <i>ในจังหวัดเลย</i> (STRATEGIES FOR MANAGING RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOLS AND COMMUNITIES OF SCHOOLS UNDER LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN LOEI PROVINCE) <i>ปองขวัญ จุลลา, จุฑามาส ศรีจ้านงค์ และศักดินาภรณ์ นันท์</i>	71

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

◆ กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2 (EDUCATIONAL RESOURCE MOBILIZATION STRATEGIES OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) วีรุฒิ ธรรมโสม, ศักดินาภรณ์ นันทิ และสุชาติ บางวิเศษ.....	83
◆ การปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงตามหลักคำสอนในราหุลอวาตสูตสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย (MORALITY INDOCTRINATION OF RAHULOVADA-SUTTA-BASED INTEGRITY FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS UNDER LOEI MUNICIPALITY) เดชทัต ปักสังขานัย, พระมหาวิเชียร ธมฺมวชิโร, ทวีศักดิ์ ไครบุตร, ประดิษฐ์ ศรีโนนยาง, และพระครูปริยัติสาทร.....	99
◆ กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม (PRIVATE SCHOOL MANAGEMENT STRATEGIES ACCORDING TO THE CONCEPT OF INNOVATIVE ORGANIZATION) ศศิธร หมั่นระโทก, สุภาพ ผู้รุ่งเรือง และกานต์ เนตรกลาง.....	113
◆ หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาในนวนิยายประยุกต์อิงหลักธรรม เรื่อง “รักบริสุทธิ์” ของนรรัตน์ รักดี (BUDDHIST TEACHINGS IN BUDDHISM-APPLIED NOVEL: “RAK BORISUT” BY NORARAT RAKDEE) กิตติยา คุณวรักษ์, ประณิตา จันทระประพันธ์.....	131
ภาคผนวก	143

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
**A STUDY OF DIGITAL LEADERSHIP COMPONENTS
OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SAKON NAKHON
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3**

ธัญลักษณ์ สิทธิสาร^{1*}

อภิสิทธิ์ สมศรีสุข²

บุญมี ก่อบุญ³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Thanyalak Sittisan¹

Apisit Somsrisuk²

Boonmee Korboon³

^{1,2,3}Sakon Nakhon Rajaphat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: Thanyalak8009@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยใช้กระบวนการวิจัยจากเอกสาร ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย จำนวน 12 แหล่ง ที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ 5 หรือร้อยละ 41.67 ขึ้นไป เพื่อคัดสรรองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตารางสังเคราะห์ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วน 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่ามี 5 องค์ประกอบ ที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ 5 หรือร้อยละ 41.67 ขึ้นไป ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การรู้ดิจิทัล 3) การสื่อสารดิจิทัล 4) ความร่วมมือ 5) วัฒนธรรมดิจิทัล และการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด ทุกองค์ประกอบ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research explores the digital leadership components of school administrators under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3. The study employs a two-step research approach, 1) Studying the synthesis of digital leadership components based on 12 relevant sources with a frequency from 5 or as required 41.67 and up. 2) Evaluating the applicability of these digital leadership components for educational institution administrators. The tools were synthesis table and a 5-level scale questionnaire the data statistic were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research findings reveal:

Digital leadership of school administrators encompasses five key components with a frequency from 5 or as required 41.67 and up: 1) digital vision, 2) digital literacy, 3) digital communication, 4) collaboration, 5) digital culture. The evaluation of the suitability of these digital leadership components of educational institution administrators indicated an overall highest level. And when considering each component, it was at the highest level in every element.

Keywords: Digital leadership; School administrators

บทนำ

การขับเคลื่อนการบริหารคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะ การเรียนรู้ ดิจิทัลของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการด้านยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนา ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา มุ่งเพิ่ม และขยายช่องทางการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการ เรียนการสอนเพื่อสร้างความคุ้นเคย และยกระดับความสามารถ ด้านการอ่านของนักเรียนสำหรับเป็นฐานใน การเรียนรู้วิชาอื่น ๆ จัดหาและบริหารจัดการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ทันสมัยให้แก่ทุก สถานศึกษา สร้างแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ และการสร้างอาชีพ อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอน หนังสือและตำราเรียนในระบบดิจิทัล จัดทำระบบฐานข้อมูล (Big Data) และระบบรายงานผลการใช้ฐานข้อมูลที่ต้องครบถ้วน ทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงเข้ากับระบบฐานข้อมูลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของส่วนราชการ หน่วยงาน อื่น ๆ จัดหา วัสดุอุปกรณ์ที่มีมาตรฐานแก่สถานศึกษาเพื่อให้สามารถรองรับการจัดการเรียน การสอนทางไกล และส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการเรียนรู้เชิงลึก ผ่านบทเรียนที่หลากหลาย (Massive Open Online Course: MOOCs) รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับค้นหาช่องทางในการ สร้างอาชีพ (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2565, หน้า 32)

ในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลายอย่างปัจจุบันเทคโนโลยี สารสนเทศมีความเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกคนควร

เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สามารถติดต่อสื่อสารได้ อย่างมีมารยาท รู้จักการเคารพสิทธิของผู้อื่น และเข้าใจในสิทธิของตนเอง สามารถใช้เทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบ รู้จักป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางดิจิทัล เพื่อก้าวเข้าสู่ความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลได้อย่างภาคภูมิใจ การใช้ดิจิทัลอย่างปลอดภัย (วรายุทธ วิลามาต, 2563, หน้า 27)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีเป้าหมายที่ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะ สมรรถนะ การสนับสนุนพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษาให้เป็นต้นแบบการพัฒนาวัตกรรมการศึกษาและการเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้กล่าวถึงโรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนที่มีความเหมาะสม ความพร้อม ด้านกายภาพ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการ การบริหาร ชุมชนและเครือข่าย มีการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม ครูมีความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้ มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูมีการพัฒนาตนเอง ในด้านวิชาชีพ โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3, 2565, หน้า 39)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการหาแนวทางในพัฒนาการภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาโดยปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยรู้เท่าทันเทคโนโลยี จะส่งผลทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาสะดวกมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาได้มีศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถปรับตัวภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ซึ่งมีลำดับขั้นตอนที่สำคัญประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร เพื่อทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จากแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 แหล่ง เครื่องมือเป็นแบบตารางสังเคราะห์ตามแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย โดยแจกความถี่จากหลายแหล่งข้อมูล และสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ค่าความถี่ตั้งแต่ 5 หรือร้อยละ 41.67 ขึ้นไป ซึ่งผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 ไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันองค์ประกอบในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

(1) สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังเคราะห์ได้ตามขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนประยุกต์ตามแนวทางของ Likert ซึ่งได้กำหนดค่าคะแนนของคะแนนช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ

(2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ

(3) ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยนำองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังเคราะห์ได้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณายืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบ จำนวน 5 คน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1.1 อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร วุฒิการศึกษาปริญญาเอกขึ้นไป และประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จำนวน 1 คน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน

1.3 ครู วิทยะฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสังเคราะห์องค์ประกอบและแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารใช้สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามและเป็นเครื่องมือในการประเมินความเหมาะสม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติ ดังนี้

3.1 วิเคราะห์สภาพทั่วไป ด้วยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3 นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีระดับผลการดำเนินงาน โดยยึดเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายความว่า องค์ประกอบมีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายความว่า องค์ประกอบมีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายความว่า องค์ประกอบมีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายความว่า องค์ประกอบมีความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายความว่า องค์ประกอบมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มี ความเหมาะสม

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้ จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ จากการสังเคราะห์เนื้อหาและองค์ประกอบจากเอกสาร มาทำเป็นตารางสังเคราะห์องค์ประกอบโดยแสดงในรูปความถี่และคัตสรร องค์ประกอบที่มีความถี่ 5 หรือร้อยละ 41.67 ขึ้นไป พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การรู้ดิจิทัล 3) การสื่อสารดิจิทัล 4) ความร่วมมือ 5) วัฒนธรรมดิจิทัล ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ความถี่ขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	ชุตริตัน กาญจนธนชัย(2562)	กัญญารัตน์ สุขแสน (2563)	สุชญ โภมลวานิช (2563)	กัญชชาติ กุศลนอก (2565)	จิราภรณ์ ปกรณ์ และคณะ (2565)	ณัฐธิดา สงค์แก้ว (2565)	บุษยพรรณ สุระคาย (2565)	ประภาวิษณุ เจียรสุตพันธ์ (2565)	มูฮำหมัดรุซดีน ลือปกะสุติง (2565)	Eric Sheninger (2014)	Elloitt (2017)	Julia K. Eberl, Paul Drews (2021)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่ตัดสรร
1. การรู้ดิจิทัล	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓		✓	✓	9	75	✓
2. วิสัยทัศน์ดิจิทัล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	11	91.67	✓
3.ความร่วมมือ	✓				✓	✓	✓	✓				✓	6	50	✓
4. วัฒนธรรมดิจิทัล		✓			✓	✓			✓		✓		5	41.67	✓
5. การสื่อสารดิจิทัล			✓			✓	✓		✓	✓			5	41.67	✓

จากตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 หรือร้อยละ 41.67 ขึ้นไป มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การรู้ดิจิทัล 3) การสื่อสารดิจิทัล 4) ความร่วมมือ 5) วัฒนธรรมดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ซึ่งสรุปผลการประเมินความเหมาะสมของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อ	องค์ประกอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	วิสัยทัศน์ดิจิทัล	5	0	มากที่สุด
2	การรู้ดิจิทัล	4.95	0.14	มากที่สุด
3	การสื่อสารดิจิทัล	5	0	มากที่สุด
4	ความร่วมมือ	4.96	0.08	มากที่สุด
5	วัฒนธรรมดิจิทัล	4.91	0.13	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.96	0.04	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด ทุกองค์ประกอบ

อภิปรายผล

การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ในครั้งนี้ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำดิจิทัลที่มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การรู้ดิจิทัล 3) การสื่อสารดิจิทัล 4) ความร่วมมือ 5) วัฒนธรรมดิจิทัล ซึ่งผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้เนื่องมาจากในการศึกษาเพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างหลากหลายและรัดกุมร่วมกับการใช้แบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารอีกครั้ง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบตามที่ได้สังเคราะห์มาและมีการเพิ่มเติมรายละเอียดในประเด็นตัวบ่งชี้บางตัวเพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้นและสอดคล้องตามบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3 มากขึ้น ดังนั้น ผลการวิจัยจึงทำให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นไปตามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น สอดคล้องกับ สุขญา โคมลวานิช (2563, หน้า 47) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลสูง ก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่ การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน สามารถบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับกับเป้าหมายและทิศทางการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ กัญญารัตน์ สุขแสน (2563, หน้า 54) ได้กล่าวว่า ผู้นำในยุคดิจิทัลจำเป็นที่จะต้องเข้าใจทิศทางการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่เกิด ใน ยุคดิจิทัล โดยสามารถปรับองค์การได้อย่างรวดเร็วและพร้อมที่จะเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ สอดคล้องกับ มูฮำหมัดรุสลัน ลือปาเกะลูติง (2565, หน้า 23) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เนื่องจากเป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความตระหนักถึงความรู้ความเข้าใจ การมีวิสัยทัศน์และใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถประเมินและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลให้ก้าวทันกับ การเปลี่ยนแปลงที่ก้าวล้ำทางดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการวิจัยเรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มี 3 องค์ประกอบ ที่ต้องนำไปหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการนำองค์ประกอบข้างต้นไป เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครู

1.2 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล และความร่วมมือ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรคำนึงถึงการการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลและความร่วมมือ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงได้รับอย่างเหมาะสม

1.3 ผู้บริหารควรพิจารณาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา องค์ประกอบอื่น ๆ ในการวิจัยในครั้งนี้ด้วย เนื่องจากมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกัน ได้แก่ วิสัยทัศน์ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล ความร่วมมือ การรู้ดิจิทัล และวัฒนธรรมดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านใดที่มี ความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

เอกสารอ้างอิง

กัญญารัตน์ สุขแสน (2563), รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. วิทยาลัยครูสุริยเทพ.

กันตชาติ กุดนอก (2565), ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จิราภรณ์ ปกรณ์ และคณะ (2565), รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(48), 396-410.

- ชุตีรัตน์ กาญจนธนชัย. (2562), *ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ณัฐธิดา สงค์แก้ว. (2565), *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุษยพรรณ สุระคาย (2565), *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประภาวิษณุ เจียรสุคนธ์ และคณะ (2565), *สภาพความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1*. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(48), 90-104.
- มูฮำหมัดรุชดี ลือบาเกตุติง (2565), *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษาตรัง กระบี่*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วรยุทธ วิลามาต. (2563). *ความต้องการจำเป็นในการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุขญา โภมลวานิช. (2563). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. วิทยานิพนธ์ ศึกษา ศษ.ม. บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2565*. เข้าถึงได้ จาก <https://sakonnakhon3.go.th/new/>. 28 มิถุนายน 2566.
- สำนักงานปลัดและกระทรวงยุติธรรม. (2565). *แผนปฏิรูปราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)*. เข้าถึงได้ จาก https://www.moj.go.th/attachments/20230425144430_71259.pdf 5 กรกฎาคม 2566.
- Eberl, Julia Katharina and Drews, Paul, "Digital Leadership — Mountain or Molehill? A Literature Review" (2021). *Wirtschaftsinformatik 2021 Proceedings*. 5. TRACK 17: DIGITAL TRANSFORMATION & BUSINESS MODELS
- Elliott T. (2017). *Digital Leadership: A Six-Step Framework For Transformation*. Retrieved from <https://1th.me/ZQPLH>. June 5th 2023.
- Sheninger, E. (2014). *Digital Leadership: Changing Paradigms for Changing Times*. United States of America: Corwin.

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน
โนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

**NEEDS ASSESSMENT IN THE MANAGEMENT
DEVELOPMENT OF THE NONSAWANG PONGPUAI KAISSEE
SCHOOL NETWORK UNDER BUENG KAN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE**

ขวัญฤดี กล้ายสิงห์^{1*}

อภิสิทธิ์ สมศรีสุข²

วัลนิกา ฉลากบาง³

^{1,2,3}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Khwanrudee Kluaysing¹

Apisit Somsrisuk²

Wannika Chalakbang³

^{1,2,3}Faculty of Education Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail: khuaysing0233@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในกลุ่มโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประจำปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 106 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยกำหนดให้โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายทุกโรงเรียนเป็นพื้นที่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบเจาะจง ได้จำนวน 11 คน ครู ผู้วิจัยใช้การสุ่มอย่างง่าย จากแต่ละโรงเรียน ใช้เกณฑ์ร้อยละ 78 ได้จำนวน 95 คน รวมกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 106 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยด้านสภาพปัจจุบัน มีค่าความเที่ยงตรง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.68-0.89 และค่าความเชื่อมั่น 0.98 ส่วนด้านสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าความเที่ยงตรง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.69 – 0.88 และค่าความเชื่อมั่น 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน พบว่ามี 8 องค์ประกอบ

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ 1) การบริหารงานและการดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย 2) บทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมสมาชิกเครือข่าย 3) การกำกับดูแล ติดตามประเมินผล 4) การติดต่อประสานงานของกลุ่มเครือข่าย 5) การมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย 6) การพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย 7) การมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มเครือข่าย และ 8) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ตามลำดับ

4. แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย บทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การกำกับดูแลติดตามประเมินผล การติดต่อประสานงานของเครือข่าย การมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย การมีวัตถุประสงค์กลุ่มเครือข่าย และการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น; กลุ่มเครือข่ายโรงเรียน; การบริหารงาน

Abstract

The purpose of the study was to investigate the need of administration development of a group of the school network The sample of the study were 106 school administrators and teachers in the group of Nonsawang, Pongpuei, Kaisee schools network under Bueng Kan Primary Educational Service Arer Office, academic Year 2022 was: 1) a 5-rating scale questionnaire, which the part of current state of the administration indicate validity index at 1.00, discriminating power index ranged between 0.68-0.89 and reliability index at 0.98, whereas the desirable stste showed validity index at 1.00, discrimination power index ranged between 0.69-0.88 and a reliability index at 0.95. Statistics used in data anlatsis were frequency, percentage, mean and standard deviation and modified priority needs index.

The findings were as follows.

1. The school network administration comprised eight components,namely.
2. The current state of school administration of Non Sawang Pong Puei Kai Si School Network under Bueng Kan Primary Educational Service Area Office in overall was at moderate level, whereas the desirable sate was at high level.
3. The results of needs assessment of administration development of a group of school network can be prioritized as 1) network administration and operation, 2) roles and collaboration of network members, 3) monitoring and evaluation, 4) network co-operation, 5)

network leadership skills, 6) network member development, 7) network group shared objectives and 8) network group shared vision, respectively.

4. The guideline for the development of administration of development of a group of school network comprised eight elements, namely network administration and operation, roles and collaboration of network members, monitoring and evaluation, network co-operation, network leadership skills, network member development, network group shared objectives, and network group shared vision.

Keywords: Needs Assessment; School Network; Administration;

บทนำ

กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเป็นองค์การตามระเบียบของเขตพื้นที่การศึกษาว่าด้วยการจัดกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้การบริหารจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมให้สูงขึ้น โดยกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเป็นการรวมตัวของสถานศึกษาหลายๆแห่ง มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบของความร่วมมือโดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย โดยอาศัยความร่วมมือภายในกลุ่มเครือข่าย จากสถานศึกษาขนาดเล็กกลายเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ซึ่งจะทำให้การทำงานในภาพรวมมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีลักษณะคือกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษามีการทำงานร่วมกันทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคลและทั่วไปโดยอาศัยประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นกับสมาชิกในกลุ่มเครือข่ายและมีคณะกรรมการกลุ่มเครือข่ายเพื่อบริหารงาน (ศุภโชค สาระบุตร, 2563, หน้า 59)

สำหรับการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม นั้นมีพื้นที่ครอบคลุม ทั้งหมด 3 ตำบล คือ ตำบลโนนสว่าง ตำบลโป่งเปือย ตำบลไคสี มีโรงเรียนทั้งหมด 9 โรงเรียน โดยได้จัดกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน เพื่อให้แต่ละโรงเรียนภายในกลุ่มเครือข่ายได้ร่วมกันพัฒนาคุณภาพการบริหารและจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย แต่คุณภาพการบริหารงานและการทำงานในเครือข่ายยังล่าช้า มีความไม่ชัดเจน ทำให้สมาชิกในเครือข่ายไม่สามารถปฏิบัติตามได้ดีเท่าที่ควร และมีความไม่เท่าเทียมกันในการทำงานและร่วมกิจกรรม ซึ่งปรากฏขึ้นบ่อยครั้งภายในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี (กลุ่มโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี, 2564, หน้า 5) ปัญหาที่กล่าวมานี้ อาจจะมีส่วนมาจากขนาดโรงเรียนและความพร้อมในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน สถานศึกษาขนาดใหญ่จะมีความพร้อมและศักยภาพในการบริหารจัดการสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เป็นการระดมทรัพยากรบุคคลขององค์กรที่มีความสัมพันธ์ในท้องถิ่นมาเป็นเครือข่ายเพื่อร่วมมือกัน การวางแผน ดำเนินการพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนร่วมกันให้ความรู้ และนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งน่าจะทำให้เกิดพันธมิตรทางการบริหารงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู และเครือข่ายทางการศึกษาอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็น เกี่ยวกับการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
3. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
4. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในระยะนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 11 คน และครู จำนวน 118 คน กลุ่มโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประจำปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 129 คน (กลุ่มโรงเรียนโนนสว่างโป่งเปือยไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูกลุ่มโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประจำปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 106 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 11 คน และครู จำนวน 95 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (วาโร เฟ็งสวัสดิ์, 2551, หน้า 191) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 กำหนดให้โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายทุกโรงเรียนเป็นพื้นที่

1.2.2 ผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบเจาะจง ได้จำนวน 11 คน

1.2.3 ครู ผู้วิจัยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากแต่ละโรงเรียน ใช้เกณฑ์ร้อยละ 78 ได้จำนวน 95 คน รวมกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 106 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน โนนสว่าง โป่งเปี้ยว ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความต้องการจำเป็น ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน โนนสว่าง โป่งเปี้ยว ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยประเมินจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน พบว่า สามารถคัดเลือกองค์ประกอบของการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนได้ 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) การมีวัตถุประสงค์กลุ่มเครือข่าย 3) บทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 4) การพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย 5) การมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย 6) การบริหารและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย 7) การติดต่อประสานงานของเครือข่าย 8) การกำกับดูแล ติดตามประเมินผล จำนวน 43 ข้อเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปี้ยว ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขออนุญาตเข้าร่วมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับกลุ่มโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเดินทางไปส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และใช้ Google Form เพื่อสร้างแบบสอบถาม Online โดยได้เข้าพบปะ และชี้แจงข้อมูลในแบบสอบถามให้กับกลุ่มเป้าหมายทราบวัตถุประสงค์และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถาม

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามไปตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละร้อย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปี้ยว ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปี้ยว ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ด้วยการแจกแจงความถี่ และการหาร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปี้ยว ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการดำเนินงาน ยึดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 82)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายความว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่
ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายความว่า สภาพปัจจุบันและสภาพ
ที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายความว่า สภาพปัจจุบันและสภาพ
ที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายความว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่
ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายความว่า สภาพปัจจุบันและสภาพ
ที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้วิธีการหาค่าผลต่างระหว่างสภาพที่ควรจะเป็น (I) กับสภาพปัจจุบัน (D) ทำการวิเคราะห์ดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index (PNI) ที่ปรับปรุงโดยนงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวานิช ซึ่งมีสูตรดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2558, หน้า 18)

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D) / D$$

เมื่อ PNI หมายถึง ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

I (Importance) หมายถึง ระดับความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นหรือค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น

D (Degree of success) หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง

4. เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาค่า PNI ที่มีค่าสูงสุดตามลำดับจากมากไปน้อยขององค์ประกอบการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน โนนสว่าง โป่งเปี้ยว ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อใช้เป็นประเด็นในการหาแนวทางการพัฒนาต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน โนนสว่าง โป่งเปี้ยว ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่าองค์ประกอบของการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนได้ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีวัตถุประสงค์กลุ่มเครือข่าย การมีบทบาทหน้าที่มีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย การมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย การบริหารและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย การติดต่อประสานงานของเครือข่าย การกำกับดูแลติดตามประเมินผล

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน โนนสว่าง โป่งเปี้ยว ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

2.1 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

2.2 สภาพที่ควรจะเป็น โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน โนนสว่าง โป่งเปี้ยว ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ตารางที่ 1 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่ควรจะเป็น			PNI	ลำดับ
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ		
1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.41	0.74	ปานกลาง	4.32	0.67	มาก	0.26	8
2. การมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มเครือข่าย	3.36	0.90	ปานกลาง	4.29	0.70	มาก	0.28	7
3. บทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมสมาชิกเครือข่าย	3.19	0.85	ปานกลาง	4.41	0.67	มาก	0.38	2
4. การพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย	3.31	0.92	ปานกลาง	4.34	0.68	มาก	0.30	6
5. การมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย	3.40	0.90	ปานกลาง	4.43	0.63	มาก	0.31	5
6. การบริหารงานและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย	3.13	0.83	ปานกลาง	4.42	0.70	มาก	0.41	1
7. การติดต่อประสานงานของเครือข่าย	3.31	0.88	ปานกลาง	4.40	0.64	มาก	0.32	4
8. การกำกับดูแล ติดตามประเมินผล	3.27	0.85	ปานกลาง	4.44	0.67	มาก	0.36	3
รวมค่าเฉลี่ย	3.30	0.86	ปานกลาง	4.38	0.67	มาก	0.33	

จากตารางที่ 1 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับของความสำคัญต่อการจำเป็น (PNI_{modified}) พบว่าโดยภาพรวมของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีค่าเท่ากับ 0.33 โดยเรียงจากมากไปหาน้อยคือ การบริหารงานและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย (PNI = 0.41) บทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมสมาชิกเครือข่าย (PNI = 0.38) การกำกับดูแล ติดตามประเมินผล (PNI = 0.36) การติดต่อประสานงานของเครือข่าย (PNI = 0.32) การมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย (PNI = 0.31) การพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย (PNI = 0.30) การมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มเครือข่าย (PNI = 0.28) และการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (PNI = 0.26)

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีแนวทางพัฒนาทั้งหมด 8 องค์ประกอบ ผลสรุปได้ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

องค์ประกอบ	ลำดับ	สรุปผล
การบริหารงานและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย	1	ควรพัฒนา
บทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมสมาชิกเครือข่าย	2	ควรพัฒนา
การกำกับดูแล ติดตามประเมินผล	3	ควรพัฒนา
การติดต่อประสานงานของเครือข่าย	4	ควรพัฒนา
การมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย	5	ควรพัฒนา
การพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย	6	ควรพัฒนา
การมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มเครือข่าย	7	ควรพัฒนา
การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	8	ควรพัฒนา

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า เมื่อจัดลำดับความสำคัญเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ทุกองค์ประกอบเป็นประเด็นที่ควรหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพต่อไป

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี ได้ 8 องค์ประกอบ 43 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 2) การมีวัตถุประสงค์กลุ่มเครือข่าย มี 6 พฤติกรรมบ่งชี้ 3) บทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 4) การพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย มี 6 พฤติกรรมบ่งชี้ 5) การมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 6) การบริหารและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 7) การติดต่อประสานงานของเครือข่าย มี 6 พฤติกรรมบ่งชี้ 8) การกำกับดูแล ติดตามประเมินผล มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้ โดยทุกพฤติกรรมบ่งชี้ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ระดับ 1.00 ทุกพฤติกรรมบ่งชี้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้คัดเลือกแหล่งข้อมูลมาศึกษาในครั้งนี้ มาทำการสังเคราะห์และสรุปเนื้อหา เมื่อได้องค์ประกอบเบื้องต้นแล้วผู้วิจัยได้สร้างเป็นแบบสอบถาม ตามองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมทำให้ได้องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ดังกล่าวที่ผ่านการยืนยันด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทนันเดช ยงค์กมล (2562,บทคัดย่อ) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบเครือข่าย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีมุมมองร่วมกัน 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การ

ประสานงานเครือข่าย 4) การให้คำปรึกษาเครือข่าย 5) การสร้างสรรค์ผลงาน และ 6) การกำกับดูแลและติดตาม

2. จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่าสภาพที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.67) ทั้งนี้

เป็นเพราะการบริหารจัดการเครือข่ายโรงเรียนให้มีคุณภาพจะดำเนินไปได้ต้องอาศัยบุคคลเป็นสำคัญในการดำเนินงานในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ส่วนสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D.= 0.86) ทั้งนี้ เป็นเพราะการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ของกลุ่มโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ยังพบปัญหาการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในเครือข่าย ได้แก่ ปัญหาด้านการดำเนินงานเครือข่าย ปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัญหาการติดต่อประสานงานและการติดต่อผู้นำเครือข่ายด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับของความสำคัญต่อการจำเป็น (PNI_{modified}) ภาพรวมของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีค่าเท่ากับ 0.33 สอดคล้องกับงานวิจัยของ รวิภา ศรีวัตร (2564,บทคัดย่อ) เรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาใน

ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการนิเทศและประเมินผลการสอนของครู

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทุกองค์ประกอบ เรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ 1) การบริหารงานและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย 2) บทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมสมาชิกเครือข่าย 3)การกำกับดูแล ติดตามประเมินผล 4) การติดต่อประสานงานของเครือข่าย 5) การมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย 6) การพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย 7) การมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มเครือข่าย 8) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ทั้งนี้เป็นเพราะทางกลุ่มโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี ได้ กำหนดแนวทางการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ พ.ศ.2564 ที่สำคัญ ได้แก่ การดำเนินงานในเครือข่ายให้มีการสนับสนุนสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายทุกด้านให้มีความเท่าเทียมกัน และสร้างเครือข่ายการประกันคุณภาพการศึกษาในกลุ่มโรงเรียน รวมทั้งรูปแบบความหลากหลายในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นทุกด้านจึงต้องนำไปหาแนวทางการพัฒนา เพื่อนำไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรภัทร มหาวงค์ (2559,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง พบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายโดยมีองค์คณะบุคคลที่เปิดโอกาสให้บุคคลหลายคนมีส่วนร่วมในการบริหาร กำหนดนโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์ วางแผนการ

ดำเนินงาน ตัดสินใจ วินิจฉัย ตลอดจนหาแนวทาง หรือแนวปฏิบัติงานเพื่อให้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการนั้นเกิดผลสัมฤทธิ์มีประสิทธิภาพ

4. จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวไปหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ไปเก็บข้อมูลเพื่อยืนยันแนวทางจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณา จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ด้านการบริหารงานและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย คือ การมีระบบบริหารงานที่ชัดเจน ยึดหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมสร้างความไว้วางใจ เพื่อผลประโยชน์มีเป้าหมายร่วมกัน มีการกระจายอำนาจและจัดโครงสร้างการบริหารเครือข่ายเน้นความร่วมมือ ด้านบทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมสมาชิกเครือข่าย คือ สมาชิกเครือข่ายปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความรับผิดชอบเต็มกำลังความสามารถ และเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก สร้างกติกาแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ด้านการกำกับดูแล ติดตามประเมินผล คือ ควรร่วมกันดำเนินการอย่างใกล้ชิดและมีความต่อเนื่องในการดำเนินการและจะต้องส่งผลต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ด้านการติดต่อประสานงานของเครือข่าย คือ การติดต่อประสานงานมีความถูกต้อง ชัดเจน แม่นยำ และรวดเร็วฉับไว อาจทำได้หลายวิธี อาจมีการประสานงานด้วยระบบ หรือประสานงานด้วยคน ใช้คำพูดสุภาพ ให้เกียรติคู่สนทนา มีความอ่อนน้อม ถ่อมตนด้วยความจริงใจ ด้านการมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย คือ ผู้นำกลุ่มเครือข่ายจะต้องแสดงพลังในการเป็นผู้นำ เช่น เป็นผู้เสียสละ มุ่งมั่น ทุ่มเทกำลังกาย สติปัญญาและเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานที่ดี มีความสามารถในการจูงใจให้สมาชิกร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายไปด้วยกัน ด้านการพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย คือ ควรจัดการทำงานร่วมกันหรือการทำงานเป็นทีมในกลุ่มเครือข่ายอยู่เสมอ เพื่อสร้างความรู้จັกคุ้นเคย เกิดความไว้วางใจกันระหว่างสมาชิก ช่วยเหลือกันเพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน ด้านการมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มเครือข่าย คือ การดำเนินงานในกลุ่มเครือข่ายให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกทุกคน ร่วมคิด วางแผน ลงมือปฏิบัติปรับปรุงแก้ไข ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ การที่จะทำให้มีวิสัยทัศน์ร่วมกันจะต้องสร้างภาพอนาคตให้สมาชิกทุกคนมองเห็นถึงความเป็นไปได้ สมาชิกทุกคนในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพื่อลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกสรี ลัดเลีย (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของเครือข่าย มี 4 องค์ประกอบ คือ การจัดการเครือข่าย กระบวนการดำเนินงานเครือข่าย ปัจจัยการขับเคลื่อนเครือข่าย และยุทธศาสตร์เครือข่าย และ 3) แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาเครือข่าย ประกอบด้วย 4 ส่วนคือแนวทางการพัฒนาเครือข่าย กระบวนการพัฒนาเครือข่าย เงื่อนไขความสำเร็จเครือข่าย และ

ข้อเสนอแนะการพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ นำผลการวิจัยในครั้งนี้เมื่อจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ แล้วผลวิจัยที่ได้พบว่า ด้านการบริหารงานและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย ด้านบทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมสมาชิกเครือข่าย ด้านการกำกับดูแล ติดตามประเมินผล เป็นประเด็นที่ควรนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนต่อไป

2. บุคลากรในกลุ่มโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ควรนำผลการวิจัยเป็นกรอบการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและยกระดับคุณภาพของกลุ่มเครือข่าย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรนำแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมให้มีความสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนของตนเอง เพื่อจะได้แสวงหารูปแบบ กิจกรรมหรือแนวทางการพัฒนาที่หลากหลายและเหมาะสมต่อไป

2. ควรศึกษาประเด็นเดียวกันนี้ ด้วยวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วม หรือควรมีการสร้างรูปแบบพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน

องค์ความรู้ที่ได้รับ

1. องค์ประกอบของการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี ได้ 8 องค์ประกอบ 43 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 2) การมีวัตถุประสงค์กลุ่มเครือข่าย มี 6 พฤติกรรมบ่งชี้ 3) บทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 4) การพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย มี 6 พฤติกรรมบ่งชี้ 5) การมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 6) การบริหารและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 7) การติดต่อประสานงานของเครือข่าย มี 6 พฤติกรรมบ่งชี้ 8) การกำกับดูแล ติดตามประเมินผล มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับมาก

3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทุกองค์ประกอบ เรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ 1) การบริหารงานและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย 2) บทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมสมาชิกเครือข่าย 3) การกำกับดูแล ติดตามประเมินผล 4) การติดต่อประสานงานของเครือข่าย 5) การมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย 6) การพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย 7) การมีวิสัยทัศน์ของกลุ่มเครือข่าย 8) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

4. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโนนสว่าง โป่งเปือย ไคสี มีองค์ประกอบ 8 ด้าน คือด้านการบริหารงานและดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย ด้านบทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมสมาชิกเครือข่าย ด้านการกำกับดูแล ติดตามประเมินผล ด้านการติดต่อประสานงานของเครือข่าย ด้านการมีทักษะภาวะผู้นำเครือข่าย ด้านการพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย ด้านการมีวิสัยทัศน์ของกลุ่มเครือข่าย ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพื่อนำไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายทั้ง 9 โรงเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกสรี ลัดเลีย. (2557). *การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ปริญญาคุษนิพนธ์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กลุ่มโรงเรียนโนนสว่างโป่งเปือยไคสี (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564*.
- จิรภัทร มหาวงศ์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง*. ปริญญานิพนธ์คุษนิพนธ์. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทนันเดช ยงคัมภล. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ*. มหาวิทยาลัยพะเยา : ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- รวิภา ศรีวัตร (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2562). *วิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- ศุภโชค สาระบุตร. (2563). *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*. ปีที่ 20 ฉบับที่ 4 : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเลย เขต 2

GUIDELINES FOR RISK MANAGEMENT OF SCHOOL UNDER LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

กกกนก เพ็งสิงห์¹

สุชาติ บางวิเศษ²

ศักดิ์นาภรณ์ นันท์³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Kokkanok Pengsing¹

Suchat Bangwiset²

Sakdinaporn Nuntee³

^{1,2,3}Loei Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: nakagawa.uka@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา 2. ศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา และ 3. ประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 64 คน และครู จำนวน 188 คน รวมจำนวน 252 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน และวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา โดยการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.62) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.37) และค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการระบุความเสี่ยง ($PNI_{modified} = 0.293$) 2) ด้านการจัดการความเสี่ยง ($PNI_{modified} = 0.285$) และ 3) ด้านการประเมินความเสี่ยง ($PNI_{modified} =$

0.280) 2. แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการระบุความเสี่ยง มี 3 วิธีการดำเนินการ 4 กิจกรรม/โครงการ และ 4 วิธีปฏิบัติ 2) ด้านการจัดการความเสี่ยง มี 3 วิธีการดำเนินการ 4 กิจกรรม/โครงการ และ 4 วิธีปฏิบัติ 3) ด้านการประเมินความเสี่ยง มี 3 วิธีการดำเนินการ 4 กิจกรรม/โครงการ และ 4 วิธีปฏิบัติ และ 4) ด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยง มี 3 วิธีการดำเนินการ 4 กิจกรรม/โครงการ และ 4 วิธีปฏิบัติ 3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา โดยการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.19) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อย ดังนี้ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.99$, S.D. = 0.03) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.25) และด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.30)

คำสำคัญ: แนวทาง; การบริหารความเสี่ยง;

ABSTRACT

The purposes of the research were to study current conditions desirable conditions and needs of risk management in school, to study guidelines of risk management in school and, and to assess guidelines of risk management in schools. The study was divided into three phases. The first phase was the study of current conditions, desirable conditions and needs of risk management in schools. The sample consisted of 64 school administrators and 188 teachers, selected by using Krejcie and Morgan table, including the stratified random sampling. The instrument was the rating scale questionnaire. The second phase was the study of school risk management guidelines, comprising two steps; the first step of data collection from three school administrators by the in-depth interview, and the second step of data collection from nine experts by the focus group discussion. The third phase was the assessment of school risk management guidelines by five experts by the questionnaire. The statistics used for data analysis consisted of frequency distribution, percentage, arithmetic mean, standard deviation and the modified priority needs index (PNIM). The descriptive analytics was used for the qualitative data analysis. The results of the research revealed that the current condition of risk management in the schools under Loei Primary Educational Service Area Office 2 was totally found at the high level ($\bar{x} = 3.78$, S.D. = 0.62). The desirable condition was totally found at the highest level ($\bar{x} = 4.84$, S.D. = 0.37) and the modified priority needs index in the descending order were 1. Risk Identification ($PNI_{\text{modified}} = 0.293$), 2. Risk Management ($PNI_{\text{modified}} = 0.285$), and 3. Risk Assessment ($PNI_{\text{modified}} = 0.280$). The other finding disclosed that the guidelines on school risk management comprised four compositions. The first risk identification consisted of three methods, four activities/projects and four practices. The second of risk management consisted of three methods, four activities/projects and four practices. The thire risk assessment consisted of three methods, four activities/projects and four practices. The fourth risk monitoring and evaluation consisted of three methods, four activities/projects and four practices. Another finding was the evaluation of school risk management guidelines by five experts. The overall result was at the highest level (\bar{x}

= 4.92, S.D. = 0.19). Individually considered in the descending order, they were the utility (\bar{x} = 4.99, S.D. = 0.03), the feasibility (\bar{x} = 4.89, S.D. = 0.25), and the propriety (\bar{x} = 4.87, S.D. = 0.30), respectively.

Keywords: Guidelines; Risk Management;

บทนำ

การบริหารจัดการองค์การการศึกษาล้วนดำเนินการภายใต้ภาวะความเสี่ยง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องศึกษาและรู้วิธีการจัดการกับความเสี่ยงเพื่อให้องค์การเผชิญภาวะความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ตลอดจนคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การเป็นสำคัญ วิธีการบริหารจัดการที่เป็นไปเพื่อการคาดการณ์และลดผลเสียของความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นแก่องค์การ ทั้งนี้เพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารจัดการทั่วไป ซึ่งการบริหารจัดการด้านความเสี่ยงจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ลดความไม่แน่นอนของขั้นตอนการทำงานและการวางแผนต่าง ๆ ขององค์การเพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างแน่นอนมากยิ่งขึ้นและเพื่อให้สถานศึกษามีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมปัจจัยความเสี่ยงทางด้านการศึกษาในปัจจุบัน (เอกลักษณ์ ป้องกัน, 2560, หน้า 3)

ความเสี่ยงเป็นเรื่องของอนาคตที่ประกอบด้วยความไม่แน่นอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือกลัวเสี่ยงมากเกินไป ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรตระหนักในเรื่องของความเสี่ยงให้มากขึ้นเนื่องจากความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอาจมาจากปัจจัยที่หลากหลายทั้งภายในสถานศึกษา เช่น บุคลากร งบประมาณ ทรัพยากรทางการศึกษา และภายนอกสถานศึกษา เช่น สภาพแวดล้อมด้านกฎหมาย เศรษฐกิจ การเมือง ค่านิยมทางสังคม เป็นต้น การนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยเป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่าการดำเนินการต่างๆขององค์กรจะมีการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงเป็นการทำนายอนาคตอย่างมีเหตุผล มีหลักการและหาทางลดหรือป้องกันความเสียหายในการทำงานแต่ละขั้นตอนไว้ล่วงหน้าหรือในกรณีที่พบกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่นหรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้าในขณะที่องค์กรอื่นที่ไม่เคยมีการเตรียมการหรือไม่มีการนำแนวคิดของกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาใช้เมื่อเกิดสถานการณ์วิกฤตขึ้น องค์กรเหล่านั้นจะประสบกับปัญหาและความเสียหายที่ตามมาโดยยากที่จะแก้ไข ดังนั้น การนำกระบวนการบริหารความเสี่ยง มาช่วยเสริมร่วมกับการทำงานจะช่วยให้ภาระงานที่ปฏิบัติการอยู่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และป้องกันโอกาสที่จะเกิดความเสียหายและปัญหาที่จะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน (ชุตินา ชูซึ้ง, 2560, หน้า 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยพบว่าสถานศึกษาในสังกัดส่วนใหญ่ยังไม่สามารถบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาได้ดี ยังขาดการพัฒนาคุณภาพและการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานทำให้สถานศึกษามีความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1)

ความเสี่ยงด้านการเงิน 2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน 3) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 4) ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ และ 5) ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี ซึ่งให้เห็นว่าโรงเรียนต้องมีการวางแผนบริหารจัดการที่ดีเพื่อจัดการความเสี่ยงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น การบริหารความเสี่ยงต้องดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารความเสี่ยงขององค์กรทุกประเภททั้งในส่วนภาครัฐและเอกชนทุกองค์กรจะตั้งวัตถุประสงค์ไว้ชัดเจน เช่น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นเพื่อสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพในการบริหารงานอย่างน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เป็นต้น และทั้งนี้การบริหารความเสี่ยงนั้นต้องควบคู่กับการกำกับดูแลและการควบคุมภายในอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อแก้ไขหรือลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในสถานศึกษาในอนาคตจะช่วยให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2, 2564, หน้า 18)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา เป็นเหตุให้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาด้านการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาซึ่งการบริหารความเสี่ยงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของฝ่ายบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เป็นวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 125 คน ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 1,211 คน รวมทั้งสิ้น 1,336 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 64 คน ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 188 คน รวมทั้งสิ้น 252 คน โดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกนและการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน ได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะหรือเนื้อหาเท่ากับ 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 30 คน ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจาก ผลการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ในระยะที่ 1 ที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด 3 ข้อแรก

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มโดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการศึกษา ในระยะที่ 2 คือการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ในขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) ตามกรอบแนวคิดซึ่งประกอบด้วย กระบวนการบริหารความเสี่ยง 4 องค์ประกอบ คือ 1) การระบุความเสี่ยง 2) การประเมินความเสี่ยง 3) การจัดการความเสี่ยง และ 4) การติดตามและประเมินผลความเสี่ยง

4. แบบประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2 ได้แก่ มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) และมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Useful Standards) โดยแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พร้อมซองจดหมายตอบกลับทางไปรษณีย์จำนวน 252 ชุด ไปยังตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 64 ชุด และครู จำนวน 188 ชุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษา ในการให้สัมภาษณ์พร้อมบอกวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ระบุวันเวลาที่ชัดเจน และส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ จากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

3. การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ถึง ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยส่งหนังสือเชิญ และติดต่อนัดหมายวัน เวลา ประเด็นที่จะทำการสนทนากลุ่ม

4. การประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพื่อทำ หนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 และนำแบบประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พร้อมส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมิน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

2. การศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) การยกร่างแนวทาง (Drafting) โดยคัดเลือกจากค่าความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

3. การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่มข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ นำไปจำแนก จัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ และตีความตามกรอบแนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีการศึกษา ขอบเขตการวิจัย วัตถุประสงค์ และข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันข้อมูลสำหรับการยกย่องและตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

4. การประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา เป็นการวิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหาร ความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหาร ความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหาร ความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

ข้อ	กระบวนการบริหาร ความเสี่ยง	สภาพปัจจุบัน (n=252)		แปลผล	สภาพที่ พึงประสงค์ (n=252)		แปลผล	ความ ต้องการ จำเป็น PNI _{modified}	ลำดับ ที่
		\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.			
1	การระบุความเสี่ยง	3.76	0.51	มาก	4.86	0.22	มากที่สุด	0.293	1
2	การประเมินความเสี่ยง	3.79	0.53	มาก	4.85	0.27	มากที่สุด	0.280	3
3	การจัดการความเสี่ยง	3.77	0.52	มาก	4.84	0.25	มากที่สุด	0.284	2
4	การติดตามและประเมินผล ความเสี่ยง	3.80	0.49	มาก	4.79	0.31	มากที่สุด	0.261	4
	โดยรวม	3.78	0.51	มาก	4.84	0.26	มากที่สุด	0.279	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงมากไปน้อย 3 อันดับแรก

คือ 1) ด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยง ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.49) 2) ด้านการประเมินความเสี่ยง ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.53) และ 3) ด้านการจัดการความเสี่ยง ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.52) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการระบุความเสี่ยง ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.51) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ 1) ด้านการระบุความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.22) 2) ด้านการประเมินความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.27) และ 3) ด้านการจัดการความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.25) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.31) ส่วนความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 ด้านการระบุความเสี่ยง ลำดับที่ 1 ($PNI_{\text{modified}} = 0.293$) ด้านการจัดการความเสี่ยง ลำดับที่ 2 ($PNI_{\text{modified}} = 0.284$) ด้านการประเมินความเสี่ยง ลำดับที่ 3 ($PNI_{\text{modified}} = 0.280$) และด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยง ลำดับที่ 4 ($PNI_{\text{modified}} = 0.261$)

2. ผลการวิเคราะห์การศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ได้องค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการระบุความเสี่ยง มี 3 วิธีดำเนินการ 4 กิจกรรม/โครงการ 12 วิธีปฏิบัติ 2) ด้านการจัดการความเสี่ยง มี 3 วิธีดำเนินการ 4 กิจกรรม/โครงการ 12 วิธีปฏิบัติ 3) ด้านการประเมินความเสี่ยง มี 3 วิธีดำเนินการ 4 กิจกรรม/โครงการ 12 วิธีปฏิบัติ และ 4) ด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยง มี 3 วิธีดำเนินการ 4 กิจกรรม/โครงการ 12 วิธีปฏิบัติ

3. ผลการวิเคราะห์การประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยภาพรวมและรายด้าน

กระบวนการบริหาร ความเสี่ยง	ด้านความ เหมาะสม		แปลผล	ด้านความ เป็นไปได้		แปลผล	ด้านความ เป็นประโยชน์		แปลผล
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการระบุความเสี่ยง	4.80	0.45	มากที่สุด	4.87	0.30	มากที่สุด	5.00	0	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการความเสี่ยง	4.93	0.15	มากที่สุด	4.95	0.11	มากที่สุด	5.00	0	มากที่สุด
3. ด้านการประเมินความเสี่ยง	4.87	0.30	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0	มากที่สุด
4. ด้านการติดตามและ ประเมินผลความเสี่ยง	4.87	0.30	มากที่สุด	4.93	0.15	มากที่สุด	4.95	0.11	มากที่สุด
โดยรวม	4.87	0.30	มากที่สุด	4.89	0.25	มากที่สุด	4.99	0.03	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเหมาะสมของกระบวนการบริหารความเสี่ยงในแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.30) โดยมีความเหมาะสมของแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกรายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ 1) ด้านการจัดการความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.15) 2) ด้านการประเมินความเสี่ยงและด้านการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.30) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการระบุความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) ความเป็นไปได้ของกระบวนการบริหารความเสี่ยงในแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.25) โดยมีความเหมาะสมของแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกรายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ 1) ด้านการจัดการความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.11) 2) ด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.15) และ 3) ด้านการระบุความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.30) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) ความเป็นประโยชน์ของกระบวนการบริหารความเสี่ยงในแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.99$, S.D. = 0.03) โดยมีความเหมาะสมของแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกรายด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับหนึ่งเท่ากัน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการระบุความเสี่ยง ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านการจัดการความเสี่ยง ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.11)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายตามลำดับ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยง ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านการจัดการความเสี่ยง และด้านการระบุความเสี่ยง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่วนใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาในด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยงมาเป็นอันดับแรก และการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาด้านการระบุความเสี่ยงเป็นอันดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐธา กลิ่งทะเล (2561) ได้

ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในกลุ่มตากสินสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในกลุ่มตากสิน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. การบริหาร ความเสี่ยงของโรงเรียนในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำแนก ตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านปัจจัย ภายนอกที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามประเภทของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ยกเว้นด้านกลยุทธ์ที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ย มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการระบุความเสี่ยง ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านการจัดการความเสี่ยง และด้าน การติดตามและประเมินผลความเสี่ยง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่วนใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 มีความต้องการให้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาเป็นไป ตามลำดับขั้นตอนเพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยด้านการระบุความ เสี่ยงมาเป็นอันดับหนึ่ง และเรียงลำดับกระบวนการบริหารความเสี่ยงตามที่ได้กล่าวข้างต้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ปรดี ประทุมสุวรรณ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน มัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหาร ความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ที่พบว่า โดยภาพรวมและราย ด้านมีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการระบุความ เสี่ยง ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านการจัดการและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง และด้านการรายงานและ ติดตามผล ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงสามารถสรุปได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การระบุความเสี่ยง 3) การประเมินความเสี่ยง 4) การจัดการและจัดทำ แผนบริหารความเสี่ยง และ 5) การรายงานและติดตามผล และสอดคล้องกับ พอรุ่ง แสงนวล (2563) ที่ ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่า มัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ การจัดการและการจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยง การประเมิน ความ เสี่ยง การรายงานและติดตามผล การระบุความเสี่ยง/เหตุการณ์ความเสี่ยง และการกำหนดวัตถุประสงค์ 2) ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไป น้อย ดังนี้ การจัดการคุณภาพของโรงเรียนโดยรวม ความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากร และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียน 3) การบริหารความเสี่ยงกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

และความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2 ด้านการระบุความเสี่ยง เป็นลำดับที่ 1, ด้านการจัดการความเสี่ยง เป็นลำดับที่ 2, ด้านการประเมินความเสี่ยง เป็นอันดับที่ 3 และด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยง เป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา จำเป็นต้องทำความเข้าใจในความเสี่ยง โดยการบริหาร ความเสี่ยงจะช่วยในการประเมินความเสี่ยง และการตัดสินใจในการจัดการกับความเสี่ยงของสถานศึกษา รวมถึงการเลือกกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสมที่สุด การวิเคราะห์ความเสี่ยงจะดำเนินการใน รายละเอียดที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความเสี่ยง วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์และข้อมูล รวมถึงทรัพยากรที่มีอยู่ การวิเคราะห์อาจจะเป็นได้ ทั้งการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative) กึ่งปริมาณ (Semi-quantitative) หรือเชิงปริมาณ (Quantitative) หรือผสมผสานกันไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์ จึงเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารและ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 2 ให้ด้านการระบุความเสี่ยงมีความต้องการ จำเป็นเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดา แก้วศรี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการ บริหารความเสี่ยงด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ พึง ประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี และ 3) เสนอแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติราชการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า แนว ทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มีแนวทางการบริหารความเสี่ยงตามลำดับความต้องการจำเป็นจากมาก ไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการกำกับและควบคุมความเสี่ยง 2) ด้านการค้นหาและการวิเคราะห์ความเสี่ยง 3) ด้านการประเมินความเสี่ยง 4) ด้านการจัดการความเสี่ยงและระบบสารสนเทศ และ 5) ด้านการกำหนด นโยบายและกำหนดวัตถุประสงค์

2. แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 2 มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการระบุความเสี่ยง 2) ด้านการประเมินความเสี่ยง 3) ด้านการจัดการความเสี่ยง และ 4) ด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยง แยกเป็นรายด้านได้ ด้านที่ 1 ด้านการระบุความเสี่ยง ผลจากการศึกษา พบว่า มีแนวทางการบริหารความเสี่ยง 3 วิธีดำเนินการ มีกิจกรรม ทั้งหมด 4 กิจกรรม/โครงการ และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 12 วิธี โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้ 1) สถานศึกษามีการ วิเคราะห์พิจารณาเหตุการณ์ที่อาจเป็นอุปสรรคและทำให้การดำเนินงานด้านการเงินไม่ประสบความสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนด 2) สถานศึกษามีการเก็บข้อมูลเชิงสถิติของความเสี่ยงที่เคยเกิดขึ้นเพื่อพิจารณาความ เสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และ 3) สถานศึกษามีการจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรมให้ เชื่อมโยงกับการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา เนื่องจาก สภาพแวดล้อมภายในองค์กรเป็นพื้นฐานที่สำคัญ

สำหรับการบริหารความเสี่ยง การระบุความเสี่ยง การกำหนดเป้าหมายขององค์กร การกำหนดกิจกรรม และวิธีการปฏิบัติงานขององค์กรประกอบด้วยปัจจัยหลายด้าน ถ้าหากสถานศึกษามีการจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีที่สุดคล้องกับการวิเคราะห์พิจารณาเหตุการณ์ที่อาจเป็นอุปสรรคของสถานศึกษาเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะทำให้สถานศึกษามีแนวทางในการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ และสามารถลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี เลิศหัวทอง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL ประกอบด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการ 3 ระบบ คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการวิจัย วัตถุประสงค์ ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งกลไกการบริหารจัดการความเสี่ยง 5 ด้าน เป็นตัวขับเคลื่อน คือ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ความเสี่ยง 2) การระบุความเสี่ยง 3) การประเมินความเสี่ยง 4) การจัดการความเสี่ยง และ 5) การติดตามตรวจสอบความเสี่ยง ด้านที่ 2 ด้านการจัดการความเสี่ยง ผลจากการศึกษา พบว่า มีแนวทางการบริหารความเสี่ยง 3 วิธีดำเนินการ มีกิจกรรมทั้งหมด 4 กิจกรรม/โครงการ และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 12 วิธี โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้ 1) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมตามแผนความเสี่ยงอย่างเคร่งครัดเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย 2) สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นและการกระจายความเสี่ยงอย่างทั่วถึง และ 3) สถานศึกษามีการอนุมัติและการเบิกจ่ายต่างๆมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา เนื่องจาก การบริหารความเสี่ยงจะให้เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาอาจต้องเลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือใช้วิธีการที่หลากหลายวิธีรวมกัน เพื่อลดระดับโอกาสที่อาจเกิดขึ้นให้มากที่สุดและผลกระทบของเหตุการณ์ให้อยู่ในช่วงที่องค์กรสามารถยอมรับได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประณต มีสอน (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการสร้างรูปแบบการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) สภาพแวดล้อมภายในองค์กร 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ 4) การประเมินความเสี่ยง 5) การควบคุมความเสี่ยง 6) สารสนเทศและการสื่อสารและ 7) การติดตามประเมินผล ซึ่งผ่านการตรวจสอบรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่ารูปแบบการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมกับแนวทางการบริหารความเสี่ยง ด้านที่ 3 ด้านการประเมินความเสี่ยง ผลจากการศึกษา พบว่า มีแนวทางการบริหารความเสี่ยง 3 วิธีดำเนินการ มีกิจกรรมทั้งหมด 4 กิจกรรม/โครงการ และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 12 วิธี โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้ 1) สถานศึกษามีการพิจารณาโอกาสที่จะเกิดความเสียหายและผลกระทบจากความเสี่ยงด้านการเงินที่จะเกิดขึ้นในสถานศึกษา 2) สถานศึกษามีการประเมินความเสี่ยงที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้น เพื่อไม่ให้กระทบกับความเสี่ยงด้านต่าง ๆ และ 3) สถานศึกษามีการจัดลำดับความสำคัญ

ของความเสียหายและความเป็นไปได้ของโอกาสที่จะเกิดความเสียหายขึ้นในทุก ๆ ด้าน เนื่องจาก การประเมินความเสี่ยงของสถานศึกษาสามารถทำได้ทั้งการประเมินเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยพิจารณาทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากภายนอกและภายในองค์กร นอกจากนี้การประเมินความเสี่ยงควรดำเนินการ ทั้งก่อนการบริหารจัดการความเสี่ยง และหลังจากที่มีการบริหารจัดการความเสี่ยงแล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ศิริรัตน์ (2563) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารความเสี่ยงโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการปฏิบัติ ตามกฎหมาย/กฎระเบียบ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ รองลงมาคือด้านการเงิน ด้านการกลยุทธ์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการดำเนินการ ด้านที่ 4 ด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยง ผลจากการศึกษาพบว่า มีแนวทางการบริหารความเสี่ยง ได้ 3 วิธีดำเนินการ มีกิจกรรมทั้งหมด 4 กิจกรรม/โครงการ และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 12 วิธี โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้ 1) สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายในการติดตามและประเมินผลการจัดการความเสี่ยง 2) สถานศึกษามีการติดตามและประเมินผลความเสี่ยงด้านการเงินของสถานศึกษาและรายงานผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาทราบ และ 3) สถานศึกษามีการปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นของแผนการจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เนื่องจาก เพื่อให้มั่นใจในการบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมีความเหมาะสม และการบริหารความเสี่ยงได้นำไปประยุกต์ใช้ในทุกกระดับและทุกกิจกรรม/โครงการของสถานศึกษา ความเสี่ยงทั้งหมดที่มีผลกระทบต่อสำคัญของสถานศึกษาได้รับการติดตามและประเมินผลพร้อมทั้งมีการรายงานต่อผู้บริหารอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา พะโยม (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการติดตามผลการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพตามขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษา มีการแต่งตั้งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศและติดตามการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศและติดตามการบริหารความเสี่ยง กำหนดให้มีการประชุมรายงานผลต่อสถานศึกษา และมีการตรวจสอบเพื่อแนะนำปรับปรุงข้อบกพร่อง และแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป และสอดคล้องกับ ครองยุทธ นบมอบ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 พบว่า การปฏิบัติ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลเพื่อการบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาล พัฒนาระบบงบประมาณและการสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้ ส่งเสริมระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง และสร้างความเข้มแข็งในการยกระดับคุณภาพการศึกษารูปแบบเครือข่าย เช่น เครือข่ายศูนย์กลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียน และการติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง เป็นการติดตามและเฝ้าระวังการบริหารความเสี่ยงโดยการกำหนดใหม่

การติดตามและประเมินผลว่าแต่ละหน่วยงานมีการประเมินผลของความเสี่ยงที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการปฏิบัติจริงสามารถลดหรือป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2 เมืองค์ประกอบทั้งหมด 4 องค์ประกอบ โดยการประเมินอิงเกณฑ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้สังเกตเห็นความเป็นประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา เพื่อจะนำไปพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรดี ประทุมสุวรรณ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การระบุความเสี่ยง 3) การประเมินความเสี่ยง 4) การจัดการและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง และ 5) การรายงานและติดตามผล ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ร้อยละ 100 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา มณฑาทิพย์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน ซึ่งเป็นการพิจารณาประเมินด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ โดยกลยุทธ์การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา มีความเป็นไปได้ คิดเป็นร้อยละ 96.43 มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 98.81 และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประณต มีสอน (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้น พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก และมีความมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัยด้านการระบุความเสี่ยง พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา อยู่ในลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษามีการพิจารณาเหตุการณ์ที่อาจเป็นอุปสรรคและทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้

สถานศึกษามีการพิจารณาเหตุการณ์ที่อาจเป็นอุปสรรคที่จะทำให้การดำเนินงานไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

2) จากผลการวิจัยด้านการจัดการความเสี่ยง พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา อยู่ในลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษามีการพิจารณาโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงและผลกระทบจากความเสี่ยงด้านการเงินที่จะเกิดขึ้นในสถานศึกษา ดังนั้น ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นำแนวทางนี้ไปใช้เพื่อการส่งเสริมการจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาในด้านการเงินให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3) จากผลการวิจัยด้านการประเมินความเสี่ยง พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา อยู่ในลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมตามแผนความเสี่ยงอย่างเคร่งครัดเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงหาย ดังนั้น ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นำแนวทางนี้ไปใช้เพื่อการส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามแผนความเสี่ยงอย่างเคร่งครัดเพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

4) จากผลการวิจัยด้านการติดตามและประเมินผลความเสี่ยง พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา อยู่ในลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายในการติดตามและประเมินผลการจัดการความเสี่ยง ดังนั้น เพื่อกระตุ้นให้สถานศึกษานำแนวทางการบริหารความเสี่ยงมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากการติดตามและประเมินผลความเสี่ยงนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาการบริหารความเสี่ยง อันนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างกระบวนการบริหารความเสี่ยงให้แก่ครูในสถานศึกษาได้

2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการทดลองใช้แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

3) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เพื่อให้การนำผลที่ได้จากการวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ ศิริรัตน์. (2563). *การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พะเยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

- ครองยุทธ นบมอบ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ฉะเชิงเทรา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- จรัญ พะโยม. (2556). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ ป.ร.ด. (ยุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา). กำแพงเพชร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ชุติมา ชูซัง. (2560). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2565. แหล่งสืบค้น: <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/1126.ru>.
- ณัฐชา กลิ่งทะเล. (2561). การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปนัดดา แก้วศรี. (2560). แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ปรีดี ประทุมสุวรรณ. (2559). กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิด การพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก. วิทยานิพนธ์ ป.ร.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประณต มีสอน. (2560). รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ป.ร.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ปรีชา มณฑาทิพย์. (2560). กลยุทธ์การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พอรัฐ แสงนวล. (2563). การบริหารความเสี่ยงกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ราตรี เลิศหว่าทอง. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. (2564). รายงานการสังเคราะห์การประเมินตนเองของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2565. แหล่งสืบค้น <https://www.loei2.go.th/>.

- เอกลักษณ์ ป้องกัน. (2560). การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
อุบลราชธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607 – 610.
- Likert, R.A. (1961, May). Technique for the Measurement of Attitudes. *Arch Psychological*,
25(140), 1 – 55.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
**GUIDELINES FOR COMPETENCY DEVELOPMENT OF
SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL ERA UNDER LOEI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

กัมพล เรืองสมบัติ¹

สุชาติ บางวิเศษ²

สุขุม พรหมเมืองคุณ³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Kampon Rueangsombat¹

Suchat Bangwiset²

Sukhum Prommuangkun³

^{1,2,3}Loei Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: Kampon.rua@loeil.go.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และ 3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 34 คน และครูผู้สอน จำนวน 268 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง Krejcie and Morgan และวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.65) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.36) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ คือ 1) ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.32$) 2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.31$) และ 3) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ($PNI_{modified} = 0.28$) 2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 3 โครงการ 3 กิจกรรม 12 วิธีปฏิบัติ 2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 3 โครงการ 3 กิจกรรม 12 วิธีปฏิบัติ 3) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 3

โครงการ 3 กิจกรรม 12 วิธีปฏิบัติ 4) ด้านการสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 3 โครงการ 3 กิจกรรม 12 วิธีปฏิบัติ และ 5) ด้านการเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 3 โครงการ 3 กิจกรรม 12 3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.47) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.42) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.60$, S.D.= 0.40) และ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.59)

คำสำคัญ: แนวทาง; การพัฒนา; สมรรถนะ; ผู้บริหารสถานศึกษา;

ABSTRACT

The objectives of the research were (i) to study the current condition, desired condition, and need for guidelines for competency Development of school administrators in digital era, (ii) to Create the guidelines for competency development of school administrators in digital era, and (iii) to evaluate the guidelines for competency development of school administrators in digital era under Loei Primary Educational Service Area Office 1. The research sample consisted of 302 participants; 34 administrators and 268 teachers, selected by the stratified random sampling. The research instruments consisted of questionnaires; in-depth interviews; semi-structured interviews; focus group discussions and connoisseurship. The statistics used for data analysis were percentage, mean (\bar{x}), standard deviation (S.D.), and priority needs index (PNI), and presentation of qualitative data analysis result. The findings were as follows: 1) Current state of guidelines for developing the competency of school administrators in the digital age under Loei Primary Educational Service Area Office 1, the overall level was at a high level ($\bar{x} = 3.74$, S.D. = 0.65), a desirable condition. Overall, it was at the highest level ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = 0.36). And the priority index of essential needs was sorted from highest to lowest average of the top 3. These include: 1) Digital Citizenship ($PNI_{Modified} = 0.32$) 2) Creating a learning culture in the digital age ($PNI_{Modified} = 0.31$) 3) Systematic improvement ($PNI_{Modified} = 0.28$). 2) Results of the guideline study had five elements. The aspects include 1) Digital citizenship, consisting of three methods, three projects, three activities, twelve methods of practice. 2) Creating a learning culture in the digital world, consisting of three methods, three projects, three activities, twelve methods of practice. 3)Improvement Systematically, consisting of three methods of implementation, three projects, three activities, twelve methods of practice, 4) The aspect of creating excellence in professional practice, consisting of three methods of implementation, three projects, three activities, twelve methods of practice, and 5) The aspect of visionary leadership. Vision consists of three methods of operation, three projects, three activities, and twelve methods of practice. 3) Guideline evaluation results. Overall, it is at the highest level. ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.47). Arranged from the

highest to the lowest mean, they were Appropriateness ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.42), Usefulness ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.40), and Feasibility ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.59), respectively.

Keywords: Guidelines; Development; Competency; School Administrator;

บทนำ

การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่ก้าวกระโดดและการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่หลากหลายสาขา เพื่อตอบสนองความต้องการในภาคการผลิต การบริการ และพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง ได้ส่งผลทำให้รูปแบบและกระบวนการประกอบธุรกิจ และการดำเนินชีวิตรวมถึงความสัมพันธ์ของคนปรับเปลี่ยนไปอย่างพลิกโฉม การพัฒนาดังกล่าวจึงสร้างทั้งโอกาสและความท้าทายให้แก่ประเทศและภาครัฐ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (แผนปฏิบัติการด้านการสร้างและพัฒนากำลังคนภาครัฐเชิงกลยุทธ์เพื่อการไปสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ พ.ศ. 2561 - 2565) ปัจจุบันประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruption) เข้าสู่ความปกติใหม่ (New Normal) ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากมีบางสิ่ง มากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติ และเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคยทั้งรูปแบบวิถีปฏิบัติ วิธีคิดวิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร และวิธีการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้บริบทสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงและรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง เทคโนโลยี รวมไปถึงการศึกษาทุกระดับทั่วโลก กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความปลอดภัย จึงได้ประกาศให้สถานศึกษาในสังกัดและในกำกับปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ โดยให้สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงการแพร่ระบาดใหม่ ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนต้องหยุดชะงัก ผู้เรียนทั่วโลกต้องสูญเสียระยะเวลาการศึกษาและประสบข้อจำกัดในการเข้าถึงการเรียนรู้ ดังที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตรีณัฐ เทียนทอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ได้กล่าวในที่ประชุม SEAMEO Congress 2021 ว่า การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษา สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวในการจัดการศึกษา และแสวงหาวิธีการรับมือควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้แก่ผู้เรียนและผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ พัฒนา และเติบโตอย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุดชะงัก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 วรรคสี่ บัญญัติว่า "การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ" และหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา (3) บัญญัติว่า "ให้มีกลไกและระบบการผลิตคัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู" ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560-2579) ได้กำหนด

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 6 โดยพัฒนาระบบการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะสำหรับตำแหน่งที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเป็นระยะ ๆ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความรู้ความสามารถ ความชำนาญการ หรือความเชี่ยวชาญในตำแหน่งและวิทยฐานะที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้ง มีการบูรณาการอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำและบริหารการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับประยุกต์ แก้ไขปัญหา ริเริ่ม พัฒนา คิดค้น ปรับเปลี่ยนและสร้างการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู และคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ร่างแผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2561 - 2565 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และแนวคิดประเทศไทย 4.0 : โมเดลขับเคลื่อนสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างเต็มรูปแบบในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ รวมถึงการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐเข้าด้วยกัน เพื่อการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ยกกระตือรือร้นบริการประชาชนสู่ความเป็นเลิศ และตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการอย่างสะดวกรวดเร็ว และโปร่งใส แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา (พ.ศ. 2562 - 2565) กล่าวถึงเรื่องนโยบายของรัฐบาล ด้านการศึกษา ให้พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครู หรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การเรียนทางไกล การเรียนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น รวมทั้งปรับระบบการประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้เร่งเสริมสร้างสังคมนวัตกรรม โดยส่งเสริมระบบการเรียนการสอน ที่เชื่อมโยงระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ การผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลนการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับการทำงาน การให้บุคลากรด้านการวิจัยของภาครัฐสามารถไปทำงานในภาคเอกชน และการให้อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมมีช่องทางได้เทคโนโลยี โดยความร่วมมือจากหน่วยงาน และสถานศึกษาภาครัฐ การขับเคลื่อนการบริหารคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ และพันธกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เนื่องจากผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นตัวแทนของแนวคิดและวิถีปฏิบัติใหม่ โดยการใช้การสื่อสารทางโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ของสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณค่าให้กับสถานศึกษา (Sheninger, 2014)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารการศึกษา จึงต้องมีสมรรถนะที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษา มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้ามีความชำนาญเรื่องทักษะดิจิทัล สามารถสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษาให้เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลและสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ที่มีความเหมาะสมกับการจัดการศึกษาเพื่อผู้บริหารสถานศึกษา และครูสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เป็นวิทยานิพนธ์แบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 156 คน และครู จำนวน 1,215 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2565
2. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2565 ผู้วิจัยกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาด

ตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้ตัวอย่าง จำนวน 302 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครู จำนวน 268 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และการประเมินอิงเกณฑ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะหรือเนื้อหาเท่ากับ 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 30 คน ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 คน

4. แบบประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 5 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ส่งแบบชุดแบบสอบถามและผ่านระบบ Google Form เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 302 คน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษา ในการให้สัมภาษณ์พร้อมบอกวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ระบุวันเวลาที่ชัดเจน และส่งหนังสือขอ อนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ จากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าร่วมการประชุม พร้อมบอกวัตถุประสงค์ ของการเข้าร่วม ระบุวันเวลาที่ชัดเจน และส่งหนังสือ ขอเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการประชุมเพื่อการวิจัย

4. ประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) การร่างแนวทาง (Drafting) โดยคัดเลือกจากค่าความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

3. การประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยการประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เพื่อเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ใน 5 ด้าน โดยภาพรวม

องค์ประกอบของ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน(D)			สภาพที่พึง ประสงค์ (I)			ความต้องการจำเป็น PNI _{modified}	
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	(I - D/D)	ลำดับที่
1. การเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์	3.80	0.61	มาก	4.75	0.37	มากที่สุด	0.25	5
2. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล	3.70	0.69	มาก	4.85	0.39	มากที่สุด	0.31	2
3. การสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ	3.76	0.59	มาก	4.79	0.39	มากที่สุด	0.27	4

องค์ประกอบของ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน(D)			สภาพที่พึง ประสงค์ (I)			ความต้องการจำเป็น PNI _{modified}	
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	(I - D/D)	ลำดับที่
4. การปรับปรุงอย่างเป็น ระบบ	3.76	0.70	มาก	4.81	0.36	มากที่สุด	0.28	3
5. การเป็นพลเมืองดิจิทัล	3.69	0.67	มาก	4.86	0.31	มากที่สุด	0.32	1
รวม	3.74	0.65	มาก	4.81	0.36	มากที่สุด	0.28	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.65) สภาพที่พึงประสงค์ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.36) และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมมีค่า PNI_{Modified} เท่ากับ 0.28 ด้านที่พบว่ามีค่า PNI_{Modified} สูงสุดตามลำดับความสำคัญ คือ ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล (PNI_{modified} = 0.32) รองลงมาได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล (PNI_{modified} = 0.31) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (PNI_{modified} = 0.28) ด้านการสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ (PNI_{modified} = 0.27) และองค์ประกอบด้านที่มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (PNI_{modified} = 0.25) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล (2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล (3) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (4) ด้านการสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ (5) ด้านการเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ รวมทั้งสิ้น 15 วิธีดำเนินการ 15 โครงการ 15 กิจกรรม

3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.47)

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันโดยรวมในระดับมาก มีทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การเป็นพลเมืองดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ การสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ การเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล ที่จำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเพื่อให้มีสมรรถนะที่ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ภัทรา ธรรมวิทยา (2557) ที่ได้ทำการวิจัยศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในเขตธนบุรี

ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียน ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สอดคล้องกับ ภัทรพร ธัญกิจเจริญสิน (2558) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ได้แก่ การเป็นพลเมืองดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ การสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ การเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองดิจิทัล ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้อง พนิดา ศักดิ์ศรี (2557) ได้ศึกษาปัญหา และแนวทางพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ภมรรรณ แปนทอง (2561) ได้ศึกษา สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนรู้แบบดิจิทัลในสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนรู้แบบดิจิทัลในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากเช่นกัน

และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีความต้องการจำเป็นทุกด้าน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดตามลำดับความสำคัญ คือ 1) ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล 2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล 3) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ 4) ด้านการสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ และ 5) ด้านการเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในด้านการดำเนินการเป็นพลเมืองดิจิทัล มากที่สุด ภมรรรณ แปนทอง (2561) ได้ศึกษา สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนรู้แบบดิจิทัลในสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่าความต้องการจำเป็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก มีทั้งหมด 9 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 3) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 4) การทำงานเป็นทีม 5) การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ 6) วิสัยทัศน์ 7) การบริการที่ดี 8) สัมพันธชุมชน 9) การสื่อสาร และแรงจูงใจ

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่ามีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ **องค์ประกอบที่ 1** การเป็น

พลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วย 1) เสริมสร้างทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณที่ดี 2) เสริมสร้างทักษะในการจัดสรรเวลา และบริหารงานด้วยระบบดิจิทัล 3) เสริมสร้างทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และชาญฉลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติศักดิ์ ดงสิงห์ (2560) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองให้มีองค์ความรู้ด้านกฎหมายอย่างชัดเจนและครอบคลุมกับภารกิจที่รับผิดชอบ โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการสร้างเครือข่ายทางวิชาชีพ และควรได้รับการพัฒนาให้สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ และเคารพกฎระเบียบ กติกา และมารยาทในการใช้เทคโนโลยี **องค์ประกอบที่ 2** ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) มีการส่งเสริมให้มีการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษา 2) มีการสนับสนุนและพัฒนาเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ 3) สร้างชุมชนทางการเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ(เกษงา ชวนะไพศาล, 2563 : 16) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ที่กล่าวถึงภาวะเชิงเทคโนโลยีด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลว่าผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจนเป็นปกติในการจัดการเรียนการสอนและปฏิบัติงานอื่น **องค์ประกอบที่ 3** การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 1) มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาในสถานศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงคุณภาพ 2) มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการเพื่อจัดทำนโยบายและวางแผน การบริหารสถานศึกษา 3) มีการปรับปรุงระบบการบริหารโดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติศักดิ์ ดงสิงห์ (2560 : 16) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนการจัดการและการปฏิบัติ โดยใช้เทคโนโลยี พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางการปฏิบัติให้ครูในการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนให้คำปรึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ **องค์ประกอบที่ 4** ด้านการสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานได้รับการอบรม พัฒนาความรู้ และทักษะทางเทคโนโลยีอย่างมืออาชีพ 2) มีการพัฒนาสมรรถนะด้วยการอบรม และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 3) มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา สอดคล้องกับ เพชรรัตน์ วงศ์คำ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี ได้ระบุแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครู ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ควรมีการพัฒนานวัตกรรมใหม่อยู่เสมอ และ **องค์ประกอบที่ 5** ด้านการเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป 2) สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษงา ชวนะไพศาล (2563 : 16) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะ

ผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสัพพรรณบุรี ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารควรจัดทำแผนกลยุทธ์ที่มีการเชื่อมโยงเทคโนโลยีและปรับเปลี่ยน วิสัยทัศน์การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล รวมทั้งงานวิจัยของ ชัยญญาภัก ไยดี (2561 : 150-164) เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดนครราชสีมา ที่ระบุว่าผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและสามารถ ปฏิบัติได้จริง

ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1 เพื่อประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ นิติ ญาณะ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยมีค่าค่าความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 100 และ จตุรพล แสนศิลา (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ผลการวิจัยพบว่าสภาพ ปัจจุบันการพัฒนาสมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของ การพัฒนาสมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัย ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ผู้บริหารมี ทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณที่ดี ผู้บริหารที่มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่ดีจะทำให้ลด ข้อผิดพลาดในการบริหารสถานศึกษา และพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง และเหมาะสม
2. ผลการวิจัย ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ผู้บริหาร มีการจัดสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีให้ครอบคลุมในการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารควร จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับครูผู้สอนใช้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้ที่ เหมาะสม
3. ผลการวิจัย การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือผู้บริหาร วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการเพื่อจัดทำนโยบายและวางแผน การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และเป็นแบบแผน
4. ผลการวิจัย ด้านการสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ ข้อที่มีความต้องการจำเป็น มากที่สุด คือผู้บริหาร มีการจัดสรรเวลา และทรัพยากรทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเป็นเลิศ

ทางการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ การสนับสนุน ส่งเสริม การจัดตั้งโครงการที่จัดสรรทรัพยากรทางเทคโนโลยีให้กับครูในสถานศึกษา

5. ผลการวิจัย ด้านการเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือผู้บริหารกำหนดแนวคิด ทิศทาง ในการปฏิบัติงานที่กว้างไกล และเป็นไปได้ ในการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึง ในการบริหารสถานศึกษาให้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

1. ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล
 - 1.1 เสริมสร้างทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณที่ดี
 - 1.2 เสริมสร้างทักษะในการจัดสรรเวลา และบริหารงานด้วยระบบดิจิทัล
 - 1.3 เสริมสร้างทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม และชาญฉลาด
2. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล
 - 2.1 มีการส่งเสริมให้มีการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษา
 - 2.2 มีการสนับสนุนและพัฒนาเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้
 - 2.3 สร้างชุมชนทางการเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์
3. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์
 - 3.1 มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาในสถานศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงคุณภาพ
 - 3.2 มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการเพื่อจัดทำนโยบายและวางแผน การบริหารสถานศึกษา
 - 3.3 มีการปรับปรุงระบบการบริหารโดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีความเหมาะสม
4. ด้านการสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ
 - 4.1 ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานได้รับการอบรม พัฒนาความรู้ และทักษะทางเทคโนโลยีอย่างมืออาชีพ
 - 4.2 มีการพัฒนาสมรรถนะด้วยการอบรม และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
 - 4.3 มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา
5. ด้านการเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์
 - 5.1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป
 - 5.2 สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 5.3 จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จตุรพล แสนศิลา และพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ. (2564). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*. 8 (2): น. 130 - 138.
- เจษฎา ชวนะไพศาล. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ชัยญาณัก ไยดี. (2560). การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 8(1), 150-163.
- นิตติ ญาณะ. (2566). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารปัญญา*, 30(2)
- ภัทรา ธรรมวิทยา และคณะ (2557). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของ ผู้บริหารโรงเรียน เอกชน ระดับประถมศึกษาในเขตธนบุรี. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 10(1), 1-13.
- ภัทราพร ธัญกิจเจริญสิน. (2558). ภาวะผู้นำทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู. *ลิกขวารสารศึกษาศาสตร์*, 3(1), 5
- อดิศักดิ์ ดงสิงห์. (2560). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
**GUIDELINES FOR SKILLS DEVELOPMENT OF SCHOOL
ADMINISTRATORS IN THE 21st CENTURY UNDER LOEI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

วีระยุทธ เรืองธรรม¹

สุชาติ บางวิเศษ²

ศักดินาภรณ์ นันท์³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Weerayut Ruangtam¹

Suchat Bangwiset²

Sakdinaporn Nuntee³

^{1,2,3}Loei Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: yutcyunicity@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาทักษะของผู้บริหารจำเป็นต้องก้าวทันต่อ กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษาอย่างรอบด้านและสมดุล ที่เป็นฐานหลักของการพัฒนาประเทศ การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ประเมินแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา วิจัยดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ ความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 34 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 268 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกนและ วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ระยะที่ 2 ศึกษา แนวทาง มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ขั้นตอนที่ 2 การร่าง แนวทาง และ ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และระยะที่ 3 การประเมินแนวทาง โดยการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.58) สภาพ ที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.50) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญ ของความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล มีค่า (PNI_{Modified}=0.36 2) ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ มีค่า (PNI_{Modified}= 0.28 3) ด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ มีค่า (PNI_{Modified}= 0.26) 2. แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 4 โครงการ 5 กิจกรรม 9 วิธีปฏิบัติ 2) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 6 โครงการ 3 กิจกรรม 9 วิธีปฏิบัติ 3) ด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 4 โครงการ 5 กิจกรรม 9 วิธีปฏิบัติ 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 2 โครงการ 7 กิจกรรม 9 วิธีปฏิบัติ และ 5) ด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 วิธีดำเนินการ 5 โครงการ 4 กิจกรรม 9 วิธีปฏิบัติ 3. ผลการประเมินแนวทาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.41) เรียงลำดับ จากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.41) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.75$, S.D.= 0.42) และด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.44)

คำสำคัญ: แนวทาง; การพัฒนา; ทักษะ; ผู้บริหารสถานศึกษา; ศตวรรษที่ 21;

ABSTRACT

The objectives of the research were (1) to study the current condition and desired condition. And necessary needs and guidelines for skills development of school administrators in the 21st century under the Loei Primary Educational Service Area Office 1, (2) to study guidelines for developing skills of Educational institution administrators, and (3) to evaluate the guidelines for developing the skills of school administrators. The study was divided into 3 phases. The first phase was to study the current conditions, the desired conditions, and the priority needs. The sample group was a total of 302 respondents; consisting of thirty-four school administrators and 268 teachers, selected by Krejcie and Morgan sample size calculating table, including the stratified random sampling method. The research instrument used for data collection was a questionnaire. The second phase to study the guidelines comprised three steps; the first step on the in-depth interview of three school administrators as key informants with the semi-structured interview, the second step on drafting the guidelines, and the third step on the focus group discussion of nine experts to assess and confirm the guidelines. The third phase was to evaluate the guidelines by connoisseurship of five experts. The descriptive statistics used for data analysis comprised frequency distribution, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and the modified priority needs index. The descriptive analytics was used for the qualitative data analysis. The research finding revealed that the current condition of the guidelines for developing the 21st century skills of school administrators under the Loei Primary Educational Service Area

Office 1 was totally found at a high level. ($\bar{X} = 3.82$, $SD = 0.58$). The desired condition was overall found at the highest level ($\bar{X} = 4.77$, $SD = 0.50$). The modified priority index of essential needs, in the descending order of top three level, was (1) Digital technology ($PNI_{Modified} = 0.36$), (2) Creativity ($PNI_{Modified} = 0.28$), and (3) Innovation for learning ($PNI_{Modified} = 0.26$). The other finding disclosed that the guidelines for the 21st century skill development of school administrators under the Loei Primary Educational Service Area Office 1 consisted of five elements; (1) the Creative Initiatives with three methods, four projects, five activities, and nine practices, (2) the Digital Technology with three methods, six projects, three activities, and nine practices, (3) the Communication with three methods, four projects, five activities, and nine practices, (4) the Human Relations with three methods, two projects, seven activities, and nine practices, and (5) the Innovation for Learning with three methods, five projects, four activities, and nine practices, respectively. Another finding informed that the guideline evaluation results overall, it is at the highest level. ($\bar{X} = 4.78$, $SD = 0.41$) Arranged from the mean from highest to lowest is the possibility side ($\bar{X} = 4.78$, $SD = 0.41$) Appropriateness aspect ($\bar{X} = 4.75$, $SD = 0.42$) and usefulness aspect ($\bar{X} = 4.74$, $SD = 0.44$).

Keywords: Guideline; Skill; Development; School Administrator; 21st Century;

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศอย่างรวดเร็ว ทำให้ทุกประเทศต้องมีการ ทบทวนวาระ ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษาอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการ พัฒนาประเทศ และจากความก้าวหน้าทางด้าน Technology และนวัตกรรม (Innovation) ต่าง ๆ ที่ถูก สร้างสรรค์ขึ้นมา อย่างต่อเนื่อง ซึ่งขณะนี้ทุกคนได้ก้าวเข้ามาสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างเต็มตัวซึ่งเป็นยุคที่ Digital Technology เข้ามา มีบทบาทอย่างมากกับชีวิตของทุกคน สิ่งเหล่านี้มีผลต่อมนุษย์ในทุก ๆ แง่มุมไม่ว่าจะเป็น การช่วยเรื่องพัฒนาการ ในการเรียนรู้ต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวการเพิ่มศักยภาพในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ หรือแม้แต่เพิ่มทักษะในการช่วยเหลือตัวเองของมนุษย์จากการเรียนรู้และจากชีวิตประจำวันซึ่งเราจะพบว่า Technology นั้นเกี่ยวข้องกับเราทุกคนอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคม โลกอันเนื่องมาจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) มีนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาแทนที่กำลังคนที่ไร้ฝีมือและมีทักษะ ต่ำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

ดังนั้นการสร้างองค์ความรู้จึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งระบบ สอดคล้องกับ สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12 โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ของ กรอบแนวคิดแผนการศึกษาแห่งชาติว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21” ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย

และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายดังนี้ ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คนทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะ ตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ สถานศึกษาทุกระดับ การศึกษาสามารถจัดกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน แหล่งเรียนรู้ สื่อ ตำราเรียนนวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐานและประชาชนสามารถ เข้าถึงได้โดยไม่จำกัด เวลาและสถานที่ มีระบบและกลไกการวัดการติดตามและประเมินผลมีประสิทธิภาพ มีระบบการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้มาตรฐานระดับสากล ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการ พัฒนาสมรรถนะ ตามมาตรฐาน และยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายดังนี้ มีโครงสร้าง บทบาทและระบบ การบริหารจัดการการศึกษามีความคล่องตัว ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ จัดระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาทุกภาคส่วนของสังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของ ประชาชนและพื้นที่มีกฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับลักษณะที่แตกต่าง กันของผู้เรียน สถานศึกษา และ ความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็ม ตามศักยภาพ

วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์ และกมลรัตน์ ฉิมพาลี (2559) การพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวไปสู่ Thailand 4.0 สิ่งสำคัญคือเราทุกคนจำเป็นต้องหาปัญหาให้ชัดเจน ยอมรับข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มิฉะนั้นจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ คุณลักษณะครูที่อยากเห็นในศตวรรษที่ 21 ควรมีลักษณะที่สำคัญคือ มีจิต วิญญาณแห่งความเป็นครู หรือมุ่งมั่นที่จะทำให้ศิษย์เป็นคนดีมีความรู้ บุคลิกภาพดี มีความรู้เรื่องKey ที่สอน เช่น มีเทคนิคการสอนดี มีทักษะการพูด ถ่ายทอดเข้าใจง่าย มีความรู้ความชำนาญด้าน ICT หากบุคลากร ทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษา ปัญหาของการศึกษาไทย ในการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนเห็นพ้องกันว่า สภาพแวดล้อมทางการศึกษาของอาเซียนในปัจจุบัน “ห้องเรียน” ถูกสร้างขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ส่วน “ครูผู้สอน” ผลิตมาจากหลักสูตรที่ใช้สำหรับการสอนใน ศตวรรษที่ 20 ในขณะที่ “นักเรียน” ยุคปัจจุบัน ต้องมีทักษะการทำงานในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเด็กเหล่านี้ ถือเป็น ผู้ที่เข้าใจคุณค่าของเทคโนโลยีดิจิทัลและมองหาโอกาสที่จะนำเทคโนโลยีนี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ (Native Digital) ส่วนครูถือเป็นผู้อพยพสู่โลกดิจิทัล แต่สนใจและมองเห็นประโยชน์ ซึ่งไม่สามารถก้าวออกจาก เทคโนโลยีแบบเดิม จำเป็นต้องหันมาศึกษาและเรียนรู้พื้นฐานการใช้งานเทคโนโลยีใหม่นี้บ้าง (Immigrant Digital) ก็จึงจำเป็นต้องถือสมาร์ทโฟนไปพร้อมกับเด็กได้ด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2558) ในยุคปัจจุบันสังคมไทยอยากเห็นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์สมกับเป็นผู้บริหารมืออาชีพแล้ว ผู้บริหารยุคใหม่ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นผู้นำในการ ปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการ บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน” (School-Based Management) ซึ่งหมายถึงความสามารถที่จะ ประสานการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ความสามารถในการ

การใช้ทรัพยากร เพื่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ เพื่อให้การ จัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐาน

การรณ สกกุลประดิษฐ์ (2559) เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่ารูปแบบการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่มาช่วยในการเรียนการสอน ดังนั้นทักษะด้าน ICT จึงมีความสำคัญมากสำหรับครู ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ในยุคดิจิทัลรวมถึงประโยชน์จากเทคโนโลยีในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้กับนักเรียน เช่น ระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดถือภารกิจและพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นฐานด้วยระบบ TEPE Online ระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างครบวงจรด้วยระบบ DLT และ DLTV ทำให้ครูไม่ต้องทิ้งชั้นเรียนเพื่อเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง โดยการขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพการศึกษาจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมพลังจากบุคลากรทุกฝ่าย จำเป็นต้องมีการสร้างวัฒนธรรม การพัฒนาให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา และนั่นเป็นจุดที่ควรพัฒนาให้อยู่ที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นกลไกหลักสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริม และเป็นผู้ดำเนินการดำเนินงาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเป็นองค์กรที่จะนำนโยบายดังกล่าวสู่การปฏิบัติ ซึ่งแนวนโยบายนี้จะสำเร็จเป็นรูปธรรมได้ต้องอาศัย ทักษะภาวะผู้นำแห่งศตวรรษที่ 21 ในการนำพาสถานศึกษาของตนให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กล่าวว่า ประเทศไทยได้ประกาศวิสัยทัศน์ เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศของรัฐบาลโดยมีชื่อว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อพัฒนาทั้งด้าน เสถียรภาพความสงบสุข เศรษฐกิจที่เข้มแข็ง ด้านการใช้จ่ายจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้มากขึ้นแก้ปัญหา ด้านสาธารณสุข ปลอดภัย การดูแลสุขภาพ และการศึกษาวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทย มีความสุขภายใต้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และสนองตอบผลประโยชน์แห่งชาติ อันได้แก่การมีเอกราช อธิปไตยและบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลัก ของชาติการดำรงอยู่ อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบการอยู่ร่วมกันในชาติอย่าง สันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็น มนุษย์ความเจริญเติบโต ของชาติความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐาน ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้อง กันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

ประยุทธ์ จันทร์โอชา (2562, หน้า 32) กล่าวว่า การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 โดยสร้าง แพลตฟอร์มการเรียนรู้ใหม่ในระบบดิจิทัล ปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้มุ่งสู่ระบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ด้านวิศวกรรม คณิตศาสตร์ โปรแกรมเมอร์ และภาษาต่างประเทศ ส่งเสริมการเรียนรู้ ภาษาคอมพิวเตอร์ (Coding) ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา การพัฒนาโรงเรียนคุณภาพในทุกตำบลส่งเสริมการ พัฒนาหลักสูตรออนไลน์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อแบ่งปันองค์ความรู้ของสถาบันการศึกษาสู่สาธารณะ

เชื่อมโยงระบบการศึกษากับภาคปฏิบัติจริง ในภาคธุรกิจสร้างนักวิจัยใหม่และ นวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศสร้างความรู้ความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อออนไลน์ และ โครงข่ายสังคมออนไลน์ของคนไทยเพื่อป้องกันและ ลดผลกระทบในเชิงสังคม ความปลอดภัย อาชญากรรม ทางไซเบอร์และสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง การสร้างความ สมานฉันท์และความสามัคคีในสังคม รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 114 คน ที่ ผ่านมามีกิจกรรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การประชุมประจำเดือน การเชิญวิทยากรพิเศษมาให้ความรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาองค์กร การอบรม เป็นต้น ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาทุกคน ผ่านการอบรมก่อนเข้าสู่ ตำแหน่ง และการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1, 2566) ซึ่งกิจกรรม การพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 เหล่านี้ถือว่าค่อนข้างน้อย

จากความสำเร็จและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษาสู่ ความสำเร็จดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมการเพื่ออนาคต ศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกระแส การเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการนำประเทศไทยสู่ Thailand 4.0 โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการ เพื่อ เป็นฐานข้อมูลแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และนำไปทดลองใช้ ซึ่งคาดว่า จะเกิดผลดีตามมา กล่าวคือ ประโยชน์เชิงวิชาการ ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหาร ในศตวรรษที่ 21 ประโยชน์เชิงนโยบายคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 สามารถกำหนดเป็นนโยบาย ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ สร้างขึ้น ประโยชน์ทางด้านสังคมและชุมชน ทำให้สถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลง สังคมและชุมชน ให้การ ยอมรับในพฤติกรรมกรรมการบริหารจัดการ การศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และประโยชน์ด้านอื่น ๆ เช่น คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น ได้เผยแพร่งานวิจัยชิ้นนี้สู่สาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่นทาง วารสาร ทาง การ บรรยาย (Oral) และ Poster เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เป็นวิทยากรวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 156 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,215 คน รวมทั้งสิ้น 1,371 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 302 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน ครูผู้สอน จำนวน 268 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ (In-Depth Interviews of Experts) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะหรือเนื้อหาเท่ากับ 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 30 คน ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. แบบประเมินแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ 2) ด้าน

เทคโนโลยีและดิจิทัล 3) ด้านการสื่อสาร 4)ด้านมนุษยสัมพันธ์ 5) ด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ โดยแบบประเมินมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแบบชุดแบบสอบถามและผ่านระบบ Google Form เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษา ในการให้สัมภาษณ์พร้อมบอกวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ระบุวันเวลาที่ชัดเจน และส่งหนังสือขอ อนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ จากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

3. แบบประเมินแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดคุณสมบัติเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ทางด้านระเบียบวิธีวิจัย หรือสถิติ จำนวน 1 คน และทางด้านทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพื่อทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญ ในการประเมินแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยแบบสอบถาม(Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) การร่างแนวทาง (Drafting) โดยคัดเลือกจากค่าความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

3. การประเมินแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เพื่อเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 5 ด้าน โดยภาพรวม

สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ทักษะ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	สภาพปัจจุบัน		แปลผล	สภาพที่ พึงประสงค์		แปลผล
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
1. การริเริ่มสร้างสรรค์	3.72	0.47	มาก	4.75	0.35	มากที่สุด
2. เทคโนโลยีดิจิทัล	3.62	0.38	มาก	4.92	0.26	มากที่สุด
3. การสื่อสาร	3.95	0.65	มาก	4.79	0.63	มากที่สุด
4. มนุษยสัมพันธ์	4.10	0.71	มาก	4.74	0.69	มากที่สุด
5. นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้	3.69	0.68	มาก	4.65	0.56	มากที่สุด
รวม	3.82	0.58	มาก	4.77	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน ของแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.38) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.26) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.56)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาสภาพปัจจุบันโดยรวมในระดับมากที่สุด มีทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การริเริ่มสร้างสรรค์ เทคโนโลยีดิจิทัล การสื่อสาร มนุษยสัมพันธ์ การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การบริหารสถานศึกษานั้นมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ วิวัฒน์ บุญยง (2557) ที่ได้กล่าวทักษะการบริหารเป็นความสามารถ ความ

ชาญฉลาด ความคล่องแคล่วว่องไว ถูกต้องในการบริหารงานของผู้บริหารที่แสดงว่าเป็นผู้บริหารที่ดี มีประสิทธิภาพสามารถบริหารงานและนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับ ชัยยนต์ เพาพาน (2559) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะโดดเด่น เหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถสนองตอบต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่ามีองค์ประกอบ 5 ด้าน **องค์ประกอบที่ 1 การริเริ่มสร้างสรรค์** ประกอบด้วย 1) มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถสร้างผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีการคิดนอกกรอบ ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ หรือความคุ้นเคยเดิม ๆ 3) มีการสนับสนุนให้ครูผู้สอนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และคิดอย่างสร้างสรรค์ เนื่องจากการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ต้องเริ่มจากการสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือมีต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น แสดงความสามารถผ่านผลลัพธ์ จากผลงานนักเรียน และมีการยกย่อง ชื่นชมในการทำงาน สอดคล้องกับ อนุชิต วรรณสุทธิ (2546) กล่าวว่า ความสามารถการเป็นผู้นำผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกลกำหนดเป้าหมายสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าปฏิรูป ปรับปรุงและพร้อมที่จะเป็น ผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถประสานงานทำงานกับชุมชน องค์การต่าง ๆ สามารถจูงใจ ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานเป็นทีมและมุ่งสู่เป้าหมายที่กำหนดได้ **องค์ประกอบที่ 2 เทคโนโลยีดิจิทัล** ประกอบด้วย 1) มีการสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Line TikTok ในการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับงานของสถานศึกษา 2) มีการส่งเสริมครูผู้สอนให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาการบริหารจัดการในสถานศึกษา เช่น การใช้เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน Google Classroom Google Site เป็นต้น 3) มีวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล สารสนเทศได้อย่างเป็นระบบ เนื่องจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในการเรียนการสอน การติดต่อสื่อสาร และการรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กร สอดคล้องกับ ภูมิگانต์ ปังศรีวงศ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนตลาดหนองหวาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ครูมีการใช้ Google Site ในการจัดการเรียนการสอนและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทและ มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีบริบทที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกโรงเรียน **องค์ประกอบที่ 3 ด้านการสื่อสาร** ประกอบด้วย 1) มีการรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของครูผู้สอนภายในสถานศึกษา 2) สามารถสื่อสาร หรือมอบหมายงาน ให้กับครูผู้สอนภายในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ 3) การถ่ายทอดแนวคิดของตนเองไปยังครูผู้สอน ในสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เนื่องจากการสื่อสารเป็นการสร้างความเข้าใจและแนวปฏิบัติ ที่จะนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ พรพิมล แก้วอุทัย (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหาร ในศตวรรษ

ที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตามทัศนะของครู ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารยุคใหม่ต้องบริหารแบบมีส่วนร่วม และรับฟังความคิดเห็น ที่แตกต่าง ตัวผู้บริหารเอง ต้องมีองค์ความรู้ พร้อมทั้งต้องมีการร่วมพูดคุยกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้ววางแผนแก้ปัญหา ทำงานร่วมกันโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นจะทำให้เรามีข้อมูลที่หลากหลายประกอบการตัดสินใจ สอดคล้องกับ แพรวดาว สอนงฝัน (2557) ที่ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ทักษะด้าน การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าทักษะของผู้บริหารอีก 2 ทักษะ ได้แก่ ทักษะด้านการวางแผน และทักษะด้านการสร้างทีมงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับ กาญจนา ศิลา (2566) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน พบว่าด้านการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก **องค์ประกอบที่ 4 ด้านมนุษยสัมพันธ์** 1) มีการสร้างแรงจูงใจให้ครูผู้สอนมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ บรรลุ ตามเป้าหมายของสถานศึกษา 2) มีการแสดงความเห็นถึงความเป็นมิตรเป็นกันเองทำให้ครูผู้สอนมีความมั่นใจในการพูดคุยและปรึกษาหารือเรื่องต่าง ๆ 3) การประสานความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือ เนื่องจากผู้บริหาร มีความยืดหยุ่น เข้าใจในความแตกต่างระหว่างพฤติกรรม และวัฒนธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ อธิบายที่ดีกับผู้ร่วมงาน ทุกระดับยอมรับนับถือให้เกียรติซึ่งกัน และกันเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างความศรัทธาแก่บุคคลรอบข้างสามารถทำงานร่วมกับคนได้ทุกประเภทมีความเป็นกันเองทำงานแบบครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับ ชุมพร ภาวนตรี (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ และความคาดหวังของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหาร สถานศึกษา เป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใส กิริยา วาจา สุภาพ ยกย่อง และให้เกียรติผู้ร่วมงาน และผู้บริหาร สถานศึกษารู้จักเอาใจเขา มาใส่ใจเรา ช่วยเหลือผู้อื่น และยกย่องชมเชยผู้กระทำความดี **องค์ประกอบที่ 5 ด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้** ประกอบด้วย 1) มีวิธีการสนับสนุนให้ครูผู้สอนและผู้เรียน ผลิตสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ 2) มีวิธีส่งเสริมรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ในลักษณะ ที่เน้นความร่วมมือทั้งผู้เรียน กับผู้เรียนและผู้เรียนกับครูผู้สอน 3) มีการส่งเสริมการจัดสภาพแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ห้องภาพยนตร์เพื่อการเรียนรู้ ห้องเรียนสามมิติ และ ศูนย์การเรียนรู้ เนื่องจากการผลิตสื่อ และการใช้สื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ จะให้ส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอน และการทำงาน สอดคล้องกับ อนิรุทธิ์ อมรแก้ว (2561) ได้ทำการวิจัยในเรื่อง ทักษะของผู้บริหารที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัย พบว่าด้านทักษะนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผู้สอนและผู้เรียนผลิตสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัยต่อการจัดการเรียนการรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัย ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมครูผู้สอนในการสร้างผลงานที่เกิดจากความคิดของครูผู้สอน และสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เกี่ยวกับการสร้างผลงานนั้น และมีการชื่นชมให้กำลังใจในการทำงาน

2. ผลการวิจัย ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนให้มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงครอบคลุมในทุกที่ของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญ กับการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ครูได้ใช้และนักเรียนเข้ามาศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลา (Learning happens anytime and anywhere.)

3. ผลการวิจัย ด้านการสื่อสาร ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารหรือมอบหมายงานให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการสื่อสารหรือมอบหมายงานต้องสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน เป้าหมายในการดำเนินงาน และวิธีการดำเนินงาน ตามความถนัดและความสนใจของครูผู้สอน

4. ผลการวิจัย ด้านมนุษยสัมพันธ์ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือครูผู้บริหารสถานศึกษา มีความสม่ำเสมอในการพูดจาทักทายกับบุคลากรเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ ในการพูดคุยทักทาย กับครูผู้สอนเพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี และการไว้ใจระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอน

5. ผลการวิจัย ด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดใจกว้างยอมรับมุมมองโลกทัศน์ใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบการทำงาน ผู้บริหารควรมีการเปิดใจในการรับฟัง หรือยอมรับในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ และยอมรับแนวคิดใหม่ ๆ ของครูผู้สอน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1

1.ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์

1.1 มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถสร้างผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.2 มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีการคิดนอกกรอบ ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ หรือความคุ้นเคย เดิม ๆ

1.3 มีการสนับสนุนให้ครูผู้สอน กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และคิด อย่างสร้างสรรค์

2.ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

2.1 มีการสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Line TikTok ในการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับงานของสถานศึกษา

2.2 มีการส่งเสริมครูผู้สอนให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาการบริหารจัดการในสถานศึกษา เช่น การใช้เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน Google Classroom Google Site เป็นต้น

2.3 มีวิธีการ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สารสนเทศได้อย่างเป็นระบบ

3.ด้านการสื่อสาร

3.1 มีการรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของครูผู้สอนภายในสถานศึกษา

3.2 สามารถสื่อสาร หรือมอบหมายงาน ให้กับครูผู้สอนภายในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

3.3 การถ่ายทอดแนวคิดของตนเองไปยังครูผู้สอนในสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

4. ด้านมนุษยสัมพันธ์

4.1 มีการสร้างแรงจูงใจให้ครูผู้สอนมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา

4.2 มีการแสดงความเห็นถึงความเป็นมิตร เป็นกันเองทำให้ครูผู้สอนมีความมั่นใจในการพูดคุย แลกเปลี่ยนหรือเรื่องต่าง ๆ

4.3 การประสานความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการบริหารสถานศึกษา

5. ด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้

5.1 มีวิธีการสนับสนุนให้ครูผู้สอน และผู้เรียนผลิตสื่อ นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัยต่อการจัดการเรียนรู้

5.2 มีวิธีส่งเสริมรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ในลักษณะ ที่เน้นความร่วมมือทั้งผู้เรียน กับผู้เรียน และผู้เรียนกับครูผู้สอน

5.3 มีการส่งเสริมการจัดสภาพแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ห้องภาพยนตร์เพื่อการเรียนรู้ ห้องเรียนสามมิติ และศูนย์การเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *ผู้บริหารในยุคปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กาญจนา ศิลลา. (2566). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การุณ สกุลประดิษฐ์. (2559). สพฐ.ชูโมเดลTEPE Online ลุยพัฒนาครู-บุคลากรศึกษา. *ออนไลน์*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2563. แหล่งสืบค้น <https://mgronline.com/daily/detail/9590000066241>

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). *ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สู่ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21*. กาลสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

ชุมพร ภาমনตรี. (2558). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้และความคาดหวังของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ร้อยเอ็ด: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

ณัฐกานต์ ปังศรีวงศ์. (2563). *การพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนตลาดหนองหวาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*

- ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2562: 32). คำแถลงนโยบายของนายกรัฐมนตรี. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. ออนไลน์. สืบค้น 20 ธันวาคม 2564. แหล่งสืบค้น <https://shorturl.asia/A5fsE>
- พรพิมล แก้วอุทัย. (2563). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตามทัศนะของครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์ และกมลรัตน์ ฉิมพาลี. (2559). ห้องเรียนแห่งอนาคต เปลี่ยนครูให้เป็นโค้ช!. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วิวัฒน์ บุญยง. (2557). ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557). วารสารวิจัยการศึกษา. 2(4). กรกฎาคม-กันยายน 2557.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อนุชิต วรรณสุทธิ (2546). การศึกษาคูณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในอนาคต. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R.A. (1961, May). Technique for the Measurement of Attitudes. *Arch Psychological*, 25(140), 1-55.

กลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย
**STRATEGIES FOR MANAGING RELATIONSHIP BETWEEN
SCHOOLS AND COMMUNITIES OF SCHOOLS UNDER LOCAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN LOEI PROVINCE**

pongkhun จุลลา¹

จุฑามาส ศรีจำนงค์²

ศักดิ์นาภรณ์ นันท์³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Pongkhun Julia¹

Jutamus Srijumnong²

Sakdinaporn Nuntee³

^{1,2,3}Loei Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: pongkhaon.pueng@gmail.com

บทคัดย่อ

กลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย 2. ศึกษากลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ 3. ประเมินกลยุทธ์ การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งจำแนกเป็นผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 272 คน เครื่องมือคือแบบสอบถาม ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ คือ 0.264-0.870 และ 0.329-0.800 ตามลำดับ และค่าความเชื่อมั่นคือ 0.958 และ 0.955 ระยะที่ 2 ศึกษากลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้จำนวน 15 กลยุทธ์ ตามองค์ประกอบ และระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นได้ดังนี้ 1) ด้านการให้บริการชุมชน 2) ด้านการประชาสัมพันธ์ 3) ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) ด้านการได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน และ 5) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน 2. การศึกษากลยุทธ์ ตัวชี้วัด และกิจกรรม/โครงการการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่าองค์ประกอบที่ 1) การให้บริการชุมชน มี 3 กลยุทธ์ 2) การประชาสัมพันธ์ มี 3 กลยุทธ์ 3) การได้รับความ

ช่วยเหลือจากชุมชน มีจำนวน 3 กลยุทธ์ 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 กลยุทธ์ และ 5) การสร้างความสัมพันธ์ชุมชน มี 3 กลยุทธ์ 3. การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย พบว่าโดยรวมด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และ ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การบริหาร; ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน;

ABSTRACT

The objectives of the research were to study the current condition, the desired condition and the priority needs of schools under local administrative organizations in Loei province, to study the managerial strategies for relationship between schools and communities, and to evaluate the strategies. The research was divided into 3 phases. The first phase was to study the current condition, the desired condition and the priority needs from the sample group of 272 school administrators, teachers, and school committee members. The research instrument was a questionnaire with the item-objective congruence (IOC) index between 0.60 – 1.00, the discrimination value of the current condition between 0.264 – 0.870 and its reliability of 0.958, and the desirable condition between 0.329 – 0.800 and its reliability of 0.955. The second phase was to study the managerial strategies for relationship between schools and communities by three experts, and fifteen strategies, three for each component, were obtained. The third phrase was to evaluate the managerial strategies for relationship between schools and communities by five experts, the result of the evaluation was found at a high level.

The research results were as follows: 1. The present condition of the management of relations between the school and the community was at a high level, and the desired condition was at the highest level. The priority needs could be arranged in order as follows: 1) community service, 2) public relations, 3) basic education committee, 4) receiving help from the community, and 5) building community relationships. 2. The study of strategies, indicators, and activities/projects for managing relationships between schools and communities. The component of community services had three strategies, the component of public relations had three strategies, the component of receiving help from the community had three strategies, the component of basic education commission had three strategies, and the component of community relationship building had three strategies. The evaluation of school-community relationship management strategies of schools under local administrative organizations in Loei province was totally found at a high level; suitability, possibility and usefulness were individually found at a high level.

Keywords: Strategy; Management; School-community Relationship;

บทนำ

ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความสำคัญต่อการบริหารงานของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้ความสนใจและนำไปปฏิบัติในการระดมทรัพยากรทางความคิดและทุนทรัพย์จากชุมชนมาช่วยในการพัฒนาโรงเรียน เช่น งานด้านกรรมการสถานศึกษา ด้านสานสัมพันธ์ ด้านการเยี่ยมบ้าน และด้านทุนทรัพย์เพื่อพัฒนาการศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ปีการศึกษา 2563 มีจำนวนโรงเรียน 26 โรงเรียน แต่ละแห่งมีการบริหารจัดการที่แตกต่าง ด้วยสภาพแวดล้อม บริบท การจัดการศึกษา อาชีพ และวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเกิดแนวความคิดที่หลากหลายท่าทีของผู้บริหารโรงเรียนและครู การกระทำที่แสดงออกต่อชุมชนที่ขาดความจริงใจ ขาดการสร้าง ความคุ้นเคยกับสมาชิกของชุมชน ขาดความเชื่อความศรัทธาที่ชุมชนมีต่อโรงเรียน และที่สำคัญซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับงานสัมพันธ์ชุมชนน้อยกว่างานอื่น ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 27) และสภาพการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังมองไม่เห็นความจำเป็นที่โรงเรียนจะติดต่อเกี่ยวข้องกับ จึงทำให้โรงเรียนกับชุมชนห่างเหินกัน และผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานไม่เป็นระบบ มีเวลาสัมพันธ์กับชุมชนน้อยหรือไม่หาโอกาสสัมพันธ์กับชุมชนเลย สอดคล้องกับ ปรีชา พลพันธ์ (2550, หน้า 10) ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ 1) ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเกิดจากความประพฤติกติและความขัดแย้งส่วนตัวระหว่างผู้บริหารกับผู้นำในชุมชน จึงทำให้ไม่มีความร่วมมือกัน 2) ความขัดแย้งระหว่างสถาบัน เช่น ระหว่างโรงเรียนกับวัด หรือโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นของชุมชน ซึ่งอาจเกิดจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน ความขัดแย้งเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน เป็นต้น ผลที่ตามมา คือ ประชาชนเกิดความไม่แน่ใจในการให้ความร่วมมือหรือให้ความใกล้ชิดกับสถาบันทั้งสอง 3) ความไม่แน่ใจในบทบาทของตน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากโรงเรียนมักไม่ค่อยยอมรับข้อเสนอแนะของผู้นำชุมชนหรือบางครั้งผู้นำชุมชนพยายามจะเข้าไปก้าวก้าวยการดำเนินงานของโรงเรียนมากเกินไป และจำเริญ ศรีสม (2548, หน้า 29) กล่าวถึงปัญหาสูงสุดของการดำเนินการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่ากลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย เป็นการบริหารที่ช่วยเพิ่มโอกาสแห่งความสำเร็จในสถานศึกษา เพราะเป็นการบริหารที่มีเป้าหมายร่วมกันกับคณะครู อาจารย์ ชุมชน ท้องถิ่น คณะกรรมการต่าง ๆ เป็นต้น ตามความต้องการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน ทำให้สามารถรุกและรับมือกับต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากสภาพการดำเนินงานการใช้กลยุทธ์ในการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนา ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนในฐานะผู้วิจัยเป็นบุคลากรครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ได้มีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย เพื่อนำผลวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การกำหนดนโยบายทางการ

ศึกษา และพัฒนาการบริหารการศึกษา โดยเน้นการบริหารกลยุทธ์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและชุมชนได้มีบทบาท และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเลย เป็นวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

ระยะที่ 2 การร่างแนวทางการศึกษากลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

ระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ปี การศึกษา 2563 จำนวน 26 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน ครู จำนวน 292 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 303 คน รวมทั้งหมด 627 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย จำนวน 272 คน ปี การศึกษา 2563 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970, pp. 608 – 609) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 272 คน จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) จำนวน 9 คน โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกต่อไปนี้ 1) เป็นนักวิชาการด้านการบริหาร การศึกษา ที่มีประสบการณ์เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน 2) เป็นผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย มีประสบการณ์บริหารโรงเรียนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน 3) ผู้อำนวยการกองการศึกษาและหัวหน้างานกองการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย จำนวน 2 คน 4) ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน 5) ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน และ 6) เป็นตัวแทนครู จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของ กลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน จังหวัดเลย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะหรือเนื้อหาเท่ากับ 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนที่อยู่ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย จำนวน 30 คน ใช้สูตรการหา ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. แบบสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

4. แบบประเมินกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยดำเนินการส่ง แบบสอบถามกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 272 คน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลในการให้ สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม พร้อมบอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุวันเวลาที่ชัดเจน และส่งหนังสือขอ อนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ จากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

3. การประเมินกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

2. กลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) การร่างแนวทาง (Drafting) โดยคัดเลือกจากค่าความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

3. การประเมินกลยุทธ์ โดยการประเมินกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย เพื่อเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย โดยรวม และรายด้าน

การบริหารความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{Modified}$	ลำดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการให้บริการชุมชน	3.85	0.90	มาก	4.45	0.60	มาก	0.155	1
2. ด้านการได้รับความช่วยเหลือ จากชุมชน	4.19	0.77	มาก	4.60	0.56	มากที่สุด	0.097	4
3. ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	4.32	0.77	มาก	4.75	0.42	มากที่สุด	0.099	3
4. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ชุมชน	4.23	0.79	มาก	4.63	0.53	มากที่สุด	0.094	5
5. ด้านการประชาสัมพันธ์	4.23	0.71	มาก	4.68	0.49	มากที่สุด	0.106	2
	4.16	0.79	มาก	4.62	0.52	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 พบว่า 1. การศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบัน ของกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.79) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.77) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการให้บริการชุมชน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.90) การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.52) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.42) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการให้บริการชุมชน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.60) สามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นได้ดังนี้ 1) ด้านการให้บริการชุมชน 2) ด้านการประชาสัมพันธ์ 3) ด้านการได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน 4) ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 5) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

2. การศึกษากลยุทธ์ ตัวชี้วัด และกิจกรรม/โครงการการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย พบว่า องค์กรประกอบที่ 1) ด้านการให้บริการชุมชน มี 3 กลยุทธ์ คือ โรงเรียนมีบริการด้าน สื่อ วัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน โรงเรียนให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนอย่างรวดเร็ว ฉับไว และผู้บริหารสร้างความพึงพอใจและประทับใจในการให้บริการของโรงเรียน องค์กรประกอบที่ 2) ด้านการประชาสัมพันธ์ มี 3 กลยุทธ์ ได้แก่ โรงเรียนจัดให้มีศูนย์บริการข้อมูลสารสนเทศให้กับชุมชน โรงเรียนมีการจัดแสดงนิทรรศการวิชาการเพื่อแสดงให้นักเรียนและผู้ปกครองได้เยี่ยมชม โรงเรียนจัดทำเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารแก่ชุมชนได้รับทราบ และมีสื่อโซเชียลมีเดีย องค์กรประกอบที่ 3) ด้านการได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน มีจำนวน 3 กลยุทธ์ ดังนี้ โรงเรียนมีเครือข่ายความช่วยเหลือด้านแรงงานจากชุมชน โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนช่วยกำหนดจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน และโรงเรียนมีเครือข่ายความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์การศึกษาจากชุมชน องค์กรประกอบที่ 4) ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 กลยุทธ์ ดังนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการระดมทรัพยากรในชุมชนเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน และองค์กรประกอบที่ 5) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน มี 3 กลยุทธ์ คือ โรงเรียนกับชุมชนร่วมจัดงานพบปะระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของโรงเรียน โรงเรียนร่วมมือกับชุมชนในการสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และ โรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานอื่นในชุมชน

3. การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย พบว่าโดยรวมด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และ ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากเช่นกัน กลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงที่สุด 3 อันดับแรก คือ 1) โรงเรียนมีการจัดแสดงนิทรรศการวิชาการเพื่อแสดงให้นักเรียนและ

ผู้ปกครองได้เยี่ยมชม 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และ 3) โรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานอื่นในชุมชน ในส่วนของกลยุทธ์ที่มีความเป็นไปได้เฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ 1) โรงเรียนมีบริการด้าน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ แก่ชุมชน 2) โรงเรียนมีสื่อโซเชียลมีเดีย 3) โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนช่วยกำหนดจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน และ กลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์สูงสุดเท่ากันมี 6 กลยุทธ์ คือ 1) โรงเรียนมีการจัดแสดงนิทรรศการวิชาการเพื่อแสดงให้นักเรียนและผู้ปกครองได้เยี่ยมชม 2) โรงเรียนมีสื่อโซเชียลมีเดีย 3) โรงเรียนมีเครือข่ายความช่วยเหลือด้านแรงงานจากชุมชน 4) โรงเรียนมีเครือข่ายความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์การศึกษาจากชุมชน 5) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการระดมทรัพยากรในชุมชนเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน 6) โรงเรียนกับชุมชนร่วมจัดงานพบปะระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของโรงเรียน ส่วนกลยุทธ์ที่มีระดับการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำที่สุดด้านความเหมาะสม คือ โรงเรียนมีเครือข่ายความช่วยเหลือด้านแรงงานจากชุมชน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความเป็นไปได้มีกลยุทธ์ที่ได้รับการประเมินต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสร้างความพึงพอใจและประทับใจในการให้บริการของโรงเรียน และกลยุทธ์ที่ได้รับการประเมินความเป็นประโยชน์ในระดับต่ำที่สุดคือโรงเรียนให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนอย่างรวดเร็ว ฉับไว

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพปัจจุบัน การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ด้านการให้บริการชุมชน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนมีการประสานงานด้านอนามัยกับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลมาให้บริการแก่นักเรียน และชุมชน สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนมีบริการห้องสมุด สำหรับชุมชน ส่งผลให้ความต้องการจำเป็นลำดับแรกคือโรงเรียนมีบริการด้าน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ แก่ชุมชน สภาพปัจจุบันด้านการได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก โรงเรียนได้เชิญผู้มีความรู้ความสามารถในชุมชนมาร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน

สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนให้ชุมชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ความต้องการจำเป็นลำดับแรกด้านการได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนคือโรงเรียนได้รับความช่วยเหลือด้านแรงงานจากชุมชน สภาพปัจจุบัน ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน เนื่องจาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ความต้องการจำเป็นลำดับแรกคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้านการสร้างสัมพันธ์ชุมชน พบว่าสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูออกเยี่ยมครอบครัวนักเรียน สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง ความต้องการจำเป็นลำดับแรกคือ โรงเรียนกับชุมชนร่วมจัดงาน

พบปะระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของโรงเรียน และสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนจัดทำรายงานผลการเรียนแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ความต้องการจำเป็นลำดับแรกคือ โรงเรียนจัดให้มีศูนย์บริการข้อมูลสารสนเทศให้กับชุมชน ที่อภิปรายทั้งหมดข้างต้นนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ วิไลวรรณ วิทยโรจน์ (2544, หน้า 462 อ้างถึงใน พรพิมล พงษ์กลาง, 2561, หน้า 18-19) ที่ได้กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อีกทั้ง ประสิทธิ์ เพยกกลิ่น (2555, หน้า 33), Gallagher, Bagin and Moore (2005, หน้า 13), Jacopson (1963, หน้า 466-498 อ้างถึงใน ศุภรัตน์ ปุ่งข้อ, 2558, หน้า 23-24) และ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547, หน้า 59-60 อ้างถึงใน จิรนนท์ หนูผาสุก, 2558, หน้า 15-16) ที่ได้ให้ทฤษฎีในรูปแบบที่มีลักษณะเดียวกันอีกด้วย นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรนนท์ หนูผาสุก (2558) ที่ศึกษาสภาพการดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 4 และงานวิจัยของชาติ พวงสมจิตร (2560) ที่ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยพบว่า มี 5 องค์ประกอบ 15 กลยุทธ์ ประกอบด้วย ด้านการให้บริการชุมชนเนื่องจากโรงเรียนต้องมีบริการด้าน สื่อ วัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน โรงเรียนต้องให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน อย่างรวดเร็ว ฉับไว และผู้บริหารต้องสร้างความพึงพอใจและประทับใจในการให้บริการของโรงเรียน ด้านการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากโรงเรียนต้องจัดให้มีศูนย์บริการข้อมูลสารสนเทศให้กับชุมชน โรงเรียนต้องมีการจัดแสดงนิทรรศการวิชาการเพื่อแสดงให้นักเรียนและผู้ปกครองได้เยี่ยมชม และจัดทำเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารแก่ชุมชนได้รับทราบ นอกจากนี้โรงเรียนยังต้องมีสื่อโซเชียลมีเดียอีกด้วย ด้านการได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน เนื่องจากโรงเรียนจำเป็นต้องมีเครือข่ายความช่วยเหลือด้านแรงงานจากชุมชน โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนช่วยกำหนดจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน และโรงเรียนมีเครือข่ายความช่วยเหลือด้าน วัสดุอุปกรณ์การศึกษาจากชุมชน ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากโรงเรียนต้องการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีการระดมทรัพยากรในชุมชนเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน และให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน และด้านการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน เนื่องจากโรงเรียนกับชุมชนต้องร่วมจัดงานพบปะระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของโรงเรียน โรงเรียนต้องร่วมมือกับชุมชนในการสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และโรงเรียนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานอื่นในชุมชน สอดคล้องกับทฤษฎีของ วิไลวรรณ วิทยโรจน์ (2544, หน้า 462 อ้างถึงใน พรพิมล พงษ์กลาง, 2561, หน้า 18-19) ที่ได้กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อีกทั้งแนวคิดของ ประสิทธิ์ เพยกกลิ่น (2555, หน้า 33), Gallagher, Bagin and Moore (2005, pp. 13), Jacopson (1963, pp. 466-498 อ้างถึงใน ศุภรัตน์ ปุ่งข้อ, 2558, หน้า 23-24) และ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547, หน้า 59-60 อ้างถึงใน จิรนนท์ หนูผาสุก, 2558, หน้า 15-16) ที่ได้ให้ทฤษฎี

การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่มีลักษณะเดียวกันอีกด้วย นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรนันท์ หนูผาสุก (2558) ที่ศึกษาสภาพการดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 และงานวิจัยของชาติ พ่วงสมจิตร (2560) ที่ศึกษาการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดแสดงนิทรรศการวิชาการเพื่อแสดงให้นักเรียนและผู้ปกครองได้เยี่ยมชม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และโรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานอื่นในชุมชน ในส่วนของความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เนื่องจากโรงเรียนมีบริการด้าน สื่อ วัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน มีสื่อโซเซียลมีเดีย และโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนช่วยกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน และ ในด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก โรงเรียนมีการจัดแสดงนิทรรศการวิชาการเพื่อแสดงให้นักเรียนและผู้ปกครองได้เยี่ยมชม มีสื่อโซเซียลมีเดีย โรงเรียนมีเครือข่ายความช่วยเหลือด้านแรงงานจากชุมชน โรงเรียนมีเครือข่ายความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์การศึกษาจากชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการระดมทรัพยากรในชุมชนเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน และ โรงเรียนกับชุมชนร่วมจัดงานพบปะระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ วรพล สังข์วิไล (2550, หน้า 17-18) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ การบริหารหรือการดำเนินการติดต่อสื่อสาร อีกทั้ง ญัฐ วรณบุตร (2551, หน้า 11) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ติดต่อกันระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน และยังเป็น การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ในขณะที่ ศานติศุภร์ ตูลา (2559, หน้า 1 อ้างถึงใน สุทธิรัตน์ แซ่มซ้อย, 2560, หน้า 88-89) กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชุมชนในรูปแบบกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประชาสัมพันธ์ เป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนควรสร้างความเข้าใจที่ติดต่อกับชุมชน นอกจากนี้ วิไลวรรณ วิทย์โรจน์ (2544, หน้า 462 อ้างถึงใน พรพิมล พงษ์กลาง, 2561, หน้า 18-19) กล่าวว่า โรงเรียนต้องรายงานให้ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน นอกจากนี้ยังมี ประสิทธิ์ ผะยกลิ่น (2555, หน้า 33) ที่ให้แนวคิดทำให้ชุมชนเข้ามา โดยการจัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์วิทยากรต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาใช้อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อสนองกิจกรรมของชุมชน แนวคิดของ Jacopson (1963, pp. 466-498 อ้างถึงใน สุจริตน์ ปุ่งซ้อ, 2558, หน้า 23-24) ยังกล่าวอีกว่า ควรจัดให้มีเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของโรงเรียนออกเผยแพร่ และจัดให้มีนิทรรศการภายในโรงเรียน และสุดท้ายยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547, หน้า 59-60 อ้างถึงใน จีรนันท์ หนูผาสุก , 2558, หน้า 15-16) ว่า มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อให้บุคคลภายนอกได้รับทราบเช่นวารสาร จดหมายข่าว การใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ต (Internet)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน
2. ควรนำการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการให้บริการชุมชนไปใช้ โดยโรงเรียนมีบริการห้องสมุด สำหรับชุมชน
3. ควรนำการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน โดยโรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูออกเยี่ยมครอบครัวนักเรียน
4. นำกลยุทธ์การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยโรงเรียนมีการจัดแสดงนิทรรศการวิชาการเพื่อแสดงให้นักเรียนและผู้ปกครองได้เยี่ยมชม มีบริการด้าน สื่อ วัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน และมีการจัดแสดงนิทรรศการวิชาการเพื่อแสดงให้นักเรียนและผู้ปกครองได้เยี่ยมชม

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ประกอบและกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเลย มี 5 องค์ประกอบ 15 กลยุทธ์ ดังนี้

1. การให้บริการชุมชน
 - 1.1 มีบริการด้าน สื่อ วัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน
 - 1.2 ให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนอย่างรวดเร็วฉับไว
 - 1.3 สร้างความพึงพอใจและประทับใจในการให้บริการของโรงเรียน
2. การประชาสัมพันธ์
 - 2.1 มีศูนย์บริการข้อมูลสารสนเทศให้กับชุมชน
 - 2.2 จัดแสดงนิทรรศการวิชาการเพื่อแสดงให้นักเรียนและผู้ปกครองได้เยี่ยมชม
 - 2.3 จัดทำเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารแก่ชุมชนได้รับทราบผ่านโซเชียลมีเดียและช่องทางต่าง ๆ
3. การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน
 - 3.1 สร้างเครือข่ายความช่วยเหลือด้านแรงงานจากชุมชน
 - 3.2 เปิดโอกาสให้ชุมชนช่วยกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
 - 3.3 มีเครือข่ายความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์การศึกษาจากชุมชน
4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 4.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
 - 4.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการระดมทรัพยากรในชุมชนเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

4.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน

5. การสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

5.1 ร่วมกับชุมชนจัดงานพบปะระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของโรงเรียน

5.2 ร่วมมือกับชุมชนในการสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

5.3 เข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานอื่นในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2)*

พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: อรุณสภา.

ประสิทธิ์ เฝยกลิ่น. (2555). รูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ดุชนิพนธ์ ค.ม. (การจัดการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ปรีชา พลพันธ์. (2550). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาต่อการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับ*

ชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรพิมล พงษ์กลาง. (2561). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความสัมพันธ์ชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา*

ตำบลแม่สายแลบ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยฟาอีสเทอร์น.

วรพล สังขะวิไล. (2550). *การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนในอำเภอบางปะกง สังกัดสำนักงานเขต*

พื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศุภรัตน์ ปุ้งข้อ. (2558). *สภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนขยายโอกาส*

ทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

Gallagher, Bagin and Moore Don and Moore, Edward H. (2005). *The School and Community*

Relations. (8th ed.) Boston: Pearson Education.

กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาใน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
**EDUCATIONAL RESOURCE MOBILIZATION
STRATEGIES OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER LOEI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2**

วีระวุฒิ ธรรมโสสม¹

ศักดิ์นาภรณ์ นันท์²

สุชาติ บางวิเศษ³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Wirawut thammason¹

Sakdinaporn Nuntee²

Suchat Bangwiset³

^{1,2,3}Loei Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: Wirawut3@gmail.com

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สถานศึกษาต้องการทรัพยากรทางการศึกษาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยมี วัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นของการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา 2) กำหนดกลยุทธ์การระดมทรัพยากร ทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ประเมินกลยุทธ์ การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา วิธีการดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ระยะเวลา ระยะเวลาที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น มี 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 319 คนประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 295 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Krejcie & Morgan) และวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 3 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ระยะเวลาที่ 2 กำหนดกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาโดยการสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสนทนากลุ่ม และ ระยะเวลาที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา โดยการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับสภาพปัจจุบันกลยุทธ์การ

ระดมทรัพยากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.97) ระดับสภาพที่พึงประสงค์กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.85) ลำดับความต้องการจำเป็น PNI_{Modified} ของกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษารายด้าน ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านเงินทุนหรืองบประมาณมีค่า (PNI_{Modified} = 0.30) ลำดับที่ 2 ด้านทรัพยากรบุคคลมีค่า (PNI_{Modified} = 0.27) ลำดับที่ 3 ด้านที่ดินและสิ่งก่อสร้างมีค่า (PNI_{Modified} = 0.23) ลำดับที่ 4 ด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีมีค่า (PNI_{Modified} = 0.21) ลำดับที่ 5 ด้านแหล่งเรียนรู้มีค่า (PNI_{Modified} = 0.16) 2. กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา 5 ด้าน 2) กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา 15 กลยุทธ์ 3) วิธีดำเนินการ/มาตรการ 38 มาตรการ 4) ตัวชี้วัดความสำเร็จ 38 ตัวชี้วัด 3. ผลการประเมินกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 1) ด้านความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.36) รองลงมาได้แก่ 2) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.47) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 3) ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.49)

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การระดม; ทรัพยากรทางการศึกษา; ผู้บริหารสถานศึกษา;

ABSTRACT

The objectives of the research were (1) to investigate the current conditions, problems, and necessary needs of educational resource mobilization by school administrators under Loei Primary Educational Service Area Office 2, 2) Define strategies for mobilizing educational resources for school administrators, and 3) Evaluate the educational resource mobilization strategies of school administrators. The research methodology involves three phases. Phase 1: Study of current conditions, problems, and necessary needs. Step 1: Survey-based study involving a sample group of 319 individuals, including 24 school administrators and 295 teachers and educational personnel. By determining the sample size (Krejcie & Morgan) and utilizing stratified random sampling methods Step 2: In-depth interviews with a target group of 3 school administrators. Phase 2: Development of educational resource mobilization strategies. Group discussion with a target group of 9 qualified individuals using a group interview method. Phase 3: Evaluation of educational resource mobilization strategies. Assessment conducted by 5 experts using a modified evaluation tool. Statistical analysis includes frequency analysis, percentage calculation, mean, standard deviation, the PNI Modified value, and a qualitative content analysis. The research findings are summarized as follows: The current level of educational resource mobilization strategies in Loei Primary Educational Service Area Office 2 is generally at a moderate level ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.97). The desired level of strategies for mobilizing educational resources is overall high ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.85). The priority of necessary needs in mobilizing educational resources, as indicated by

the PNI_Modified value, is ranked as follows: Funding or budget (PNI_Modified = 0.30), Human resources (PNI_Modified = 0.27), Land and buildings (PNI_Modified = 0.23), Materials, equipment, and technology (PNI_Modified = 0.21), Learning resources (PNI_Modified = 0.16). 2. The educational resource mobilization strategies for school administrators in Loei Primary Educational Service Area Office 2 comprise 1) Objectives for mobilizing educational resources in each area, 2) 15 strategies for mobilizing educational resources, 3) 38 implementation methods/measures, and 4) 38 success indicators. 3. The assessment of educational resource mobilization strategies for school administrators in Loei Primary Educational Service Area Office 2 indicated that Benefit dimension was totally at the highest level ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.36), followed by Suitability dimension ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.47), and Possibility dimension was totally at the lowest level ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.49).

Keywords: Strategy; Mobilization; Educational Resource; School Administrator:

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และท่ามกลางความวิกฤต ทางเศรษฐกิจ ความผันผวนทางการเมือง ความผูกเรือนทางวัฒนธรรมและศีลธรรม ความพ่ายแพ้ ในสนามแข่งขันที่ต้องการวัดกันด้วยคุณภาพและสมรรถภาพ คนไทยและสังคมไทยเริ่มต้นตัวที่จะติดตามความเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวกและทางลบของประเทศอย่างใกล้ชิด เมื่อใดก็ตามที่คนส่วนใหญ่ของประเทศยังยากจน อ่อนล้า ขาดสิทธิและโอกาสในการพัฒนาตนเอง ความมั่นคงของครอบครัวและการทำมาหากิน เสียงเรียกร้องให้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาดังขึ้นตามลำดับ ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาโดยพลัน การปฏิรูปการศึกษามุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการและปัจจัยต่าง ๆ โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาพัฒนาทั้งระบบ บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก็คือ ผู้บริหารโรงเรียน เพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอน และการเรียนรู้รวมทั้งประสานความสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จันทิมา อชชะสวัสดิ์, 2558). การจัดการศึกษาจึงเปรียบเสมือนการลงทุนเพื่อพัฒนาคนอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งของประเทศ ดังนั้น คนไทยทุกคนจึงควรมีสิทธิและโอกาสในการรับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายให้ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต คือ ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมาย การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทย

ในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ตีรอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อุดมอม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทย ที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง”

ดังนั้น เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนา ที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของการพัฒนาทุนมนุษย์ และปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วนของการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน ‘วิถี’ การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม ในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถก้าวทันการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงความตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ตลอดจนพัฒนาและรักษา กลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท และการปฏิรูประบบเสริมสร้างความรอบรู้และจิตสำนึกทางสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาพที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งการเสริมสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งอบอุ่นซึ่งเป็นการวางรากฐานการส่งต่อเด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพสู่การพัฒนาในช่วงอายุถัดไป โดยการส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพ การสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาคน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศในการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาพของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา มีเป้าหมาย ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มี คุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ดัชนีความเสมอภาคของอัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษา ขึ้นพื้นฐานตามฐานะทางเศรษฐกิจและพื้นที่ลดลง ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET)

ของนักเรียนระหว่างพื้นที่/ภาคการศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษลดลง การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับ คนทุกช่วงวัย มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย สนองตอบความต้องการของผู้เรียนและผู้ให้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษา ทุกแห่งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีคุณภาพ มีระบบข้อมูลรายบุคคลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา การติดตามประเมิน และรายงานผล มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบฐานข้อมูลรายบุคคลที่อ้างอิงจากเลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก ที่สามารถเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนฐานข้อมูล รวมทั้งใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่าง กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่น ด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศ แรงงาน และการศึกษา และมีระบบสารสนเทศด้านการศึกษาและด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นระบบเดียวกัน ทั้งประเทศ ครอบคลุม ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน สามารถอ้างอิงได้เป็นต้น โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึง การศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา สำหรับคนทุกช่วงวัย พัฒนา ฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่มีมาตรฐาน เชื่อมโยงและเข้าถึงได้และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการจัดทำฐานข้อมูลรายบุคคลทุกช่วงวัย ทั้งด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศ แรงงาน และการศึกษา เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็น ที่จะต้องพัฒนากลยุทธ์ระดมทรัพยากรทางการศึกษาซึ่งได้แก่ การระดมทรัพยากรทางการศึกษา เป็นการระดมสรรพกำลังทุกส่วนในสังคมเพื่อจัดการศึกษา ทุกส่วนของสังคมได้แก่ ครอบครัว ชุมชน รัฐ เอกชน องค์กรชุมชนและสื่อมวลชน จะต้องตระหนักสานีรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกชั้นตอนแทนการผลักภาระให้เป็นความรับผิดชอบของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่รัฐต้องมีเจตจำนงที่แน่วแน่และจริงจังเพราะการศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางสติปัญญาที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของสังคมและประเทศชาติโดยส่วนรวม ซึ่งทรัพยากรทางการศึกษาทั้งที่เป็นเงินและไม่ใช่งเงิน ทั้งนี้กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นนั้นจะยึดหลัก ที่มีความเป็นไปได้ ได้รับการยอมรับและมีความเหมาะสมกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดย มีองค์ประกอบสำคัญ คือ องค์ประกอบที่เป็นวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์ ได้แก่ เป้าหมาย และพันธกิจ และองค์ประกอบที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมกลยุทธ์ โดยมุ่งให้สถานศึกษา ชั้นพื้นฐานของรัฐในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการระดมทรัพยากร ทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

2. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เป็นวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

ระยะที่ 2 กำหนดกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

ระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 146 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 1,431 คน รวมทั้งสิ้น 1,577 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 319 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 295 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ (In-Depth Interviews of Experts) และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (In-Dept. Interviews of Experts) ซึ่งเป็น ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร การศึกษา จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ค่า

ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะหรือเนื้อหาเท่ากับ 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 30 คน ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. แบบประเมินกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเงินทุนหรืองบประมาณ 2) ด้านด้านทรัพยากรบุคคล 3) ด้านด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี 4) ด้านด้านที่ดินและสิ่งก่อสร้าง 5) ด้านด้านแหล่งเรียนรู้ โดยแบบประเมินมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ตามแบบชุดแบบสอบถามด้วยตนเองและผ่านระบบ Google Form เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 319 คน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษา ในการให้สัมภาษณ์พร้อมบอกวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ระบุวันเวลาที่ชัดเจน และส่งหนังสือขอ อนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ จากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

3. แบบประเมินกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดคุณสมบัติเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ทางด้านระเบียบวิธีวิจัย หรือสถิติ จำนวน 1 คน และทางด้านทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพื่อทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญ ในการประเมินกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

2. กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การร่างกลยุทธ์ (Drafting) โดยคัดเลือกจากค่าความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปน้อย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

3. การประเมินกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เพื่อเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ของการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และลำดับความสำคัญกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวม 5 ด้าน

กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	ความต้องการจำเป็น (PNI)	
	\bar{X}	\bar{X}	(I-D)/D	ลำดับที่
1. ด้านทรัพยากรเงินทุนหรืองบประมาณ	2.94	3.51	0.306	1
2. ด้านทรัพยากรบุคคล	3.37	3.90	0.270	2
3. ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี	3.34	3.82	0.213	4
4. ด้านทรัพยากรที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	3.17	3.62	0.234	3
5. ด้านทรัพยากรแหล่งเรียนรู้	3.64	4.03	0.168	5
โดยรวม	3.29	3.78	0.238	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.97) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้านและระดับมาก 1 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.85) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ

ด้านทรัพยากรเงินทุนหรืองบประมาณ ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 1.05) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.92) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.70) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทรัพยากรเงินทุนหรืองบประมาณ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 1.09) ลำดับความต้องการจำเป็นของกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 รายด้าน พบว่า ด้านทรัพยากรเงินทุนหรืองบประมาณ มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.306$) โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านทรัพยากรเงินทุนหรืองบประมาณ มีค่า $PNI_{\text{modified}} = 0.306$ ลำดับที่ 2 ด้านทรัพยากรบุคคล มีค่า $PNI_{\text{modified}} = 0.270$ ลำดับที่ 3 ด้านทรัพยากรที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง มีค่า $PNI_{\text{modified}} = 0.234$ ลำดับที่ 4 ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี มีค่า $PNI_{\text{modified}} = 0.213$ และลำดับที่ 5 ด้านทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ มีค่า $PNI_{\text{modified}} = 0.168$

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ วิธีดำเนินงานที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการส่งเสริมในครู นักเรียน และชุมชนร่วมกันอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติและมนุษย์ สร้างขึ้น ลำดับต่อมา ด้านทรัพยากรบุคคล วิธีดำเนินงานที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้ความรู้ ความเข้าใจด้าน สุขภาพแก่นักเรียนและบุคลากร ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี วิธีดำเนินงานที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ โรงเรียนจัดทำรายงานการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ได้รับบริจาคเพื่อแจ้งให้สาธารณสุขได้รับทราบโดยทั่วกัน ด้านทรัพยากรที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง วิธีดำเนินงานที่ปฏิบัติมากที่สุด โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียน ความขาดแคลนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแก่ชุมชน ได้รับทราบโดยทั่วกัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทรัพยากรเงินทุนหรืองบประมาณ วิธีดำเนินงานที่ปฏิบัติมากที่สุด ผู้บริหารมีการจัดทำโครงการเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณ ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา

2. การพัฒนากลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ประกอบด้วยด้าน 5 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านทรัพยากรเงินทุนหรืองบประมาณ ปัจจัยเงินทุนหรืองบประมาณ ที่สถานศึกษาได้รับจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ รัฐบาล บุคคล ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และสถานประกอบการ เพื่อนำมาใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ วิธีดำเนินการ มาตรการ 1) จัดให้มีทีมงานครู บุคลากร และนักเรียนเพื่อปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องตามโอกาสต่าง ๆ 2) จัดครูและนักเรียนประจำหมู่บ้านในเขตบริการอย่างทั่วถึง 3) มีกิจกรรมร่วมงาน บุญประเพณีตามเทศกาลของชาวบ้านเป็นประจำโรงเรียนของตนเอง 4) ร่วมกันกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และกิจกรรมของการขอรับการสนับสนุนค่านงบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ 5) จัดทำโครงการระดมเงินทุนหรืองบประมาณ เพื่อเสนอขออนุมัติจากคณะกรรมการ สถาน ศึกษาชั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด 6) ดำเนินการระดมเงินทุนตามโครงการและรายงานโครงการ โดยมีการประเมิน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงกิจกรรม ให้เหมาะสมเสมอ ๆ 7) ร่วมกันกำหนดและวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรภายในระยะเวลา 1 ปี และภายในระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า 8) กำหนดปฏิทินการดำเนินการตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่กำหนดไว้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 9) ดำเนินการบริหารจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าตลอดจนมีการกำกับ ติดตามตรวจสอบ และรายงานผลอย่างเป็นระบบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายตามกำหนดไว้ ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1) ครู บุคลากรและนักเรียนได้ร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์กับชุมชนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง 2) ครูทุกคนเป็นครูประจำหมู่บ้านหรือเขตบริการ โดยมีหน้าที่ในการร่วมกิจกรรมและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน 3) โรงเรียนเข้าร่วมงานบุญประเพณีตามเทศกาลอย่างน้อยปีการศึกษาละ 6 ครั้ง 4) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และกิจกรรมของการขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ 5) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการกำหนดกิจกรรมของการระดมทุนที่หลากหลายและกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามกำหนดอย่างน้อย 1 ครั้งต่อปีการศึกษา 6) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อปรึกษาหารือ และประชุมแก้ปัญหาในการระดมทุนเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 7) คณะกรรมการบริหารและสมาชิกเครือข่ายพัฒนาโรงเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ 8) สมาชิกทุกคนและคณะกรรมการทุกชุดมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามปฏิทินที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด 9) ดำเนินการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนที่กำหนดรายงานการใช้จ่ายงบประมาณต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาทุกปีการศึกษา

2.2 ด้านทรัพยากรบุคคล ปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษาด้านบุคลากรที่เป็น ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสามารถและเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องที่สถานศึกษาได้รับ ความอนุเคราะห์มาถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ให้กับครู บุคลากร และนักเรียน วิธีดำเนินการ มาตรการ 1) เครือข่ายครูภูมิปัญญาชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่แก่นักเรียน 2) เชิญบุคคล ผู้ปกครอง ศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานหรือการประกอบอาชีพมาเล่าประสบการณ์ให้นักเรียนได้รับฟัง 3) ยกย่องเชิดชูบุคคลที่เป็นตัวอย่างที่ดีในชุมชนในโอกาสต่าง ๆ 4) ครูและผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและเป็นที่น่าเชื่อถือในชุมชน 5) พัฒนาเครือข่ายวิทยากรภูมิปัญญาไทยหรือปราชญ์ชาวบ้านทุกหมู่บ้านในเขตบริการปราชญ์ชาวบ้านให้นักเรียนได้รับฟัง 6) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ

พัฒนาเครือข่ายวิทยากรภูมิปัญญาไทย 7) เชิญวิทยากรในเครือข่ายครูภูมิปัญญาไทยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1) เครือข่ายครูภูมิปัญญาชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้นักเรียน อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง 2) นักเรียนทุกคนมีความชื่นชมบุคคลในชุมชนได้รับประสบการณ์ตรงจากบุคคล ผู้ปกครอง ศิษย์เก่าที่มาให้ความรู้และแง่คิด 3) นักเรียน ครู และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพิจารณายกย่องชมเชย บุคคลตัวอย่างหรือต้นแบบ 4) ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อครู ในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ นักเรียนผู้ปกครองไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ที่มีความชื่นชมในตัวครู 5) ทุกหมู่บ้านในเขตบริการมีเครือข่ายวิทยากรภูมิปัญญาไทยหรือปราชญ์ชาวบ้านทุกคนได้แสดงความรู้ ประสบการณ์ และแง่คิดต่าง ๆ 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นชอบการพัฒนาเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ส่งผลให้ นักเรียนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาไทย 7) มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยทุกอย่างได้รับการรักษาและสืบทอดต่อคนรุ่นต่อ ๆ ไป

2.3 ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา ที่มีลักษณะเป็นครุภัณฑ์ วัสดุ สื่อ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับใช้ในการบริหารจัดการและใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีดำเนินการ มาตรการ 1) จัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีจากแหล่งต่าง ๆ 2) กำหนดให้มีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี 3) ผู้ปกครอง บุคคล ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายศิษย์เก่ามีส่วนร่วมกับการเรียนในการขอรับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี 4) จัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ 5) พัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี 6) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ให้บริการแก่ผู้ปกครองและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 7) โรงเรียนและชุมชนร่วมกันวางแผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 8) แต่งตั้งทีมงานเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 9) มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยสำหรับให้บริการนักเรียนและชุมชน ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1) มีการวิเคราะห์แหล่งทรัพยากรก่อนขอรับการสนับสนุนโครงการมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในขอรับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีกำหนด 2) มีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อขอรับการสนับสนุน และรายงานผลการขอรับการสนับสนุนเป็นระยะ ๆ 3) โรงเรียนและเครือข่ายการพัฒนามีส่วนร่วมในการดำเนินการขอรับการสนับสนุน และรายงานผลการขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ 4) ผู้ปกครองและนักเรียน เห็นชอบและมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ต้นแบบแห่งการเรียนรู้ 5) นักเรียนทุกคนเป็นสมาชิกของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ 6) ผู้ปกครองไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 เข้าใช้บริการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ 7) มีการประชุมวางแผนพัฒนาโดย ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 8) ทีมงานทุกคนมีความรู้และทักษะในการดำเนินการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน 9) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านการประเมินมาตรฐานจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักเรียนทุกคนได้รับบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างทั่วถึง

2.4 ด้านทรัพยากรที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เป็น ที่ดิน พื้นที่ อาณาบริเวณ ตลอดจนอาคารเรียน อาคารประกอบ และสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่ใช้ ประโยชน์ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียน วิธีดำเนินการ มาตรการ 1) จัดทำแผนการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีใน การรักษาและใช้ประโยชน์ จากที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในโรงเรียน 2) ประชาสัมพันธ์การรักษาและใช้ประโยชน์ จากที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ในโรงเรียนให้ชุมชนรับทราบด้วยสื่อและวิธีการที่หลากหลาย 3) ให้ชุมชนใช้บริการ ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ 4) ให้คณะกรรมการเสนอแผนการบริหารและจัดการรายได้ จากที่ดิน และสิ่งปลูก สร้างต่อคณะกรรมการบริหารโรงเรียน 5) กำหนดกิจกรรมการบริหารและจัดการรายได้ จากที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างที่หลากหลายและทุกฝ่ายมีส่วนร่วม 6) มีการบริหารจัดการอยู่ในรูปของ คณะกรรมการ 7) ให้บุคคล ชุมชนใช้บริการจากที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของโรงเรียนในการ ดำเนินกิจการ สาธารณประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ 8) กำหนดค่าธรรมเนียมในการใช้ประโยชน์จากที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของ โรงเรียนตามความเหมาะสม 9) จัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของโรงเรียนตามความ เหมาะสม ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการสร้างสัมพันธ์และความเข้าใจ ที่ดี ในการรักษาและใช้ประโยชน์จากที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในโรงเรียน 2) ดำเนินการประชาสัมพันธ์การรักษา และใช้ประโยชน์จากที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในโรงเรียนให้ชุมชนรับทราบด้วยสื่อ วิธีการที่หลากหลาย และ สม่ำเสมอ 3) ชุมชนมาใช้บริการที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างของโรงเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง 4) มีแผนใน การบริหาร จัดการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตลอดปี และระยะยาวตลอด 5 ปี 5) มีกิจกรรมการบริหารจัดการและ จัดหารายได้จากที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง อย่างน้อย 10 กิจกรรม โดย ครูทุกคนและนักเรียน มีส่วนร่วมกิจกรรม การจัดการรายได้ 6) การบริหารจัดการเป็นไปตามแผนหรือปฏิทินที่กำหนดไว้อย่าง คร่งครัด และรายงานผล การดำเนินการ 7) โรงเรียนมีรายได้ จากการให้บริการที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างแก่บุคคล ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน 8) ผู้ปกครอง ผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดค่าธรรมเนียมในการใช้ ประโยชน์จากที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของโรงเรียนให้เป็นธรรมและเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ 9) มี คณะกรรมการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของโรงเรียนตามความเหมาะสม

2.5 ด้านทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ ปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เป็นสถานที่สำหรับใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพที่มีอยู่ ตามธรรมชาติและที่มนุษย์ สร้างขึ้น ทั้งที่อยู่ภายในและภายนอกสถานศึกษา วิธีดำเนินการ มาตรการ 1) สำรวจ รวบรวม และจัด หมวดหมู่เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการพัฒนา 2) ประสานงานและวางแผนการใช้เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ 3) รายงานผลการใช้เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อปรับปรุง ให้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 4) จัดทำ โครงการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างต่อเนื่อง 5) ให้บริการแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนแก่ชุมชนได้ใช้เพื่อการศึกษาหาความรู้่างสม่ำเสมอ 6) ให้มีคณะกรรมการนำเนินการ จัดตั้งศูนย์การ เรียนรู้ชุมชนขึ้น ภายในโรงเรียนเพื่อให้บริการนักเรียนและชุมชนในการอบรม ประชุม สัมมนาและการเรียนรู้ ตลอด ชีวิตอย่างทั่วถึงตัวชี้วัดความสำเร็จ 1) มีทะเบียนเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและในชุมชนที่

เป็นปัจจุบัน ครูและนักเรียนทุกคนรู้จักเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และในชุมชน 2) มีแผนการใช้เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียน ชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ 3) มีการรายงานผลการใช้เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ 4) มีโครงการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้อย่างน้อย 1 โครงการ 5) มีบันทึกการให้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก่ชุมชน 6) มีนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่น เข้าใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตั้งอยู่ ภายในโรงเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านเงินทุนหรืองบประมาณ เพื่อการระดมทรัพยากรทางการศึกษาด้านเงินทุนหรืองบประมาณที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ โรงเรียนต้อง วางแผนการระดมทุนหรือใช้งบประมาณอย่างรอบคอบและชัดเจน เน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ รายละเอียดของการใช้เงิน, และแผนการดำเนินงาน ใช้เทคนิคการตลาดเพื่อเพิ่มความรู้สึกและความสนใจจากประชาชน โปรโมทโครงการของคุณผ่านทางออนไลน์และออฟไลน์ หากมีคอนเสิร์ตหรือกิจกรรมสำคัญ นำเสนอสิทธิพิเศษหรือแพ็คเกจที่น่าสนใจเพื่อดึงดูดผู้สนใจ พิจารณาการสร้างสัญญาความร่วมมือกับหน่วยงานหรือภาครัฐเพื่อระดมทุนเพิ่มเติม ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และโซเชียลมีเดียในการระดมทุน และสร้างความตื่นตัวในสื่อสังคม ส่งข้อมูลข่าวสารที่น่าสนใจไปยังสื่อมวลชนเพื่อเพิ่มความรู้สึกและความตื่นตัวในสาธารณะ สร้างกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมมีความทรงจำและต้องการร่วมสนุกอีก สนับสนุนจากภาครัฐหรือหน่วยงานท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษา จัดการและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดตามวัตถุประสงค์และความจำเป็น

2. ด้านทรัพยากรบุคคล เพื่อการระดมทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพในทางการศึกษา โรงเรียนควรคำนึงถึงทรัพยากรบุคคลควรจะตรงกับความต้องการของโครงการหรือกิจกรรม ระบุบทบาทและทักษะที่ต้องการจากบุคคลที่เข้าร่วม สร้างความร่วมมือกับทีมงาน องค์กร, หรือคนที่มีความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ติดต่อหน่วยงานท้องถิ่นหรือชุมชนที่สามารถเข้าร่วมได้ หากเป็นไปได้ ควรคำนึงถึงความหลากหลายในทีมงาน สร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและสนับสนุนทุกคน สร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและสนับสนุนทุกคน ให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการและบทบาทของบุคคลในทีม ระบุความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลในทีม สร้างสัญญาหรือข้อตกลงในการทำงานร่วมกัน ให้โอกาสในทีมที่จะพัฒนาทักษะและความรู้ สนับสนุนการแบ่งปันประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ สร้างการสื่อสารที่มีการรับฟังและเปิดเผย สร้างความน่าเชื่อถือและความร่วมมือในทีม สร้างกิจกรรมหรือโครงการที่ทุกคนสามารถมีประสบการณ์ที่น่าสนใจและท้าทาย สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง สร้างความสามารถในการทำงานร่วมกัน สร้างการพัฒนาทีมที่ส่งผลให้ทรัพยากรบุคคลมีประสิทธิภาพ ติดตามความก้าวหน้าของทีมและประสิทธิภาพของทรัพยากรบุคคล ประเมินผลและปรับปรุงตามความต้องการ

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี เพื่อการระดมทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในทางการศึกษา โรงเรียนควรกำหนดแผนการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ต้องการ พิจารณาความเหมาะสมและคุ้มค่าของการลงทุน ค้นหาข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีชื่อเสียงในการจัดหาวัสดุและ

อุปกรณ์ สามารถพิจารณาการร่วมมือกับบริษัทหรือองค์กรท้องถิ่น นำเข้าเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการสต็อก การสั่งซื้อ และการติดตามการใช้ ให้ความสำคัญกับการอัปเดตและบำรุงรักษาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยี จัดอบรมและสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่และเทคโนโลยีใหม่ พิจารณาการใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่มีอายุการใช้งานยาวนาน สนับสนุนนโยบายการรีไซเคิลและการใช้วัสดุที่มีความยั่งยืน นำเสนอโครงการหรือโปรแกรมที่ต้องการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ สนับสนุนการทำความเข้าใจจากผู้บริหาร ครู และนักเรียน ติดตามแนวโน้มและนำเข้่านวัตกรรมที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ ทดสอบการใช้เทคโนโลยีใหม่ในบริบทการเรียนการสอน ใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ สนับสนุนการแบ่งปันและการร่วมมือผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การระดมทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมีผลต่อการพัฒนาการศึกษาและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีคุณภาพ

4. ด้านที่ดินและสิ่งก่อสร้าง เพื่อการระดมทรัพยากรที่ดินและสิ่งก่อสร้างที่มีประสิทธิภาพในทางการศึกษา โรงเรียนควรกำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้พื้นที่และสร้างแผนการใช้ที่มีประสิทธิภาพ คำนึงถึงการจัดการพื้นที่ที่เป็นมิตรกับการเรียนรู้และความจำเป็นของสิ่งก่อสร้าง สร้างหรือปรับปรุงสิ่งก่อสร้างที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ คำนึงถึงการตกแต่งและสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นการเรียนรู้ ตรวจสอบสภาพสิ่งก่อสร้างเป็นประจำและดำเนินการบำรุงรักษาทันทีเมื่อมีปัญหา นำเข้่านโยบายการบำรุงรักษาที่เหมาะสม สร้างสิ่งก่อสร้างที่สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้พิเศษ เช่น ห้องปฏิบัติการ ห้องศิลปะ หรือสนามกีฬา สร้างสภาพแวดล้อมที่สามารถให้นักเรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างพื้นที่สำหรับการศึกษาที่เป็นส่วนตัว เช่น ห้องอ่านหรือห้องทำงาน สนับสนุนการสร้างสรรคและการทำงานที่อิสระ นำเข้าเทคโนโลยีที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพพลังงานในสิ่งก่อสร้าง สนับสนุนการใช้งานทรัพยากรพลังงานที่มีประสิทธิภาพ นำเข้าเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างและการเรียนการสอน ให้สิ่งก่อสร้างเป็นส่วนหนึ่งของการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการการเรียนรู้ สร้างระบบการจัดการที่ช่วยในการดำเนินการทั้งหมด เช่น ระบบการจัดการทรัพยากร การจัดตารางเวลา และการติดตามการใช้งาน ให้โอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้สนใจอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนาและดำเนินการสิ่งก่อสร้าง การระดมทรัพยากรที่ดินและสิ่งก่อสร้างที่ดีจะส่งผลในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและสนับสนุนการพัฒนาทักษะของนักเรียน

5. ด้านแหล่งเรียนรู้ เพื่อการระดมทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรกำหนดวัตถุประสงค์ของแหล่งเรียนรู้ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในการสนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างห้องเรียนที่สร้างสรรคและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิด สร้างพื้นที่ที่สะดวกสบายสำหรับการอ่าน การเรียนรู้กลุ่ม และการศึกษาอื่น ๆ นำเข้าเทคโนโลยีในกระบวนการเรียนรู้ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ และแหล่งข้อมูลออนไลน์ สนับสนุนการใช้แอปพลิเคชันและเครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสม สร้างแหล่งเรียนรู้ที่ปรับปรุงและประสิทธิภาพตามเทรนด์การเรียนรู้ที่ทันสมัย พัฒนาทรัพยากรออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา สนับสนุนการแบ่งปันความรู้ระหว่างครูและนักเรียน สร้างชุมชนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ ใช้ทรัพยากรจากภายนอกโรงเรียน, เช่น การนำนักเรียนไปศึกษาภายนอก ให้โอกาสในการเข้าร่วม

กิจกรรมนอกห้องเรียน สนับสนุนโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างทรัพยากรที่สนับสนุนการเรียนรู้ต่อเนื่อง การระดมทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ที่ดีจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร แสนสุขสม สุกัญญา แซ่มซ้อย และ อีรภัทร กุโลภาส (2562). องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความมีชื่อเสียงขององค์กร ที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรทางการศึกษา, ใน *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. 13(3). กรกฎาคม - กันยายน. 55 - 69.
- จันทิมา อัจชะสวัสดิ์. (2558). การระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา. *สุทธิปริทัศน์*. 9(90). เมษายน - มิถุนายน. 43 - 58.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. นนทบุรี: เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์
- พิณสุดา สิริธรงค์ศรี. (2562). การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา. *วารสารวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*. 33(10). เมษายน - มิถุนายน. 1 - 13.
- พิสิษฐ ภูรอด. (2559). *รูปแบบการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนดีเด่นขนาดเล็กของรัฐ*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภานุมาศ เฉลยนาต (2557). การนำเสนอกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 4(3). กันยายน - ธันวาคม 213 - 224.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2563). กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2563. แหล่งสืบค้น https://th.wikipedia.org/wiki/กลยุทธ์_ยุทธศาสตร์
- วีรพงษ์ ไชยหงส์. (2558). การจัดการเชิงกลยุทธ์. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2563. แหล่งสืบค้น: http://drweerapong.blogspot.com/2015/02/blog-post_42.html
- สุชาติ บางวิเศษ และ ศักดินาภรณ์ นันท์. (2560). ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 6(21). ตุลาคม-ธันวาคม 2560.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). คำนิยาม โรงเรียน. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2563. แหล่งสืบค้น <http://www.bopp-obec.info/home/wp-content/uploads/2012/03/definition.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) . กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580). กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี

องอาจ นัยพัฒน์. (2561). *การวิจัยสถาบัน: เครื่องมือพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.

การปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงตามหลักคำสอนในราหุลอวาตสุตตร
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย
**MORALITY INDOCTRINATION OF RAHULOVADA-SUTTA-BASED
INTEGRITY FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS UNDER LOEI
MUNICIPALITY**

เดชทัต ปักสังขานนท์¹

พระมหาวิเชียร ธมมวชิโร²

ทวิศักดิ์ ไครบุตร³

ประดิษฐ์ ศรีโนนยาง^{4*}

พระครูปริยัติสาทร⁵

^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Techatat Paksangkhaney¹

Phramaha Vichian Dhammajiro²

Taweesak Khaibut³

Pradit Srinonyang^{4*}

Phrakhru PariyatiSathorn⁵

^{1,2,3,4,5}Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus

*Corresponding Author Email: winnernews@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณธรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย 2) ปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุลอวาตสุตตร 3) ประเมินผลการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุลอวาตสุตตร และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงตามหลักคำสอนในราหุลอวาตสุตตร ประชากรในการวิจัยนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวน 4 แห่ง จำนวน 2,000 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบลำดับชั้น (Stratified random sampling) และใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 334 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมด้านความซื่อตรง 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ แบบสำรวจเจตคติชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ และแบบสำรวจความพึงพอใจชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 11 ข้อ ร่างและสร้างรูปแบบเพื่อปลูกฝังคุณธรรมโดยใช้การสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การแจกแจงความถี่

ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาส่วนใหญ่นิโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมด้านความซื่อตรงอยู่ในระดับปานกลาง จากผลคะแนนการตอบคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมด้านความซื่อตรงประมาณร้อยละ 50 และนักเรียนมีเจตคติด้านความซื่อตรงโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. การปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตร ดำเนินการโดยใช้รูปแบบ RAHULA Model ประกอบด้วย การมีความรักและความปรารถนาอย่างจริงใจที่จะศึกษา เรียนรู้ อ่านและทำความเข้าใจด้วยความพากเพียรพยายามและความซื่อสัตย์ต่อตนเอง (Love and Aspiration on Learning, Reading and Understanding with Attempts and Honesty) 3. การประเมินผลหลังการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตรพบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในคุณธรรมด้านความซื่อตรงสูงขึ้นจากผลคะแนนรวมประมาณร้อยละ 70 และนักเรียนมีเจตคติชัดเจนขึ้น เจตคติเชิงบวกมีค่าเฉลี่ยระดับมาก-มากที่สุด และเจตคติเชิงลบมีค่าเฉลี่ยปานกลาง-น้อยที่สุด 4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตร โดยรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.367) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านเวลา อยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.348) ด้านสถานที่ อยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.351) ด้านพระวิทยากร อยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.378) และด้านเนื้อหา อยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.384)

คำสำคัญ: การปลูกฝัง; คุณธรรม; ความซื่อตรง; ราหุโลวาทสูตร; นักเรียนระดับประถมศึกษา; เทศบาลเมืองเลย;

ABSTRACT

The objectives of the research were (1) to study the level of integrity of primary school students under Loei Municipality, (2) to indoctrinate the integrity, based on the Buddha's teachings in Rahulovada-sutta, to primary school students under Loei Municipality, (3) to assess the Rahulovada-sutta-based indoctrination of integrity to the primary students, and (4) to survey the student satisfaction with the Rahulovada-sutta-based indoctrination of integrity. The research population was a total of two-thousand students in four primary schools under Loei Municipality, 334 research samples were selected through Taro Yamane's sampling size calculation formula, including the stratified random sampling and the simple random sampling. The research tools used for data collection consisted of fifteen four-choice questions on integrity, the five-level rating scale questionnaire on the student attitude, and the five-level rating scale questionnaire on the student satisfaction. The focus group discussion was used to draft and develop the RAHULA model. The statistics used for data analysis comprised the frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. The research findings were as follows: 1. According to knowledge and understanding of the primary school students under

Loei Municipality, the morality of integrity was found to be totally at a moderate level, considered from their scores of 50% on integrity, and their attitude on integrity at the highest level, including their negative attitude on integrity at the highest level. 2. The RAHULA Model, composing Reading, Attempt, Honesty, Understanding, Love to learn, and Aspiration, was drafted and developed to indoctrinate the morality of integrity to primary students under Loei Municipality. 3. After the moral indoctrination, the assessment of the students' understanding of integrity was found to be higher, considered from their scores of about 70%, and their attitude was clearly found. Their positive attitude demonstrated mean scores at the high-highest levels; their negative attitude revealed the moderate-lowest levels of mean scores. 4. The student satisfaction with the Rahulovada-sutta-based indoctrination of integrity was found to be totally at the highest level ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.367). Separately considered in the descending order, they were the time ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.348), the location ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.351), the lecturer ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.378) and the content ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.384), respectively.

Keywords: Indoctrination; Morality; Honesty; Integrity; Rahulovada-sutta; Primary Student; Loei Municipality;

บทนำ

“...ผู้ที่มีวิชาการแล้ว จำเป็นที่จะต้องมียุคสมบัติในตัวเอง นอกจากวิชาความรู้ด้วย จึงจะนำตนนำชาติให้รอดและเจริญได้ คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้น ได้แก่ ความละเอียดซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในความคิดและการกระทำ ความกตัญญูรู้คุณชาติบ้านเมือง และผู้มีอุปการะตัวมา ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น หากแต่มีความจริงใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน เอื้อเฟื้อกันตามฐานะและหน้าที่ และที่สำคัญอย่างมาก ก็คือ ความขยันหมั่นเพียรพยายามฝึกหัดประกอบกิจการงาน ทั้งเล็กใหญ่ ย่างยาก ด้วยตนเอง ด้วยความตั้งใจ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดธุระเพื่อหาความสะดวก...” พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร วันที่ 22 มิถุนายน พุทธศักราช 2522 (กองทุนบำเน็จบำนาญข้าราชการ, 2550, หน้า 319)

“การที่บุคคลจะพัฒนาได้ก็ด้วยปัจจัยประการเดียวคือการศึกษา การศึกษานั้นแบ่งเป็นสองส่วน คือ การศึกษาด้านวิชาการส่วนหนึ่ง กับการอบรมบ่มนิสัย ให้เป็นผู้มีจิตใจใฝ่ดีใฝ่เจริญ มีปรกติละเอียดซื่อสัตย์สุจริต ส่วนหนึ่ง การพัฒนาบุคคลจะต้องพัฒนาให้ครบถ้วนทั้งสองส่วน เพื่อให้บุคคลได้มีความรู้ไว้ใช้ประกอบการ และมีความดีไว้เกื้อหนุนการประพฤติปฏิบัติทุกอย่าง ให้เป็นไปในทางที่ถูก ที่ควร และอำนวยผลเป็นประโยชน์ที่พึงประสงค์”

พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 24 มกราคม พุทธศักราช 2540 (สำนักพระราชพิธีการ, 2540, หน้า 77 – 85)

จากพระบรมราโชวาทข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาและการอบรมปณิธานซึ่งจะต้องทำควบคู่ไปด้วยกันเพื่อให้ได้ผลผลิตที่เป็นทั้ง “คนเก่ง” และ “คนดี” โดยเป็นแนวทางนำมาซึ่งการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการในปี 2551 ได้มีแนวนโยบายในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ

ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

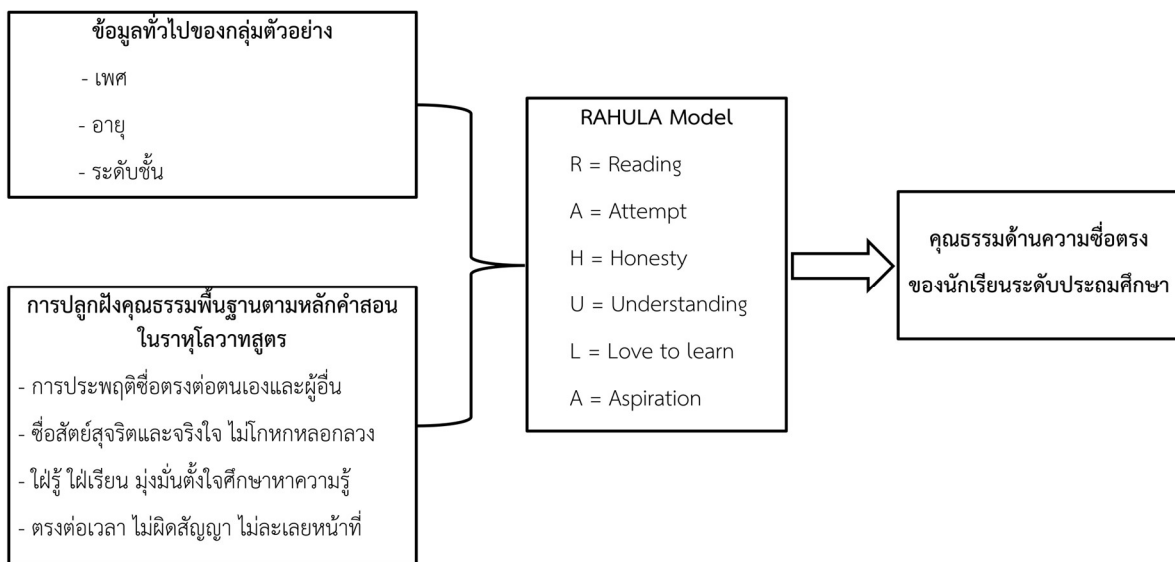
จากแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว จึงได้มีคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สพฐ 293 / 2551 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ลงนามโดยนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ดังนั้นทุกโรงเรียนในประเทศไทย รวมถึงโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย จึงต้องใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นกำลังชาติให้เป็นคนดีที่มีปัญญามีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพจึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ 1. มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสารการคิดการแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต 3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีมีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย 4. มีความรักชาติมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ 5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข อย่างไรก็ตามระหว่างการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ไปถึงจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นักเรียนจะได้รับการพัฒนาให้มีคุณธรรมหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก คือ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์สุจริต 3. มีวินัย 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย และ 8. มีจิตสาธารณะ ทั้งนี้การนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการไปพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างชัดเจน โดยพิจารณาจากนิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ทองพูล ภูสิม และคณะ, 2554)

ในส่วนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย ประกอบด้วย 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมชนศรีสะอาด (เทศบาล 1) โรงเรียนเทศบาล 2 ศรีบุญเรือง โรงเรียนเทศบาล 3 ศรีสว่าง โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด และโรงเรียนเทศบาล 5 บ้านหนองผักก้าม ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีเพียงโรงเรียนเทศบาล 5 บ้านหนองผักก้ามเท่านั้นที่เปิดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลาย ทั้งนี้โรงเรียนทั้งหมดกระจายตัวอยู่ภายในเขตเทศบาลเมืองเลย ซึ่งมีเส้นทางคมนาคมสะดวกสบาย

จากข้อมูลดังกล่าวถึงมาข้างต้นทั้งหมด คณะนักวิจัยจึงทำการศึกษาเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงแก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุลาวาสสูตร ซึ่งถือว่าเป็นการปูพื้นฐานอุปนิสัยที่ดีงามตั้งแต่ระดับประถมวัย ซึ่งจะช่วยให้กลายเป็นนิสัยติดตัวของนักเรียนไปจนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่

กรอบแนวความคิด

การศึกษาวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากพระไตรปิฎก โดยเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระราहुล และพระสูตรที่เกี่ยวกับพระราहुลทั้งหมด ประกอบด้วย จูพรารहुโลวาสสูตร มหาราहुโลวาสสูตร และราहुโลวาสสูตร นำเนื้อหามาประมวลเข้าด้วยกันและสังเคราะห์องค์ความรู้จากพระสูตรเพื่อนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรสำหรับการอบรมเยาวชน ซึ่งสามารถนำมาเป็นกรอบแนวความคิดการวิจัยดังภาพข้างล่างนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย

2. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตร
3. เพื่อประเมินผลการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตร
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed method research: MMR) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative Research) เพื่อศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตร ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวน 4 แห่ง รวมทั้งสิ้น 2000 คน จำแนกตามโรงเรียนและชั้นเรียน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2,000 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yanane, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 334 คน จากนั้นคำนวณหาสัดส่วนของของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการเทียบบัญชีผู้ติดต่อรายคน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และการจับสลาก จนได้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาครบทุกชั้นเรียนและครบจำนวนตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน โรงเรียน โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list)

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความซื่อตรงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ 2 ตัวเลือก “ถูก” หรือ “ผิด”

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติและพฤติกรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับตามแบบลิเคิร์ต (Likert's rating scale) (Likert, R. A., 1961, May, pp. 1-55.) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 โดยมีการให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความซื่อตรงในระดับมากที่สุด

- 4 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความซื่อตรงในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความซื่อตรงในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความซื่อตรงในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความซื่อตรงในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือวิจัย คณะนักวิจัยทำการศึกษาลักษณะ แนวคิด และทฤษฎี จากหนังสือ ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความซื่อตรง ร่างแบบสอบถามแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) นำมาหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of Item- Objective Congruence: IOC) เป็นรายชื่อคำถาม แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาเป็นข้อคำถามในแบบทดสอบ โดยในการวิจัยครั้งนี้ข้อคำถามทั้งหมด 46 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 ถึง 1.00 จึงนำข้อคำถามทั้งหมดมาใช้ในแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, Lee J., 1990) โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป โดยการวิจัยครั้งนี้ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับความซื่อตรง มีค่าเท่ากับ 0.93 และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยร่วมมือกับครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 8 รูป เก็บรวบรวมข้อมูลจากการเข้าไปอบรมพระพุทธศาสนาในโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติตามสูตรการวิเคราะห์ข้อมูล โดยในตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) ในตอนที่ 2 วิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเรื่องความซื่อตรงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย โดยใช้เกณฑ์ 70% ในตอนที่ 3 วิเคราะห์พฤติกรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103) ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความซื่อตรงอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความซื่อตรงอยู่ในระดับ มาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความซื่อตรงอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความซื่อตรงอยู่ในระดับ น้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความซื่อตรงอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

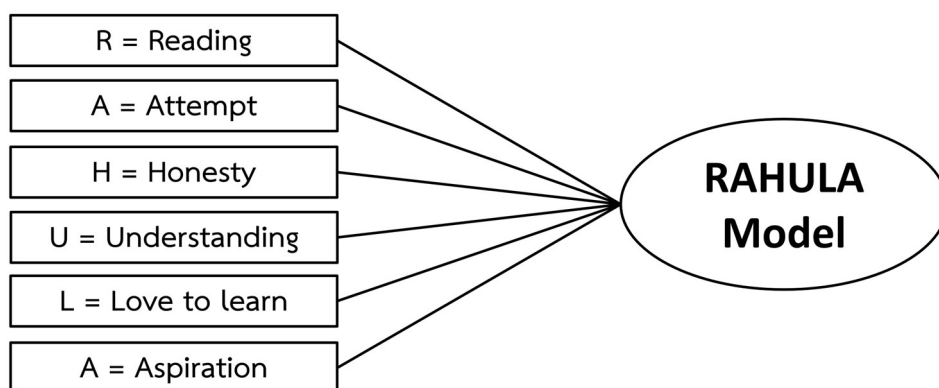
สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับคุณธรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุลาวาสูต

นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมด้านความซื่อตรงอยู่ในระดับปานกลาง ประเมินจากการตอบคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมด้านความซื่อตรงที่ได้คะแนนประมาณร้อยละ 50 จากจำนวนข้อคำถาม 15 ข้อ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน และเมื่อให้นักเรียนแสดงเจตคติด้านความซื่อตรง พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตามข้อคำถามเกี่ยวกับเจตคติด้านความซื่อตรงมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ และนักเรียนแสดงเจตคติเชิงลบอยู่ในระดับมากที่สุดด้วยเช่นกัน

2. การปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุลาวาสูต

การปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุลาวาสูต ทำให้ได้รูปแบบ RAHULA Model จากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ประกอบด้วย การมีความรักและความปรารถนาอย่างจริงใจที่จะศึกษา เรียนรู้ อ่านและทำความเข้าใจด้วยความพากเพียรพยายามและความซื่อสัตย์ต่อตนเอง (Love and Aspiration on Learning, Reading and Understanding with Attempts and Honesty) ดังนี้

3. การประเมินผลการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุลาวาสูต

ผลการประเมินการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุลาวาสูตตามรูปแบบ RAHULA Model พบว่า นักเรียนมีคะแนนการตอบคำถามสูงขึ้นจากการสำรวจในครั้งแรก นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนประมาณร้อยละ 70 และเมื่อพิจารณาจากเจตคติของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อคุณธรรมด้านความซื่อตรงชัดเจนขึ้น เจตคติเชิงบวกมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก - มากที่สุด ส่วนเจตคติเชิงลบมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับปานกลาง - น้อยที่สุด

4. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตร

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตร โดยรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.367) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านเวลา อยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.348) ด้านสถานที่ อยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.351) ด้านพระวิทยากร อยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.378) และด้านเนื้อหา อยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.384)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับคุณธรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตร

การที่นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมด้านความซื่อตรงอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นผลมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อตรง โดยนักเรียนไม่เข้าใจว่าการกระทำหรือความประพฤติแบบใดที่แสดงถึงความซื่อตรง เพราะการกระทำที่เป็นความเคยชินบางอย่างนั้นไม่ได้ถูกมองว่าเป็นการกระทำที่ไม่ซื่อตรง และจากการสำรวจโดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตอบคำถามได้ถูกต้องน้อยกว่าระดับชั้นที่สูงกว่า และพบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตอบคำถามได้ถูกต้องมากกว่าระดับชั้นอื่น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุมากกว่าจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อตรงมากกว่า สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์ (Jean Piaget, 1997, pp. 133 – 134) ที่กล่าวถึงขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (the stage of concrete operations) โดยจะปรากฏในเด็กอายุ 5-10 ขวบ มีความคิดที่จัดเป็นระบบมากขึ้น สามารถคิดทวนกลับ และมีสิ่งกีดขวางในเชิงของมวลสาร ปริมาตร และน้ำหนัก

ในด้านเจตคติเมื่อประเมินผลการสำรวจเจตคติของนักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ตอบคำถามอยู่ในระดับมากที่สุด แม้ว่าข้อคำถามเกี่ยวกับเจตคติบางข้อจะมีเนื้อหาเชิงลบ ซึ่งอาจเป็นเพราะนักเรียนไม่ได้อ่านข้อคำถามโดยละเอียด หรืออ่านข้อคำถามไม่เข้าใจ หรืออาจเป็นเพราะการกระทำหรือพฤติกรรมที่นักเรียนทำอยู่เป็นประจำนั้นถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนทำเหมือน ๆ กันและสังคมยอมรับได้ ทำให้ผลการสำรวจที่ได้มีความคลาดเคลื่อน แต่หลังจากที่ได้มีการอบรมและอธิบายความหมายหรือแนะนำให้เข้าใจแล้ว การแสดงเจตคติในภายหลังจึงมีความถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น เจตคติเชิงบวก มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก – มากที่สุด ส่วนเจตคติเชิงลบมีค่าเฉลี่ยที่ระดับปานกลาง – น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ที่ว่า เมื่อมีการเรียนรู้แล้ว บุคคลย่อมเข้าใจและสามารถประพฤติตนให้สอดคล้องตามบริบทของสังคมได้

2. การปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัด

เทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุลโฆวาทสูตร

รูปแบบ RAHULA Model ได้มาจากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเลย จำนวน 8 รูป เกี่ยวกับสาระสำคัญของจุฬารahulโฆวาทสูตร โดยถือว่าเป็นหลักสูตรการศึกษาพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาใช้บ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคคลทั่วไปตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งอาศัยการเทียบเคียงกับพระราหุล ซึ่งได้เข้ามาบวชและศึกษาเล่าเรียนพระพุทธศาสนาตั้งแต่อายุ 7 ขวบ ท่านราหุลเป็นนักเรียนหลักสูตรพระพุทธศาสนาแรกที้อย ๆ เรียนรู้ อบรมบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นระบบ โดยสามารถนำองค์ความรู้มาสร้างเป็นโมเดลได้ดังนี้

R = Reading การอ่าน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการศึกษาเล่าเรียนวิชาความรู้ต่าง ๆ ที่มีการบันทึกไว้ในสมัยโบราณที่ยังไม่มีการจดจารึกความรู้ไว้ ผู้สอนจะใช้วิธีการสอนปากเปล่าที่เรียกว่า มุขปาฐะ ขณะที่ผู้เรียนก็อาศัยการฟังอย่างตั้งใจ และท่องบ่นเพื่อจดจำให้ขึ้นใจ ซึ่งก็อาศัย มุขปาฐะ เหมือนกัน

A = Attempt การศึกษาเล่าเรียน โดยเฉพาะการเรียนแบบมุขปาฐะ ต้องอาศัยความเพียรพยายามเป็นอย่างมาก เพื่อให้จดใจเนื้อหาที่เรียนได้ และต้องท่องจำให้ขึ้นใจ เนื่องจากในสมัยโบราณยังไม่มี การจดบันทึกและไม่มีเครื่องช่วยจำอย่างอื่น

H = Honesty ความซื่อสัตย์ หรือความซื่อตรง ในการเล่าเรียนนั้น ผู้เรียนจะต้องมีความซื่อสัตย์หรือซื่อตรงต่อตนเองมากที่สุด เพื่อให้มีความรับผิดชอบในการขวนขวายแสวงหาความรู้และความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้มากที่สุด หรือไม่ซื่อสัตย์ต่อตนเองแล้วก็จะทำให้เกิดความเกียจคร้าน ทำให้หมดความเพียรในการศึกษาเล่าเรียนได้ นอกจากนี้ความซื่อสัตย์และความซื่อตรงยังเป็นแก่นสำคัญของการไม่กล่าวคำเท็จ คำมุสา คำโกหก รวมไปถึงการหลอกลวงตนเองและผู้อื่น

U = Understanding การศึกษาเล่าเรียนจำเป็นต้องมีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างลึกซึ้ง ผู้เรียนจึงต้องพยายามอย่างเต็มความสามารถในการทำความเข้าใจสิ่งที่เรียนจนกระจ่างเพื่อนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

L = Love to Learn การศึกษาเล่าเรียนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยความมีใจรัก หรือที่เรียกว่า ฉันทะ ในการศึกษาเล่าเรียน หากไม่มีใจรักแล้วก็จะยอมจะไม่พยายามขวนขวายเพื่อให้รู้สิ่งที่เรียนอย่างถ่องแท้

A = Aspiration นอกจากจะมีใจรักแล้วยังต้องอาศัยความมุ่งมั่น ความตั้งใจ และความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการศึกษาเล่าเรียน ทั้งการอ่านและการทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดความรู้อย่างเต็มที่

สรุปว่า RAHULA Model หมายถึง การมีความรักและความปรารถนาอย่างจริงจังจริงที่จะศึกษาเรียนรู้ อ่านและทำความเข้าใจด้วยความพากเพียรพยายามและความซื่อสัตย์ต่อตนเอง (Love and Aspiration on Learning, Reading and Understanding with Attempts and Honesty)

3. การประเมินผลการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนระดับประถม ศึกษา

ตอนต้นในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตร

ผลของการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตร โดยใช้รูปแบบ RAHULA Model แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในคุณธรรมด้านความซื่อตรงมากขึ้น โดยพิจารณาจากผลการตอบคำถามแบบ ปรนัย 4 ตัวเลือก ซึ่งนักเรียนทุกชั้นปีสามารถตอบแบบสอบถามได้ถูกต้องมากขึ้น ได้คะแนนประมาณร้อยละ 70 สูงกว่าการตอบคำถามในช่วงแรก ที่มีคะแนนประมาณร้อยละ 50 คิดเป็นผลต่างประมาณร้อยละ 20 หมายความว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น และเมื่อประเมินเจตคติของนักเรียนต่อการปลูกฝัง คุณธรรมด้านความซื่อตรงของนักเรียนระดับประถม ศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลยตามหลัก คำสอนในราหุโลวาทสูตร พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ถูกต้องชัดเจนมากขึ้น โดยเจตคติเชิงบวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ระดับมาก - มากที่สุด ส่วนเจตคติเชิงลบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับปานกลาง - น้อยที่สุด ผลที่เกิดขึ้นอาจ เนื่องมาจากการที่นักเรียนได้รับการอบรมและเรียนรู้ มีการทำความเข้าใจว่า การกระทำหรือความประพฤติ แบบไหนที่เป็นเชิงลบ หรือไม่ใช้ความซื่อตรง และการกระทำแบบไหนที่เป็นเชิงบวก หรือส่งเสริมความซื่อตรง อย่างไรก็ตามมีสิ่งที่คุณครูพิจารณาก็คือ ความประพฤติหรือการกระทำบางอย่างที่นักเรียนพบเห็นอยู่เป็นประจำ และไม่ได้มีใครระบุว่าเป็นการกระทำหรือความประพฤติที่ไม่ดี นักเรียนอาจทึกทักเอาว่าเป็นความปกติของ สังคม ที่ทุกคนในสังคมยอมรับได้เหมือนกัน นอกจากนี้การกระทำผิดบางอย่างที่พบเห็นกันได้เป็นประจำ อาจ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และไม่ถือว่าเป็นความผิด ประเด็นดังกล่าวนี้ เป็นหน้าที่ของคุณครู อาจารย์ และผู้เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องชี้แนะให้เยาวชนเข้าใจและยอมรับในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ ละเมิดกฎกติกาของสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี ปิยภักดิ์ (2561) ที่พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มี คะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ ทางคุณธรรมจริยธรรม เหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม และพฤติกรรมทางคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัยและความประหยัด หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัด กิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ พระวัชร ส่วโร (กสิวัฒน์) (2558) ที่ ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวัดรังสิต สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จังหวัดปทุมธานี” โดยพบว่า นักเรียนมีคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ใน ระดับต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับคุณธรรมด้านอื่น คือ ความกตัญญูต่อบุคคล ความประหยัด การมีเมตตา และการมี วินัยและความรับผิดชอบ ดังนั้นโรงเรียนควรมีกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต และเห็นคุณค่า ของความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ผู้ปกครอง และเพื่อน ๆ

4. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงตามหลักคำ สอนในราหุโลวาทสูตร

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อตรงตามหลักคำสอนในราหุโลวาทสูตร โดยรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.367) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปน้อย พบว่า ด้านเวลา อยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.348) ด้านสถานที่ อยู่ที่ระดับมากที่สุด

($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.351) ด้านพระวิทยากร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.378) และด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.384) เมื่อประเมินเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เนื่องจากทางโรงเรียนจัดให้นักเรียนได้เรียนวิชาพระพุทธศาสนาในวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 13.00 – 15.00 น. ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของสัปดาห์ และตามปกติทางโรงเรียนจะจัดกิจกรรมสนทนาการอยู่แล้ว ไม่มีการเรียนการสอนรายวิชาปกติ ส่วนด้านสถานที่ โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้มีการอบรมพระพุทธศาสนาในห้องประชุมใหญ่ และจัดให้มีการอบรมรวมทุกชั้นปี ส่งผลให้บรรยากาศการอบรมมีความคึกคัก และผ่อนคลาย ด้านพระวิทยากรนั้น เนื่องจากคณะวิจัยได้มีการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของพระราहुลและนำเอาพระราहुลมาเป็นต้นแบบ และได้มีการเสนอแนวคิดและร่วมกันอภิปรายกับครูพระสอนศีลธรรมเพื่อให้มีการนำรูปแบบ RAHULA Model ไปใช้ในการอบรมนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย จำนวน 4 โรงเรียน โดยเน้นการอบรมธรรม ควบคู่ไปกับการเล่าประวัติพระราहुลเป็นบุคลาธิษฐาน พร้อมสอดแทรกคุณธรรมของพระราहुลเพื่อให้นักเรียนรับรู้ ว่า พระราहुลมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง และในส่วนของเนื้อหา นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติของพระราहुล ได้รู้ว่าท่านมีลักษณะนิสัยอย่างไร มีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียนจากครูอาจารย์อย่างไร ทำให้จดจำและเข้าใจได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี ปิยภักดิ์ (2561) ที่พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1.1 โรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมธรรมเป็นประจำและสม่ำเสมอเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์มากขึ้น
- 1.2 พระสงฆ์โดยเฉพาะครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมทั้งพระนักเผยแผ่อื่น ๆ ควรนำเสนอโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อโรงเรียนเพื่อสร้างโอกาสในการเผยแผ่ธรรมเชิงรุก
- 1.3 พระนักเผยแผ่ควรศึกษาและเรียนรู้การใช้เทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศหรือการสร้างสื่อการสอนใหม่ ๆ เข้ามาประกอบการอบรมหรือบรรยายทุกครั้ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

- 2.1 ควรมีการทำวิจัยต่อยอดเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านต่าง ๆ แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
- 2.2 ควรมีการนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี
- 2.3 ควรมีการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพุทธศาสนาตามหลักคำสอนในจุฬาราลูโลวาสสูตร มหาราลูโลวาสสูตร และราลูโลวาสสูตร

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนบำเน็จบำนาญข้าราชการ. (2550). “พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร วันที่ 22 มิถุนายน พุทธศักราช 2522” ใน *ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2520 – 2523*. กรุงเทพฯ: กองทุนบำเน็จบำนาญข้าราชการ
- ทองพูล ภูสิม และคณะ. (2554). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(1), 175-186.
- พระวัชระ ส่วโร (กสิวัฒน์). (2558). *การพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวัดรังสิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรี ปิยภักดิ์. (2562). *การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- โรงเรียนชุมชนศรีสะอาด (เทศบาล 1). (2565). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2565 แหล่งสืบค้น <http://www.st1.ac.th/ข้อมูลพื้นฐาน>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักกราชเลขาธิการ. (2541). “พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 24 มกราคม พุทธศักราช 2540” ใน *ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปี พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: สำนักกราชเลขาธิการ
- Jean Piaget. (1997). *The Moral Judgement of the Child*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. New York: McGraw-Hill.
- Likert, R.A. (1961, May). Technique for the Measurement of Attitudes. *Arch Psychological*, 25(140), 1-55.
- Taro Yamane. (1970). *Statistic : an Introductory Analysis*. 2nd ed. New York: Harper & Row.

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม
**PRIVATE SCHOOL MANAGEMENT STRATEGIES ACCORDING TO
THE CONCEPT OF INNOVATIVE ORGANIZATION**

ศศิธร หมั่นกระโทก¹

สุภาพ ผู้รุ่งเรือง²

กานต์ เนตรกลาง³

^{1,2,3}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Sasithorn Mankrathok¹

Suphap Phoorungrueng²

Kant Netklang³

^{1,2,3}Faculty of Education Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Sasithon_puy@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม และ 3) สร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม โดยใช้ การวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ ผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม คือ ผู้อำนวยการและครู จำนวน 452 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินกรอบแนวคิด แบบสอบถาม และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. กรอบแนวคิดของกระบวนการบริหาร 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การนำแผนสู่การปฏิบัติ และ 3) การประเมินผล และกรอบแนวคิดขององค์การนวัตกรรม 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) โครงสร้างขององค์การนวัตกรรม 2) ภาวะผู้นำขององค์การนวัตกรรม 3) วัฒนธรรมขององค์การนวัตกรรม 4) บรรยากาศขององค์การนวัตกรรม 5) พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ขององค์การนวัตกรรม และ 6) ความเป็นผู้ประกอบการขององค์การนวัตกรรม

2. สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ ด้านโครงสร้างขององค์การนวัตกรรม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมขององค์การนวัตกรรม

3. กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์หลัก คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 พลิกโฉมโครงสร้างของโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม กลยุทธ์หลักที่ 2 พัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบุคลากรโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม กลยุทธ์หลักที่ 3 ปฏิรูปวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม กลยุทธ์หลักที่ 4 ส่งเสริมบรรยากาศของโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม กลยุทธ์หลักที่ 5 ยกระดับพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม และกลยุทธ์หลักที่ 6 ขับเคลื่อนความเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม โดยมี 18 กลยุทธ์รอง และ 51 วิธีดำเนินการ

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การบริหารโรงเรียน; องค์การนวัตกรรม;

Abstract

The purposes of this research were to study 1) conceptual framework related to private school management according to the concept of innovative organization 2) the current state and desirable of private school management according to the concept of innovative organization 3) the improvement of private school management strategies according to the concept of innovative organization. The study used a mixed method research design. The sample were 452 public schools participated with school administrators and teachers. The instruments used in this were an evaluation form of the conceptual framework, questionnaires, and an evaluation form to assess the appropriateness and feasibility of these strategies. The data analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, PNImodified, and content analysis.

The results showed that:

1. The conceptual framework for the private school management consists of three areas: 1) planning; 2) implementation; and 3) evaluation, while the innovative organization framework consists of six areas: 1) innovative organization of structure; 2) innovative organization of leadership; 3) innovative organizational of culture; 4) innovative organizational of climate; 5) innovative organizational of creative behavior; and 6) innovative organizational of entrepreneurship

2. The current state of private school management according to the concept of innovative organization, the aspect with the highest average value was innovative organization of structure. While the desirable state of private school management according to the concept of innovative organization, the aspect with the highest average value was innovative organizational of culture.

3. Private school management strategies according to the concept of innovative organization consists to six main strategies: 1) reinventing the structure organizational of private schools to become innovative school; 2) development innovative leadership for personnel of private schools to become innovative school; 3) reform the organizational culture of private schools to become innovative school; 4) promote climate of private schools to

become innovative school; 5) enhance creative behavior for personnel of private schools to become innovative school; and 6) drive entrepreneurship of private schools to become innovative school, with 18 sub-strategies and 51 procedures.

Keywords: Strategy; School Management; Innovative Organization

บทนำ

การศึกษาเอกชนในประเทศไทยเป็นการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพ โดยการศึกษาเอกชนได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญในการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ระบุบทบาทของโรงเรียนเอกชนไว้ 6 บทบาท ได้แก่ 1) แบ่งเบาภาระของรัฐบาล โรงเรียนเอกชนสามารถแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในเรื่องการจัดการศึกษาให้เยาวชน ซึ่งมีทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทำให้รัฐสามารถประหยัดเงินงบประมาณในการลงทุนด้านการศึกษาได้เป็นจำนวนมาก 2) เป็นโรงเรียนใกล้บ้าน โรงเรียนเอกชนส่วนมากเป็นโรงเรียนที่อยู่ในแหล่งชุมชนเกือบทุกชุมชน ถือเป็นโรงเรียนใกล้บ้าน และหรือมีการคมนาคมที่สะดวก จึงสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนและผู้ปกครองในเรื่องความสะดวกสบายและการประหยัดเวลา รวมทั้งค่าพาหนะในการเดินทางไป-กลับของนักเรียน 3) ให้บริการที่มีความหลากหลาย โรงเรียนเอกชนสามารถให้บริการที่มีความหลากหลายสนองความต้องการของกลุ่มคนได้เป็นอย่างดี เช่น อาหารกลางวัน พาหนะรถรับ-ส่ง หอพัก และสามารถจัดหลักสูตรพิเศษทั้งในเรื่องการฝึกอบรบด้านคุณธรรม จรรยาบรรณ การฝึกทักษะทางภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี กีฬา และอื่น ๆ 4) ช่วยให้เกิด การแข่งขันด้านคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเอกชนสามารถส่งเสริมเสรีภาพด้านการศึกษา คือ ช่วยให้ผู้ปกครองและนักเรียนมีโอกาสในการเลือกสถานศึกษามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนที่ดีมีคุณภาพและมาตรฐานสูงจะเป็นคู่แข่งกับโรงเรียนของรัฐ จึงเป็นการกระตุ้นให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้น และยังเป็นทางเลือกหรือลดการผูกขาดในการจัดการศึกษา 5) มีการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัว โรงเรียนเอกชนมีการบริหารจัดการที่มีอิสระ โดยบริหารอย่างระบบธุรกิจ ซึ่งคล่องตัวมากกว่าระบบราชการ สามารถลดขั้นตอนและระเบียบวิธีการในการสั่งการ บังคับบัญชา สามารถตัดสินใจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารงานด้านต่าง ๆ ตลอดจนบุคลากรและทรัพยากรอื่น ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่ ทำให้ประหยัดเวลา งบประมาณ และกำลังคน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการบริหารที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีความคล่องตัวในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ดำเนินกิจการโดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านระเบียบข้อบังคับเหมือนโรงเรียนภาครัฐ ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนและเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์การศึกษาที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ และ 6) พัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนเอกชนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพทัดเทียมกับโรงเรียนของรัฐ โดยพิจารณาได้จากคะแนนผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ

ศึกษา และจากคะแนนการทดสอบมาตรฐานอาชีวศึกษา (V-NET) ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน ประเภทอาชีวศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) อย่างไรก็ตามที่ผ่านมารองเรียนเอกชนประสบปัญหามากมาย กล่าวคือ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณและการเงิน 3) ด้านการบริหารบุคลากร และ 4) ด้านการบริหารจัดการทั่วไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

จากบริบทแวดล้อมและสภาวะการณ์ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเอกชน กอปรกับการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคตนั้นเต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและความท้าทายใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อองค์การในมิติต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ องค์การต่าง ๆ พยายามที่จะแสวงหาแนวคิด วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ มาพัฒนาปรับปรุงองค์การเพื่อความอยู่รอด ความเจริญเติบโตผ่านกระบวนการจัดการความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจขององค์การมาบริหารจัดการอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของบุคลากรในองค์การ และขยายไปสู่องค์การในภาพรวม ทำให้้องค์การกลายเป็น้องค์การแห่งการเรียนรู้ และใช้ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม้องค์การทั่วทั้ง้องค์การ ด้วยการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพเชิงการแข่งขันและยกระดับ้องค์การหรือธุรกิจสู่สากล ทำให้องค์การก้าวสู่การเป็น้องค์การนวัตกรรม จากความท้าทายข้างต้น นับได้ว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่จะก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานของ้องค์การให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นเรื่องยากที่จะรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ ดังนั้น นวัตกรรมซึ่งหมายถึงการกระทำหรือสิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแปลกจากเดิมซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ เป็นต้น (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2563) จึงเป็นหนทางเดียวที่จะช่วยให้การดำเนินงานของ้องค์การสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ในสภาวะการณ์ดังกล่าวนี้

โดยทั่วไป ้องค์การนวัตกรรม หมายถึง การบริหารจัดการ้องค์การสมัยใหม่หรือการเปลี่ยนแปลง้องค์การไปสู่สิ่งใหม่ เพื่อปรับเปลี่ยนคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของ้องค์การ โดยการสร้างนวัตกรรมอย่างมีระบบที่มุ่งเน้นศักยภาพหรือความแตกต่างให้สามารถนำไปต่อยอดหรือสร้างธุรกิจแนวใหม่ และมีความยืดหยุ่นในการบริหาร กระจายอำนาจและมีบรรยากาศการทำงานเป็นทีมโดยการเปิดโอกาสให้ทุกคนใน้องค์การแสดงความคิดเห็นและนำความรู้จากศาสตร์ที่หลากหลายมาต่อยอด เพื่อสร้างและปรับปรุงวิธีการจัดการรูปแบบใหม่ พัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์และรูปแบบการบริการใหม่ได้ อีกทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันในการตัดสินใจ และให้ความสำคัญกับความรู้เพื่อเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการสร้างนวัตกรรมและสามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างสร้างสรรค์ (Ardashkin, Martyushev & Bezborodov, 2015) ในส่วนของ้องค์การนวัตกรรมการศึกษา (Educational Innovative Organization)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต มีความจำเป็นและความสำคัญของการเสริมสร้างโรงเรียนเอกชนสู่การเป็น้องค์การนวัตกรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิด้องค์การนวัตกรรม ซึ่งกลยุทธ์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหาร้องค์การให้บรรลุเป้าหมายตามพันธกิจหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการบริหารงานวิชาการและการให้บริการแก่สังคมอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ ้องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนและผู้บริหารสถานศึกษา

อื่น ๆ ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาของตนเองซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม
3. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีพหุระยะ (Multi-phase Mixed Method Research) ประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 ศึกษากรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1.1 ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดกระบวนการบริหารและแนวคิดองค์การนวัตกรรม เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.2 จัดทำเป็นร่างกรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

1.3 นำร่างกรอบแนวคิดเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อยืนยันความเหมาะสมของกรอบแนวคิด

1.4 นำผลการประเมินมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยฉบับสมบูรณ์

2. ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

2.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยนำข้อมูลจากผลการวิจัยระยะที่ 1 ร่วมกับการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

2.2 หาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ (Wording) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence-IOC) โดยกำหนดค่าดัชนีความ

สอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อตรวจสอบ ความสมบูรณ์อีกครั้ง

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาถึงผู้อำนวยการโรงเรียน

2.4 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. ระยะที่ 3 สร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT) จากนั้นประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม เพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้วยเทคนิคหรือการคำนวณหาค่าดัชนี Modified Priority Need Index (PNIModified) เพื่อระบุความต้องการจำเป็นจากสูตร $PNIModified = (I-D)/D$ เมื่อ I คือ คะแนนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรมและ D คือ คะแนน สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

3.2 ร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ฉบับที่ 1 ประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และวิธีดำเนินการ

3.3 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ฉบับที่ 1 โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องและเป็นที่ยอมรับระดับภูมิภาคและระดับประเทศ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีเชี่ยวชาญด้านการจัดทำกลยุทธ์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน

3.4 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ฉบับที่ 2 เป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องและเป็นที่ยอมรับระดับภูมิภาคและระดับประเทศ จำนวน 30 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดทำกลยุทธ์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 4 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน

3.5 นำเสนอกยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. การศึกษารอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

1.1 กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

จากการศึกษารอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม เริ่มต้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของกระบวนการบริหาร และองค์ประกอบขององค์การนวัตกรรม จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 แนวคิดของกระบวนการบริหาร ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การนำแผนสู่การปฏิบัติ และ 3) การประเมินผล

1.1.2 แนวคิดขององค์การนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) โครงสร้างขององค์การนวัตกรรม 2) ภาวะผู้นำขององค์การนวัตกรรม 3) วัฒนธรรมขององค์การนวัตกรรม 4) บรรยากาศขององค์การนวัตกรรม 5) พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ขององค์การนวัตกรรม และ 6) ความเป็นผู้ประกอบการขององค์การนวัตกรรม

หลังจากนั้น นำผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

1.2 ความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

จากการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ในภาพรวม โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน มีความเห็นสอดคล้องตรงกันกับกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

2.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

2.1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวม จำแนกตามการบริหารโรงเรียนเอกชน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ และด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

2.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวม จำแนกตามการบริหารโรงเรียนเอกชน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมากที่สุด

2.1.3 สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวม จำแนกตามองค์การนวัตกรรม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างขององค์การนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมเชิง

สร้างสรรค์ขององค์การนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นผู้ประกอบการขององค์การนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

2.1.4 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวม จำแนกตามองค์การนวัตกรรม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรมขององค์การนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างขององค์การนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ขององค์การนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

2.2.1 จุดแข็งของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นของสภาพแวดล้อมภายใน จำแนกตามการบริหารโรงเรียนเอกชนและองค์การนวัตกรรม โดยพิจารณาองค์ประกอบหลักที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ เป็นจุดแข็งของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม พบว่า 1) ด้านการวางแผน ได้แก่ ด้านโครงสร้างขององค์การนวัตกรรม 2) ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ด้านโครงสร้างขององค์การนวัตกรรม และ 3) ด้านการประเมินผล ได้แก่ ด้านโครงสร้างขององค์การนวัตกรรม

2.2.2 จุดอ่อนของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นของสภาพแวดล้อมภายใน จำแนกตามการบริหารโรงเรียนเอกชนและองค์การนวัตกรรม โดยพิจารณาองค์ประกอบหลักที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นในระดับสูง เป็นจุดอ่อนของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม พบว่า 1) ด้านการวางแผน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้ประกอบการขององค์การนวัตกรรม 2) ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมขององค์การนวัตกรรม และ 3) ด้านการประเมินผล ได้แก่ ด้านความเป็นผู้ประกอบการขององค์การนวัตกรรม

2.2.3 โอกาสของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นของสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า มี 2 องค์ประกอบหลักที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ เป็นโอกาสของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ได้แก่ ด้านสภาพเทคโนโลยีและด้านสภาพนโยบายของรัฐบาล ตามลำดับ

2.2.4 ภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นของสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า มี 2 องค์ประกอบหลักที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นในระดับสูง เป็นภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ได้แก่ ด้านสภาพสังคมและด้านสภาพเศรษฐกิจ ตามลำดับ

2.3 กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์หลัก 18 กลยุทธ์รอง 51 วิธีดำเนินการ มีรายละเอียดดังนี้

กลยุทธ์รองที่ 5.3 ติดตามแผนยกระดับพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม

กลยุทธ์หลักที่ 6 ขับเคลื่อนความเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม

กลยุทธ์รองที่ 6.1 วางแผนขับเคลื่อนความเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม

กลยุทธ์รองที่ 6.2 นำแผนขับเคลื่อนความเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรมไปปฏิบัติ

กลยุทธ์รองที่ 6.3 ติดตามแผนขับเคลื่อนความเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม

อภิปรายผล

1. การศึกษารอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

1.1 กรอบแนวคิดของกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการประเมินผล จะเห็นได้ว่ากรอบแนวคิดของกระบวนการบริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมีความเห็นว่ามี ความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการบริหารจะต้องมีองค์ประกอบเกี่ยวกับการวางแผน การจัด องค์การ การจัดบุคลากร การอำนวยความสะดวก การประสานงาน และการควบคุม รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การสร้างอิทธิพล การนำ การรายงานผล เป็นต้น ซึ่งกระบวนการบริหารที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถนำไปปรับ ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพขององค์การที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Pitt Community College (2011) ที่ได้นำเสนอลักษณะวงจรการบริหาร ประกอบด้วย Planning-Implementation-Evaluation Cycle (PIE Cycle) for Institutional and Work Unit Planning โดยเห็นว่า วงจร PIE ไม่มีการเริ่มต้นหรือการสิ้นสุดแต่เป็นวงจรที่เน้นการพึ่งพากันของ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผน (Planning Phase) เป็นการสร้างการปรับปรุงแผน การประเมินตามสภาพ ปัจจุบัน โดยรวมถึงเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน และกิจกรรมตามยุทธศาสตร์ที่ได้จัดทำเป็นแผนที่หรือ ทิศทาง สำหรับขั้นตอนการนำสู่การปฏิบัติ (Implementation Phase) และหลังจากการนำแผนไปดำเนินการ แล้ว จะทำการวัดความสำเร็จในขั้นตอนของการประเมินผล (Evaluation Phase) ซึ่งเป็นการประเมินผล การให้คำแนะนำบนพื้นฐานของผลการประเมินจากผลลัพธ์ของการดำเนินการ เป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญ สำหรับการปรับปรุงในขั้นตอนการวางแผนในระยะต่อไป และเป็นการจบกระบวนการ (Closing-the-Loop)

1.2 กรอบแนวคิดขององค์การนวัตกรรม ได้แก่ โครงสร้างขององค์การนวัตกรรม ภาวะผู้นำของ องค์การนวัตกรรม วัฒนธรรมขององค์การนวัตกรรม บรรยากาศขององค์การนวัตกรรม พฤติกรรมเชิง สร้างสรรค์ขององค์การนวัตกรรม และความเป็นผู้ประกอบการขององค์การนวัตกรรม จะเห็นได้ว่ากรอบ แนวคิดขององค์การนวัตกรรม ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมีความเห็นว่ามี ความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกาภิวัตน์ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบต่อองค์กรในมิติต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ องค์กรต่าง ๆ พยายามที่จะแสวงหาแนวคิด วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ มาพัฒนาปรับปรุงองค์กรเพื่อความอยู่รอด ความเจริญเติบโตผ่านกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกรรมขององค์กรมาบริหารจัดการอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของบุคลากรในองค์กร และขยายไปสู่องค์กรในภาพรวม ทำให้องค์กรกลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization: LO) และใช้ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมองค์กรทั่วทั้งองค์กร ด้วยการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพเชิงการแข่งขันและยกระดับองค์กรหรือธุรกิจสู่สากล ทำให้องค์กรก้าวสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม (Innovative Organization: IO)

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์กรนวัตกรรม

2.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์กรนวัตกรรม

2.1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์กรนวัตกรรมจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวม จำแนกตามการบริหารโรงเรียนเอกชน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางแผนเป็นกระบวนการกำหนดแผนปฏิบัติการหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติงานไว้ตั้งแต่ต้นจนจบให้ครอบคลุมทุกกระบวนการ เป็นแนวทางที่วางไว้สำหรับการทำงานในอนาคต ซึ่งการวางแผนนี้จะเกิดขึ้นจากวิสัยทัศน์บวกกับจินตนาการในการบริหารจัดการที่คาดการณ์ล่วงหน้า ซึ่งจะถ่ายทอดออกมาเป็นแผนปฏิบัติการทำงานและเป้าหมายที่จะต้องบรรลุสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของเฮนรี เดียวาร์ (2551) ที่กล่าวไว้ว่าการวางแผนเป็นการกำหนดขึ้นมาล่วงหน้าว่าเป้าหมายเป็นอย่างไร และจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น หน้าที่ในการวางแผนจะต้องระบุผลงานที่ต้องการและหนทางที่จะทำให้ได้ผลงานนั้น การวางแผนเป็นการตัดสินใจในปัจจุบันที่จะเลือกวิธีการกระทำเพื่อให้ได้ผลตามต้องการ ในอนาคต ส่วนปัจจัยที่จะทำให้ได้ตามเป้าหมายมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์อันอาจเกิดขึ้นในอนาคต

2.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์กรนวัตกรรม จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวม จำแนกตามการบริหารโรงเรียนเอกชน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประเมินผลเป็นกระบวนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน เปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือมาตรฐาน และแก้ไขให้ได้ตามเป้าหมาย การประเมินผลนี้จะทำให้ผู้บริหารรับผิดชอบในการติดตามความก้าวหน้าในงาน กำกับดูแลการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนติดต่อสื่อสารกับผู้ปฏิบัติถึงผลการทำงาานนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของสมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (อ้างถึงใน นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2551) กล่าวว่า การประเมินผล

เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในโรงเรียนเพื่อจะได้ทราบปัญหา ข้อขัดข้องต่าง ๆ เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไขและนำไปปรับปรุงในการวางแผนต่อไปในอนาคต

2.1.3 สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวม จำแนกตามองค์การนวัตกรรม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างขององค์การนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงสร้างองค์การสามารถทำให้เกิดผลกระทบที่แตกต่างหลากหลายของความสามารถทางด้านนวัตกรรมขององค์การได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Dundon (2002) ที่กล่าวไว้ว่าการกำหนดโครงสร้างนวัตกรรมเป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อการสร้างนวัตกรรมเกิดจากความต้องการและความสนใจของบุคลากรในหน่วยงาน ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น จนถึงระยะสิ้นสุด โดยการสนับสนุนให้บุคลากรยอมรับความคิดใหม่ ๆ ในส่วนที่นอกเหนือจากงานประจำ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่องาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2553) นำเสนอไว้ว่าการเป็นองค์การนวัตกรรมโครงสร้างองค์การต้องสอดคล้องกับการสร้างสรรค์นวัตกรรม คือ โครงสร้างแบบสิ่งมีชีวิต (Organic Structure) ที่เป็นองค์การที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น กระจายอำนาจ ทำงานเป็นทีม เน้นผลงานมากกว่ากฎระเบียบ และมีการติดต่อสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวทำให้เกิดความยืดหยุ่นของผู้นำและผู้ตามในขณะที่โครงสร้างแบบราชการ (Bureaucracy Structure) หรือโครงสร้างแบบเครื่องจักร (Mechanism Structure) เป็นโครงสร้างที่มีสายบังคับบัญชาชัดเจน รวมศูนย์อำนาจ แบ่งหน้าที่ชัดเจน มีความเป็นทางการสูง และการติดต่อสื่อสารแบบเป็นทางการ โครงสร้างดังกล่าวมีอิทธิพลทำให้บุคคลทำตามกฎและขั้นตอนการปฏิบัติงานและกีดขวาง การสร้างสรรค์นวัตกรรม ทั้งนี้ โครงสร้างแบบสิ่งมีชีวิตมีความหลวมและยืดหยุ่น ในขณะที่โครงสร้างแบบเครื่องจักรที่มีลำดับขั้นและเข้มงวด ซึ่งไม่เหมาะสมกับองค์การนวัตกรรมที่ต้องอาศัยการคิดสิ่งใหม่อยู่เสมอ

2.1.4 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวม จำแนกตามองค์การนวัตกรรม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรมขององค์การนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมองค์การเป็นเสมือนตัวบ่งชี้ระดับนวัตกรรมขององค์การ ดังนั้นแล้วองค์การจะต้องสนับสนุนให้มีวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Holder & Matter (2008) กล่าวว่า องค์การนวัตกรรมต้องมีวัฒนธรรมที่เป็นแนวทางและความเชื่อในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะต้องสนับสนุนการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมให้มีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์การ ทำให้บุคลากรรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ มีการกระจายอำนาจ (Share Authority) ทำให้บุคลากรรู้สึกมีความปลอดภัย (Personal Security) มีอิสระและความคิดสร้างสรรค์ กล้าเสี่ยง ยอมรับและเรียนรู้จากความผิดพลาด วัฒนธรรมองค์การนวัตกรรมจะต้องมุ่งไปสู่เป้าหมายในการทำงานขององค์การ วัฒนธรรมจะต้องสนับสนุนให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ทำให้รู้สึกสนุกสนานในการทำงานซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในองค์การเกิดความคิดสร้างสรรค์

2.2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

2.2.1 จุดแข็งของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นของสภาพแวดล้อมภายใน จำแนกตามการบริหารโรงเรียนเอกชนและองค์การนวัตกรรม โดยพิจารณาองค์ประกอบหลักที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ เป็นจุดแข็งของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม พบว่า 1) ด้านการวางแผน ได้แก่ ด้านโครงสร้างขององค์การนวัตกรรม 2) ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ด้านโครงสร้างขององค์การนวัตกรรม และ 3) ด้านการประเมินผล ได้แก่ ด้านโครงสร้างขององค์การนวัตกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์การที่เอื้อต่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรม ควรมีการจัดหรือปรับโครงสร้างการดำเนินงาน การออกแบบงานสายการบังคับบัญชา หน้าที่ความรับผิดชอบ และการจัดองค์การให้มีความยืดหยุ่นทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสร้างสรรค์นวัตกรรม องค์การที่มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในองค์การอย่างต่อเนื่อง โครงสร้างที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกลยุทธ์องค์การ ทำให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของชวณ ภารังกุล (2556) ว่าความเป็นองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม

2.2.2 จุดอ่อนของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นของสภาพแวดล้อมภายใน จำแนกตามการบริหารโรงเรียนเอกชนและองค์การนวัตกรรม โดยพิจารณาองค์ประกอบหลักที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นในระดับสูง เป็นจุดอ่อนของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม พบว่า 1) ด้านการวางแผน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้ประกอบการขององค์การนวัตกรรม 2) ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมขององค์การนวัตกรรม และ 3) ด้านการประเมินผล ได้แก่ ด้านความเป็นผู้ประกอบการขององค์การนวัตกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเป็นผู้ประกอบการ คือ ภัยจากความสำเร็จในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ มูลค่าทางเศรษฐกิจและการสร้างงานส่วนใหญ่จะถูกสร้างสรรค์โดยธุรกิจขนาดเล็กที่เกิดจากแนวคิดและทักษะความเป็นผู้ประกอบการของแต่ละบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างธุรกิจขนาดใหญ่ สอดคล้องกับแนวคิดของประจักษ์ ปฏิทัศน์ (2562) กล่าวว่า ผู้ประกอบการที่จะประสบความสำเร็จควรพัฒนาตนเองให้มีความคิดสร้างสรรค์ คือ สามารถมองเห็นความแตกต่างของสิ่งที่คนอื่น ๆ คิดว่าเหมือนกัน ไม่ละเลยกับประเด็นปัญหาเพียงเล็กน้อย มีแนวคิดที่แปลกใหม่ในการแก้ปัญหา และกล้าเป็นคนแรกที่คิดริเริ่ม คือ กล้าทำในสิ่งที่ตนคิดว่าถูกต้องแม้จะไม่เคยมีใครทำแบบนั้นมาก่อนก็ตาม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของธารา ทวีโชค (2559) ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของผู้ประกอบการ 4 ด้าน พบว่า หนึ่งในคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมีลักษณะที่สำคัญ คือ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งความคิดในเชิงนวัตกรรม (Innovativeness) เป็นคุณลักษณะสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความคิดริเริ่มเกี่ยวกับสินค้าใหม่ การบริการใหม่ และเทคโนโลยีใหม่ในการสร้าง ความแตกต่างให้ตนเอง

2.2.3 โอกาสของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จากการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นของสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า องค์ประกอบหลักที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นใน

ระดับต่ำ เป็นโอกาสของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ได้แก่ ด้านสภาพเทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเอกชนมี ความคล่องตัวการใช้เทคโนโลยีมากกว่าโรงเรียนรัฐบาล สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของปาร์ท ไกรวิญญู (2561) พบว่า โอกาสของการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาตาม แนวคิดการพัฒนาให้นักเรียนให้มีภาวะผู้นำอย่างคล่องแคล่ว คือ ด้านเทคโนโลยี

2.2.4 ภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม จาก การวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นของสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า องค์ประกอบหลักที่มีดัชนี ความต้องการจำเป็นในระดับสูง เป็นภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การ นวัตกรรม ได้แก่ ด้านสภาพสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเอกชนมีรูปแบบการบริหารแบบเอกเทศ ทำให้ ขาดโอกาสสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวลีรัตน์ ฉิมน้อย (2562) พบว่า ภาวะคุกคามของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาตามแนวคิดคุณลักษณะพลเมือง คุณภาพในศตวรรษที่ 21 คือ สภาพสังคม

3. กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ กลยุทธ์หลักที่ 1 พลิกโฉมโครงสร้างของโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม กลยุทธ์หลักที่ 2 พัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบุคลากรโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม กลยุทธ์หลักที่ 3 ปฏิรูปวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม กลยุทธ์หลักที่ 4 ส่งเสริมบรรยากาศของโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม กลยุทธ์หลักที่ 5 ยกระดับพฤติกรรมเชิง สร้างสรรค์ของบุคลากรโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม และกลยุทธ์หลักที่ 6 ขับเคลื่อนความเป็น ผู้ประกอบการของโรงเรียนเอกชนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม จะเห็นได้ว่ากลยุทธ์ดังกล่าวมีความเหมาะสม สำหรับการบริหารจัดการองค์การสมัยใหม่หรือการเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่สิ่งใหม่เพื่อปรับเปลี่ยนคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมขององค์กร โดยการสร้างนวัตกรรมอย่างมีระบบที่มุ่งเน้นศักยภาพหรือความแตกต่างให้ สามารถนำไปต่อยอดหรือสร้างธุรกิจแนวใหม่ และมีความยืดหยุ่นในการบริหาร กระจายอำนาจและมี บรรยากาศการทำงานเป็นทีมโดยการเปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์การแสดงความคิดเห็น และนำความรู้จาก ศาสตร์ที่หลากหลายมาต่อยอด เพื่อสร้างและปรับปรุงวิธีการจัดการรูปแบบใหม่ พัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์และ รูปแบบการบริการใหม่ได้ อีกทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันในการตัดสินใจ และให้ความสำคัญกับความรู้เพื่อเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการสร้างนวัตกรรม และสามารถเข้าถึงความรู้ได้ อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Higgins (1995) นำเสนอไว้ว่าความเป็นองค์การนวัตกรรมมี องค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ ตามกรอบแนวคิดของ McKinsey หรือ 7s McKinsey Framework โดย แนวคิดดังกล่าวนี้ สร้างขึ้นมาด้วยแนวคิดที่มองว่าองค์การที่ดีเกิดจากความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้ง 7 ประการ ได้แก่ 1) ด้านกลยุทธ์ (Strategy) องค์การนวัตกรรมต้องมีจุดมุ่งหมาย นโยบาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรม ที่ชัดเจนแน่นอน และมีการถ่ายทอดไปสู่ฝ่ายงานต่าง ๆ ด้วย ซึ่งเป็นแนวทางที่สำคัญต่อความสำเร็จและสร้าง ความได้เปรียบในการแข่งขันที่เป็นการใช้นวัตกรรมเป็นกลยุทธ์ของหน่วยงานหรือฝ่ายงาน 2) ด้านโครงสร้าง

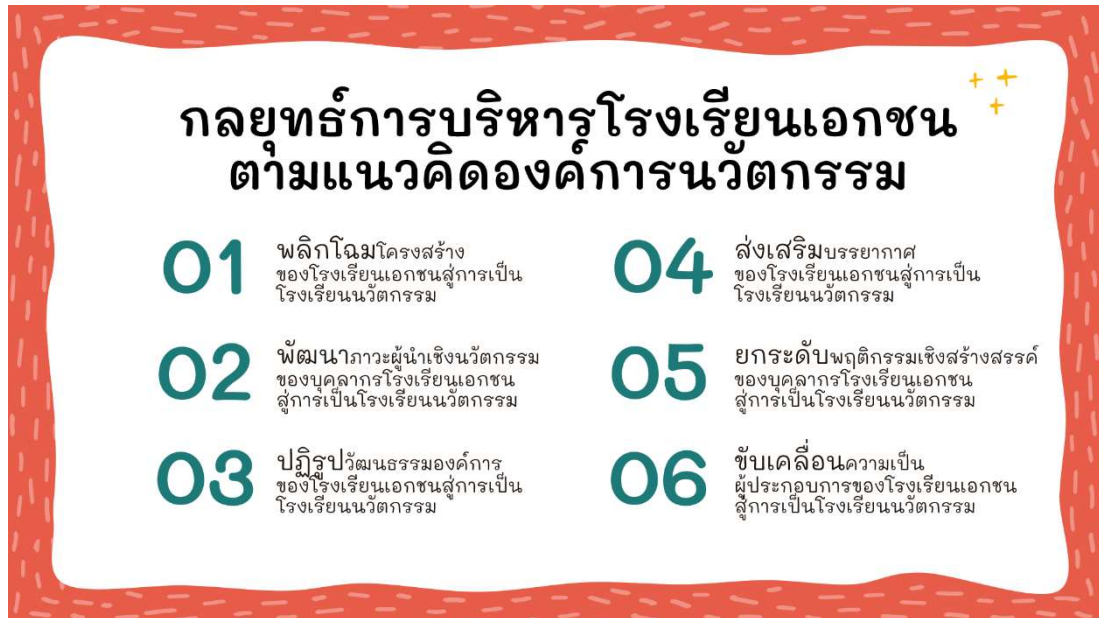
(Structure) การพัฒนาหรือปรับปรุงโครงสร้างองค์การให้ส่งเสริมต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมจะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ 5 ประการ คือ การออกแบบงาน การกระจายอำนาจในการทำงาน การทำงานเป็นทีม ผู้จัดการจะต้องขยายการควบคุม และการมีส่วนร่วมในการทำงาน 3) ระบบ (Systems) กล่าวคือ มีระบบการให้รางวัลกับนวัตกรรม ซึ่งหมายถึงการให้อิสระในการคิดสร้างสรรค์ การให้การยอมรับและเกียรติแก่นวัตกรรม การให้รางวัลที่เป็นตัวเงินและการเลื่อนขั้นตำแหน่ง เพื่อให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้กับองค์การ 4) รูปแบบการบริหารจัดการ (Style) รูปแบบการบริหารจัดการถือเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่ต้องมีรูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสม ภาวะผู้นำมีผลต่อความสำเร็จของนวัตกรรม นวัตกรรมจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ขึ้นอยู่กับรูปแบบภาวะผู้นำในทุกระดับขององค์การ 5) บุคลากร (Staff) คนเป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ จนทำให้องค์การประสบผลสำเร็จ ดังนั้น การจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งกับองค์การนวัตกรรม 6) ค่านิยมร่วม (Shared values) วัฒนธรรมองค์การไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมให้คนในองค์การเกิดการมุ่งมั่นให้ความสำคัญกับนวัตกรรม แต่ยังสามารถขัดขวางไม่ให้นวัตกรรมเกิดขึ้นในองค์การได้อีกด้วย ดังนั้น ทักษะในการจัดการนวัตกรรมจึงมีความสำคัญซึ่งทุกองค์การจะต้องพยายามค้นหาค่านิยมที่จะช่วยในการสร้างนวัตกรรม และพยายามสร้างให้เป็นวัฒนธรรมขององค์การนวัตกรรม และ 7) ทักษะ (Skills) องค์การที่มุ่งสร้างนวัตกรรมก็จะต้องมุ่งมั่นให้ความสำคัญเกี่ยวกับประสิทธิภาพและคุณภาพ นอกจากนี้ กลยุทธ์ ที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยในครั้งนี้ ยังสามารถนำไปเสริมหนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2560-2564 ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2560) ให้มีความชัดเจนในการบริหารโรงเรียนเอกชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เป้าหมายหลัก “ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” และยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน เป้าหมายหลัก “โรงเรียนเอกชนที่มีศักยภาพมีการจัดการศึกษาที่มีความเป็นอัตลักษณ์สามารถแข่งขันด้านคุณภาพได้”

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษากลยุทธ์การเสริมสร้างความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
2. ควรมีการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
3. ควรมีการศึกษารูปแบบองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การนวัตกรรม ฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์หลัก 18 กลยุทธ์รอง 51 วิธีดำเนินการ มีรายละเอียดดังนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชวน ภารังกุล. (2556). การศึกษาความเป็นองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ธารา ทวีโภค. (2559). คุณลักษณะที่ดีของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2551). *นิตยย่อบริหาร*. เชียงใหม่: ออเรนจ์ กรุ๊ป ดีไซน์.
- ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580), *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก วันที่ 13 ตุลาคม 2561 หน้า 7.
- ประจักษ์ ปฏิทัศน์. (2562). *การคิดเชิงระบบและความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาร์ท ไกรวิญญู. *กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำอย่างคล่องแคล่ว*. วิทยานิพนธ์ดุขุฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2563). นวัตกรรม. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2564, แหล่งที่มา <https://dictionary.orst.go.th/>

- วสิรัตน์ ฉิมน้อย. กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาตามแนวคิดคุณลักษณะ
พลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). คณะครุ
ศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2560-2564*.
กรุงเทพฯ: สำนักงาน.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2553). *การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
สำนักงาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเอกชน : สภาพและแนว
ทางการสนับสนุน*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.
- _____. (2564). *รายงานการศึกษาความร่วมมือระหว่างรัฐกับภาคเอกชนในการพัฒนาการศึกษาตาม
กฎหมายและแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2555). แนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสาร
ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 14(2). พฤษภาคม-สิงหาคม 2555.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2551). *หลักการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Ardashkin, I. B., Martyushev N. V., & Bezborodov, V. P. (2015). Problem methodology as one of
the ways of innovative organization of educational process. *Procedia-Social
and Behavioral Sciences*. 166, pp. 227-231.
- Dundon, E. (2002). *The seeds of innovation: Cultivating the synergy that fosters new ideas*. New
York: AMACOM.
- Higgins, J. M. (1995). *Innovate or Evaporate: Test & Improve Your Organization's IQ:
Its Innovation Quotient*. New York: New Management Publishing Company.
- Holder, B. J. & Matter, G. (2008). *The Innovative Organization*. Retrieved November 3,
2020, from <http://www.geocities.com/CollegePark/Library/1048/innova.html>.
- Pitt Community College. (2011). *Planning-Implementation-Evaluation Cycle (PIE Cycle)*.
Retrieved November 9, 2020, from http://www.pitcc.edu/experiencecc/planning-and-research/planning-and-institutional-effectiveness/PIEInst_WorkunitCycle.pdf.

หลักการสอนทางพุทธศาสนาในนวนิยายประยุกต์อิงหลักการ

เรื่อง “รักบริสุทธิ์” ของนรรัตน์ รักดี

BUDDHIST TEACHINGS IN BUDDHISM-APPLIED NOVEL: “RAK BORISUT” BY NORARAT RAKDEE

กิตติยา คุณารักษ์^{1*}

ประณิตา จันทระประพันธ์²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Kittiya Khunarak¹

Pranita Chantharapyaphan²

^{1,2}Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus.
*Corresponding Author E-mail: Kittiya.k1807@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการสอนทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายประยุกต์อิงหลักการเรื่อง “รักบริสุทธิ์” ของนรรัตน์ รักดี โดยการศึกษาตัวบท (text) โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์วรรณกรรมตามแนวโครงสร้างนิยมและแนวคิดด้านพุทธศาสนาเป็นกรอบในการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า หลักการสอนในนวนิยายประยุกต์อิงหลักการเรื่องรักบริสุทธิ์ ของนรรัตน์ รักดี ปรากฏใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) หลักธรรมในการดำเนินชีวิตที่เป็นพุทธพจน์ คือ สติสัมปตถ สมปทา การมีสติทุกเมื่อ ประมาทไม่ได้ 2) หลักการสอนทางพุทธศาสนา ทั้งคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม คือหลักพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าตรัสว่าเรื่องกฎแห่งกรรมนั้นเที่ยงตรงไม่มีเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น คำสอนในการทำความดี คือ คำสอนของพระพุทธเจ้า พระองค์ตรัสว่าทำดีจะได้ดี แม้ทำดีแล้วไม่มีใครรู้เห็น แต่ผลของมันก็เป็นความดีอยู่นั่นเอง คำสอนในการครองเรือน คือผู้หญิงต้องมีคุณสมบัติที่เรียกว่าเรือนสามน้ำสี่ และคำสอนในการดำเนินชีวิต คือมนุษย์ต้องการเรียนรู้ แต่ในขณะที่เรียนรู้ต้องมีความสุขคือความพอใจ ไม่กดดัน ต้องสร้างแรงจูงใจ โดยใช้ฉันทะธรรมของพระพุทธเจ้า คือมีฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา 3) คำสอนเกี่ยวกับสำนวนสุภาษิตไทย คือ ตายน้ำตื้น ดูวัวให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่ และเดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด

คำสำคัญ : หลักการสอนทางพุทธศาสนา; สำนวนสุภาษิตไทย; นวนิยายประยุกต์อิงหลักการ;

Abstract

The objective of the academic article was to study the principles of Buddhism in the novel “Rak Borisut.” The novel was composed by Norarat Rakdee, applied to the Buddha’s teachings. The text he literary analysis techniques and concepts, based on structuralism and Buddhism. The finding revealed that The Buddhist principles in the novel were seen in three issues. The first was on the living life, considered from the Buddhist proverb as Satisampattha

Sampada, translated that the endowment with mindfulness and the absence of heedlessness. The other finding was the teachings of Buddhism. For example, the teaching on the law of action, which was constant and unchangeable as proclaimed by the Buddha. The teaching on good behavior was “I believed in the Buddha’s teaching. He said to do good was good, even unseen by anyone, but the consequence from doing good was still good.” The teaching on householding was “You had to be qualified with what was called ‘Ruean Sarm Nam See’ in Thai.” The teaching on the lifestyle was “The human life required learning. While learning, they had to be happy and pleased without pressure. The motivation had to be generated through what the Buddha called Chanda (will or aspiration). When there was a will or aspiration (Chanda in Pali), an effort (Viriya in Pali), thoughtfulness or an active thought (Chitta in Pali), and investigation or examination (Vimangsa in Pali) would be followed continuously.” The teaching on such Thai proverbs as Tai Nam Tuen (referred to ‘Fish die in shallow water.’), Doo Vau Hai Doo Hang Doo Nang Hai Doo Mae (compared with ‘Like mother, like daughter’), and Dern Tam Phoo Yai Maa Mai Kad (described that a person believing and following an experienced and qualified person would be easily successful.).

Keywords: Principle Teaching Buddhism; Thai Proverb; Buddhism-applied Novel;

บทนำ

การศึกษานวนิยายเรื่อง “รักบริสุทธิ์” ของนรรัตน์ รักดี เป็นการพินิจพิเคราะห์หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยาย โดยการศึกษาตัวบท (text) ในทางวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ซึ่งนวนิยายประยุกต์อิงหลังธรรมเรื่อง “รักบริสุทธิ์” มีความสนุกสนานแบบละเอียดอ่อน นอกจากนี้ผู้อ่านจะได้รับสาระและความบันเทิงแล้ว ยังจะได้รับการสัมผัสแห่งพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ว่าด้วยเรื่องกฎแห่งกรรมคือหลักของเหตุผล อันเป็นหลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนา ดังที่ วัฒนา มูลเมืองแสน (2539) กล่าวว่า นวนิยายอิงหลักธรรมเป็นเรื่องที่เน้นหลักพุทธปรัชญา โดยนักเขียนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินเรื่องเพื่อให้เกิดความสมจริงตามหลักธรรมคำสอน ได้แก่ ความเป็นอนิจจังของชีวิต การแสวงหาวิธีการคลายความทุกข์ สัมมาทิฎฐิ กฎแห่งกรรม และความสันโดษ และนักเขียนยังแทรกการสอนจริยธรรมหรือหลักธรรมที่ควรประพฤติและควรละ คือ ส่วนที่ควรประพฤติ ได้แก่ ความกตัญญู ความเพียรเพื่อความสำเร็จ ความเมตตาและการให้อภัย ความเสียสละ และความเป็นกัลยาณมิตร

นวนิยายประยุกต์อิงหลังธรรมเรื่อง “รักบริสุทธิ์” เป็นนวนิยายประยุกต์อิงหลักธรรมที่ผู้เขียนนำเรื่องมาจากนิทานธรรมบท เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพบรรยากาศของประชาชนชาวชมพูทวีปในครั้งพุทธกาล โดยเฉพาะวิถีชีวิตของชาวภารตะในห้วงเวลาที่พระบรมศาสดาทรงประกาศพระพุทธศาสนา และตั้งพระพุทธศาสนาไว้ในมหานครน้อยใหญ่ในแคว้นต่าง ๆ ของชมพูทวีป ทั้งในยุคปฐมโพธิกาลและมัชฌิมโพธิกาลว่ามีความเป็นมาอย่างไร นวนิยายประยุกต์อิงหลักธรรมเรื่องนี้ใช้สำนวนร่วมสมัย ผู้อ่านสามารถเข้าใจเหตุการณ์ บรรยากาศ และบทบาทของตัวละครที่มีแนวคิดทันสมัย แต่โครงเรื่องยังคงความเป็นวิถีชีวิตของชาวชมพูทวีปสมัยพุทธกาลไว้เช่นเดิม (นรรัตน์ รักดี: 2565)

นรรัตน์ รักดี นามปากกาของ พระราชวชิรสุธี (สุพัฒน์ สุวฑฒโน ป.ธ.4) ซึ่งมีนามเดิมว่า สุพัฒน์ ดอกไม้ เกิดเมื่อ วันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2494 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดเลย ธรรมยุต และเป็นเจ้าอาวาสวัดศรีสุทธาวาส พระอารามหลวง ลำดับสมณศักดิ์ พ.ศ. 2543 เป็นพระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาส พระอารามหลวงชั้นเอก ในราชทินนามที่พระครูกิตติสารสมณธ์ พ.ศ. 2557 ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญเปรียญที่พระภัทรธรรมสุธี วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่พระราชวชิรสุธี ศรีสังฆคณาทร ยติคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี (กิตติยา คุณารักษ์: 2565) พ.ศ. 2566 รับรางวัล “คุณสมปนโน” ผู้มีอุปการคุณแก่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2566 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยถวายปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา แต่พระเดชพระคุณพระราชวชิรสุธี นอกจากนี้ พระราชวชิรสุธียังเคยปฏิบัติงานตำแหน่งพิเศษอีกหลายด้าน อาทิ เป็นครูใหญ่โรงเรียนผู้ใหญ่วัดศรีสุทธาวาส เป็นผู้อำนวยการในการสอนธรรมในสถานศึกษาสังกัด สปช. อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย เป็นผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดศรีสุทธาวาส ผู้อำนวยการโครงการพึงธรรมวันอาทิตย์ อีกทั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นผู้อำนวยการอบรมธรรมเพื่อเยาวชน เป็นอาจารย์ใหญ่ประจำส่วนศึกษาของวัดศรีสุทธาวาส และเป็นวิทยากรอบรมธรรมในสถานศึกษาและส่วนราชการต่าง ๆ

หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาปรากฏทั้งในตำนานนิทานพื้นบ้าน นิทานธรรมบท นิทานชาดก และนวนิยายอิงศาสนา (Moral Novel) โดยแทรกหลักธรรมเพื่อมุ่งเสนอสาระทางจริยธรรมแก่สังคม การผูกเรื่องมักมีตัวละครที่น่าเสนอแนวคิด คติธรรม จริยธรรม ผ่านพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องผู้ผู้อ่าน สนุกสนานไม่เบื่อหน่าย โครงเรื่องส่วนใหญ่มาจากเรื่องราวที่มีอยู่ในศาสนา และผู้แต่งนำมาปรับให้ตัวละครมีบทบาทน่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น เรื่องกามนิทวาสิภูสี ของเสถียรโกเศศ เรื่องกองทัพธรรม ของสุชีพ ปุญญานุภาพ เรื่องมิติที่สาม ของตรี อภิรุณ นอกจากนี้ยังมีจินตนิยายสมัยพุทธกาลอิงหลักธรรมพุทธศาสนาของวิน อินทสระ เรื่องร่มธรรม มีธรรมะนิยายอิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาว่าด้วยเรื่องพระรัตนตรัยของธรรมโฆษ เรื่องพบพระ รวมถึงนวนิยายประยุกต์อิงหลักธรรมของนรรัตน์ รักดี เรื่องรักบริสุทธ์ นวนิยายเหล่านี้สอดแทรก พรรณณะแห่งชีวิต เสนอแนวทางแก้ปัญหาชีวิตและสังคมด้วยหลักของพระพุทธศาสนาผ่านตัวละครและเนื้อเรื่องที่น่าสนใจไปอย่างต่อเนื่อง แล้วค่อย ๆ ดึงผู้อ่านผูกคิให้มองชีวิตเข้าสู่จุดหมายหรือแก่นแท้ของหลักพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นว่า นวนิยายอิงหลักธรรมพุทธศาสนาอยู่ในฐานะวรรณกรรมคำสอนร่วมสมัย (กิตติยา คุณารักษ์ และคณะ: 2564) ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้ ผู้เขียนจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาหลักธรรมคำสอนที่ปรากฏในนวนิยาย ซึ่งผู้เขียนได้เลือกนวนิยายเรื่อง “รักบริสุทธ์” ของนรรัตน์ รักดี ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2565 เนื่องในงานพิธีสมโภชพระอารามหลวง ครั้งที่ 11 ครบรอบ 29 ปี วัดศรีสุทธาวาส จังหวัดเลย โดยผู้เขียนได้กล่าวถึงรายละเอียดในแต่ละประเด็น พร้อมยกตัวอย่างเนื้อหาในเรื่องบางบทมาประกอบ สามารถแยกการศึกษาได้ 3 ประเด็น ดังนี้

หลักธรรมในการดำเนินชีวิตที่เป็นพุทธพจน์

พุทธพจน์ หรือพุทธวจนะ (บาลี: พุทธวจน) คือพระดำรัสหรือคำพูดของพระพุทธเจ้า เป็นถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมานาน มีความหมายเป็นเชิงสั่งสอน ให้คิด เตือนใจ สามารถนำมาเป็นคติยึดถือเป็นหลักใจ พระพุทธพจน์เป็นคำสอนที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นส่วนของธรรมหรือวินัย เหล่านี้ล้วนเป็นพระพุทธรพจน์ทั้งสิ้น ในนวนิยายเรื่องรักบริสุทธิ์ปรากฏหลักธรรมคำสอนด้วยพุทธพจน์ร่วมสมัยดังตัวอย่าง

“สติสัมปตถ สมปะทา ใช้ธรรมะของพระพุทธเจ้า คือมีสติอยู่ทุกเมื่อ ประมาทไม่ได้”

(นรรัตน์ รักดี, 2565: 35)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นคำกล่าวของท่านโหราธิบดีในราชสำนักแห่งสวตถิมมหานครที่พูดกับลูก ๆ ซึ่งความไม่ประมาท เป็นปัจจัยอิโวาทของพระพุทธเจ้า ถือเป็นสุดยอดคำสอนที่ชาวพุทธทุกคนพึงนำไปปฏิบัติ คือ “การมีสติอยู่ทุกเมื่อ” หรือ “ความไม่ประมาทในกาลทุกเมื่อ” เพื่อไม่ให้มีความทุกข์ร้อนใจ อันเกิดจากอำนาจกิเลสเข้าครอบงำ ดังที่ เกษม ศิริสัมพันธ์ (2548) กล่าวว่า ความไม่ประมาทเป็นหลักธรรมสำคัญประการหนึ่งของพระพุทธศาสนา เมื่อพระพุทธองค์ใกล้จะเสด็จปรินิพพานแล้ว ได้รับสั่งเป็นปัจจัยมวจา ซึ่งเป็นพระวาจาสุดท้าย พระพุทธองค์ทรงเตือนก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพานให้มนุษย์ไม่ตั้งอยู่ในความประมาท เพื่อจะให้เห็นถึงลักษณะของความเป็นอนิจจัง คือความไม่คงที่ของสังขารทั้งหลาย จะเห็นว่าหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเน้นถึงเรื่องความไม่ประมาทอย่างยิ่ง วิธีให้เกิดความไม่ประมาทนั้นก็คือการมี “สติ” ซึ่งหมายถึงความรำลึกได้ นึกได้ การคุมจิตไว้ในกิจที่เราากำลังกระทำ

“ทนต์ เสฏโฐ มนุสเสสุ ในหมู่มนุษย์ผู้ฝึกตนได้แล้วจะประเสริฐที่สุด คือการเป็นคนดีคนเก่งทำอะไรก็สำเร็จ” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 38)

ผู้ฝึกตน คือผู้ที่ฝึกจิตของตนให้แข็งแกร่ง ทนทานต่อการรุกรานของกิเลส ขำระจิตของตนให้สะอาดผุดผ่องจากเครื่องเศร้าหมองคือกิเลส อดทนอดกลั้นต่อการกระทบของกิเลส คนที่ฝึกตนได้แล้ว ย่อมไม่ตกเป็นทาสของอำนาจกิเลส ผู้ที่ฝึกตนได้แล้วเป็นผู้ประเสริฐ ดังนั้น มนุษย์ทุกคนต้องพึงฝึกตนให้ดี ให้เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง ทนต่อการรุกรานของกิเลส ดังที่ สามารถ มั่งสั้ง (2564) กล่าวว่า “ผู้ที่ฝึกแล้ว เป็นผู้ประเสริฐในหมู่มนุษย์ (ทนต์ เสฏโฐ มนุสเสสุ)” คือพุทธพจน์ ซึ่งได้สอนเกี่ยวกับความเป็นคน โดยนัยแห่งพุทธพจน์ข้างต้นมีความหมายชัดเจนว่า ในหมู่มนุษย์ผู้ที่ฝึกฝนตนเองจะเป็นคนดีที่สุด คือต้องฝึก 3 ขั้นตอน คือ 1) จะต้องรักษาศีล เพื่อควบคุมกายและวาจาไม่ให้เกิดการทุจริต ด้วยกายหรือที่เรียกว่ากายทุจริต และไม่ให้เกิดการทุจริตด้วยวาจาหรือที่เรียกว่า วาจทุจริต 2) ฝึกสมาธิ เพื่อควบคุมจิตให้สงบ ไม่ให้คิดในสิ่งที่เป็นอกุศลหรือที่เรียกว่า มโนทุจริต และ 3) ฝึกปัญญา เพื่อให้รู้ความจริงเกี่ยวกับสรรพสิ่ง ตามที่เป็นจริงหรือที่เรียนรู้ตามสภาพความจริง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คนที่จะเป็นคนดีได้นั้น จะต้องฝึกฝนจิต เพื่อควบคุมกิเลสมิให้แสดงออกทางกายและวาจา

“มาตาปิตา จ อตฺรชฺ นิจจํ รกฺขณฺติ ปุตฺตํ มารดาและบิดา ย่อมรักษาบุตรที่เกิดเป็นตน เป็นนิจ มารดาบิดาย่อมเลี้ยงดูบุตร อันเกิดจากตนด้วยความรัก ทนุถนอมดุจแก้วตาดวงใจ”
(นรรัตน์ รักดี, 2565: 131)

ข้อความดังกล่าวเป็นคาถาแห่งสุขาภิยาจนคาถา ตามหลักของพระพุทธศาสนาแล้ว มารดาบิดาถือว่าเป็นทิศเบื้องหน้า มีหน้าที่ห้ามมิให้ลูกทำความชั่ว ด้วยการเอาใจใส่ในการชี้โทษถูกผิดให้แก่ลูกทราบตลอดเวลา เมื่อเห็นลูกทำความผิดก็ต้องคอยตักเตือน เช่น การเล่นพนัน ติดสิ่งเสพติด การเที่ยวเตร่ การนอนตื่นสาย นอกจากนี้ต้องแนะนำให้ลูกตั้งอยู่ในความดี อบรมสั่งสอนพร่ำบอกให้ทราบถึงว่าอะไรควรทำ ทำแล้วจะได้รับผลดีอย่างไร รวมทั้งให้ลูกได้ศึกษาศิลปวิทยา คือต้องมีความกระตือรือร้น มีความสนใจสนับสนุนให้ลูกได้มีความรู้ความสามารถในวิชาการ ด้วยการอบรมสั่งสอนและให้ศึกษาเล่าเรียนตามความสามารถ แม้ว่าจะต้องลำบากในการส่งเสียก็จำต้องยอมสละเพราะเป็นหน้าที่

หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา

ความเชื่อทางพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ที่ควรยึดถือ 13 ประการ คือ หลักการ 3 ได้แก่ การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม และการทำจิตใจให้ผ่องใส อุดมการณ์ 4 คือ หลักการที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้แก่ ความอดทน ความไม่เบียดเบียน ความสงบและนิพพาน และวิธีการ 6 คือแนวทางการปฏิบัติสำหรับนักบวชได้แก่ การไม่ว่าร้าย การไม่ทำร้าย การสำรวมในปาติโมกข์ การรู้จักพอประมาณ การอยู่ในสถานที่ที่สัจและ การฝึกหัดจิตใจให้สงบ เหล่านี้สอนให้มนุษย์ละความชั่ว ทำความดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ (พระมหาสุริยา อภิวัตตมโน: 2563) ความเชื่อแนวพุทธมีจุดมุ่งหมายในมิติทางโลกสู่คุณค่าทางจริยธรรมหรือศีลธรรมของชีวิตตามมิติและมุมมองทางพุทธศาสนา ทั้งรูปแบบการกลั่นกรองจากจินตนาการในโลกของอุดมคติสู่โลกของความเป็นจริงของชีวิต เหล่านี้เป็นบ่อเกิดแห่งอารยธรรมตะวันออก ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวรรณกรรมไทยอย่างใกล้ชิด การให้ความสำคัญกับการเลือกสรรถ้อยคำเพื่อสร้างความหมายอันลึกซึ้งและสร้างสุนทรียรสในตัวบท นวนิยายเรื่องรักบริสุทธิ์กล่าวถึงหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ดังนี้

คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม

นวนิยายประยุกต์อิงหลักธรรมเรื่อง “รักบริสุทธิ์” ของนรรัตน์ รักดี ปรากฏหลักคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมหลายประการ โดยผู้ประพันธ์ได้เน้นย้ำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงหลักการเรื่อง “การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เกิดความปกติสุข

“ตามหลักพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าตรัสว่าเรื่องกฎแห่งกรรมนั้นเที่ยงตรง ไม่มีเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น เรื่องของว่านที่ถูกกำหนดไว้ให้แต่งงานกับผู้หญิงคนนั้น จึงเหมือนพินัยกรรมที่เขียนเอาไว้ ผมเรียกว่า กฎแห่งพินัยกรรม ซึ่งจะต้องปฏิบัติตาม” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 19)

“เราชาวพุทธให้คิดถึงกฎแห่งกรรม จะทำอะไรก็ยึดหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา จะทำอะไรก็จะประสบผลสำเร็จและแคล้วคลาดปลอดภัยทุกอย่าง” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 56)

กฎแห่งกรรมที่ว่าด้วยคนทำดีต้องได้ดี คนทำชั่วต้องได้รับผลกรรมเป็นความทุกข์ ความเดือดร้อน แนนอน เพียงรอผลแห่งกรรมในอดีตหมดผลหมดกรรมแล้วกรรมชั่วจะให้ผลแนนอน ดังที่ สามารถ มั่งสั่ง (2564) กล่าวว่า “กรรม” ตามนัยแห่งคำสอนของพระพุทธศาสนา หมายถึงการกระทำโดยมีเจตนาให้เกิดผล จากการกระทำนั้น และกรรมนี้เองเป็นเหตุปัจจัยกำหนดวิถีชีวิตของคนแต่ละคน ทั้งในทางดีและในทางชั่ว กรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามเจตนาของผู้กระทำได้แก่ กุศลกรรม คือการกระทำอันเกิดจากเจตนาดี หรืออกุศลเจตนา มีวิบากหรือผลเป็นสุข และอกุศลกรรมอันเกิดจากเจตนาไม่ดี หรืออกุศลเจตนา ซึ่งมีวิบากหรือผลเป็นทุกข์ กรรมทั้งสองประเภทนี้จะให้ผลเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับความหนักเบาของการกระทำ ถ้าการกระทำนั้น รุนแรงหรือที่เรียกว่าครุกรรม หรือกรรมหนัก ก็ให้ผลเร็ว และถ้าการกระทำนั้นไม่รุนแรง เรียกว่าพหุกรรม ก็ให้ผลช้ากว่า

คำสอนในการทำความดี

นวนิยายประยุกต์อิงหลักธรรมเรื่อง “รักบริสุทธิ์” ของนรรัตน์ รักดี ปรากฏหลักคำสอนในการทำ ความดีหลายประการ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้อ่านนำคำสอนนี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตด้วยการตั้งอยู่บนหลักความดีงาม อันจะนำมาซึ่งความปกติสุขของชีวิต ดังตัวอย่าง

“กันต้องเข้มแข็งนะ!.. กันก็รู้ว่างานนี้เราทำเพื่ออะไร? หรือเพื่อใคร? อะไรจะเกิดขึ้นก็ ขอให้มันเกิดขึ้นเถอะ! เราทำหน้าที่ของเราให้ดีก็แล้วกัน พี่เชื่อคำสอนของพระพุทธเจ้า! พระองค์ตรัสว่าทำดีจะได้ดี! แม้ทำดีแล้วไม่มีใครรู้เห็น แต่ผลของมันก็เป็นความดีอยู่นั่นเอง!” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 48)

การทำความดีและความชั่ว อาจมีชาวพุทธจำนวนหนึ่งที่มีข้อสงสัยว่าเป็นความจริงหรือไม่ และได้อ้าง สิ่งปรากฏให้เห็นคนทำดีแต่ไม่ได้ดี และตรงกันข้าม คนทำชั่วกลับได้ดี มียศศักดิ์ จึงเป็นที่มาของคำพูดที่ว่า “ทำ ดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” สามารถ มั่งสั่ง (2564) กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า ถ้าพูดถึงประเภทของกรรมที่แบ่ง ตามเวลาของการให้ผลคือ ครุกรรมให้ผลก่อน และพหุกรรมให้ผลทีหลัง ก็จะได้คำตอบ คือ คนทำดีแต่ไม่ได้ดี เนื่องจากในขณะนั้นกรรมชั่วที่เป็นครุกรรมให้ผลอยู่ต่อเมื่อครุกรรมให้ผลจบแล้ว กรรมดีที่เป็นพหุกรรมจะ ให้ผล และคนทำชั่วได้ดี เนื่องจากในขณะนั้นกรรมดีอันเป็นครุกรรมให้ผลอยู่ เมื่อกรรมดีให้ผลจบแล้วกรรมชั่วก็ จะให้ผล

คำสอนในการครองเรือน

นวนิยายประยุกต์อิงหลักธรรมเรื่อง “รักบริสุทธิ์” ของนรรัตน์ รักดี ปรากฏหลักคำสอนในการครอง เรือนหลายประการ ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงคำสอนที่เป็นแนวทางในการครองเรือนของตัวละคร ซึ่งหลักคุณธรรม ความดีงามเหล่านี้เป็นธรรมมงคลชีวิตคู่ ที่มีไว้สำหรับประพฤติปฏิบัติกันตลอดเรื่อยไป และทำให้เกิดความเป็น

สิริมงคลระยะยาวตลอดชีวิต รวมทั้งกล่าวถึงคำสอนในเรื่องของการดูแลบุตรธิดา อันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าบางประการ ก่อให้เกิดคุณงามความดีในการดำรงชีวิตของครอบครัว ดังตัวอย่าง

“การให้ความรักความเมตตา เอาใจใส่ดูแลลูกอย่างใกล้ชิด ปฏิบัติกิจทุกอย่างให้เหมาะสมกับวัยของลูก ทั้งในวัยทารก วัยเด็ก วัยรุ่น วัยหนุ่มสาว และวัยผู้ใหญ่ พ่อแม่ต้องเรียนรู้สังเกตการณ์ ปรับปรุงและยืดหยุ่นไปตามวัยตามสถานการณ์ มีเหตุมีผลไม่ใช้อารมณ์ ให้ลูกเข้าใจว่าเป็นการทำเพื่อความดีและหวังดี ให้ลูกตระหนักว่าเราเป็นฝ่ายคอยช่วยเหลือตลอดเวลา และใช้วิธีของคนโบราณ คือ สรรน้ำ ตันยอ และกอไผ่” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 100)

“และเธอต้องมีคุณสมบัติเหล่านี้คือ มีเรือนสาม น้ำสี่ เรือนสามคือเรือนกาย เรือนใจ และเรือนนอน น้ำสี่คือน้ำคำ น้ำใจ และน้ำดี”

จากตัวอย่างข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าผู้ประพันธ์เป็นผู้โอ้ออมอารีในเรื่องการใช้ชีวิตอย่างมาก ทั้งเรื่องของการเป็นพ่อและแม่ ซึ่งมีหน้าที่จะต้องสร้างสันติภาพสัมพันธภาพที่ดีต่อบุตรธิดาของตน และการเป็นสามีภรรยาที่ดีในการครองชีวิตคู่ การนำคุณธรรมดี ๆ เหล่านี้มายึดถือปฏิบัติ ย่อมได้ผลดีตามที่บรรพบุรุษกระทำมาเป็นตัวอย่างให้เห็น ดังนั้นจึงไม่ต้องเสียเวลาไปแสวงหาหลักการที่จะต้องนำมาทดลองใหม่ เพราะสิ่งเหล่านี้ได้ผ่านการพิสูจน์มาแล้ว และอาจปรับใช้หลักสังคหวัตถุ 4 คือ การให้ การเสียสละ การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว การช่วยเหลือกัน และการปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ทั้งหมดนี้เป็นหลักการครองเรือนครองรัก ยิ่งหากมีลูกอีกหนึ่งชีวิตเพิ่มเข้ามาในครอบครัวพื้นฐานการใช้ชีวิตคู่ที่แข็งแกร่งมั่นคง ก็เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวยืนยาว

คำสอนในการดำเนินชีวิต

นวนิยายประยุกต์อิงหลักธรรมเรื่อง “รักบริสุทธิ์” ปรากฏหลักคำสอนในการดำเนินชีวิตหลายประการ อันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เกิดความปกติสุข ดังตัวอย่าง

“ความรักเป็นสิ่งที่ธรรมชาติมีให้แก่ทุกคน มีความตั้งใจที่จะศึกษาเรียนรู้ ฉันคิดว่าจะเป็นไปได้ของมันเอง พระพุทธเจ้าตรัสว่า ฝึกฝนตนเองให้ดีฝึกให้เต็มที่ จึงจะเป็นคนดีคนเก่ง” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 38)

“ชีวิตต้องการเรียนรู้ แต่ในขณะที่เรียนรู้ต้องมีความสุขคือความพอใจ ไม่กดดัน ต้องสร้างแรงจูงใจ ใช้ฉันทะธรรมของพุทธเจ้านะครับ เมื่อมีฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาที่จะตามมาเอง! ขอให้น้องเรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จทุกคนครับ” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 143)

จากทั้ง 2 ตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า หากเรารู้จักการฝึกตนให้เป็นคนดี ด้วยการมีมาตรฐานความคิดเห็นที่ถูกต้อง มีต้นแบบทางความคิดคำพูด และการกระทำที่สามารถถ่ายทอดและพัฒนาคุณธรรมความดีให้เจริญขึ้นแล้ว ก็จะช่วยกระตุ้นให้เราที่มีความกระตือรือร้นฝึกตนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นให้ประสบความสำเร็จได้ โดยเฉพาะในโลกของการทำงาน คนรุ่นใหม่ต่างมีหลักแนวคิดแห่งความสำเร็จมากมาย แต่หากใช้หลักธรรมะในการทำงาน ก็อาจประสบความสำเร็จได้เช่นกัน ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “อิทธิบาท 4 ธรรมแห่งความสำเร็จ” จะเห็นว่าผู้ประพันธ์ถ่ายทอดหลักอิทธิบาท 4 ผ่านบทสนทนาของตัวละครหลัก ในเชิงการให้

ข้อคิดคำแนะนำ เพื่อปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ทั้งในการทำงาน รักงานที่ทำ ชยันทำงาน รับผิดชอบงาน และ รู้จักไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน เหล่านี้คือหนทางแห่งความสำเร็จของการเป็น “คนดีคนเก่ง”

“พระพุทธเจ้าตรัสว่า เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นเรื่องธรรมดา เป็นปรากฏการณ์ของธรรมชาติ ทุกคนเกิดมาแล้วต้องตายกันหมด ไม่มีใครอยู่เหลือรอดไปได้ เพียงแต่ใครจะไปก่อนหรือไปหลังเท่านั้น” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 134) “พระพุทธศาสนาสอนว่า สรรพสิ่งทั้งหลายมีการเกิดขึ้น ดำเนินไป และก็สิ้นสุดลง แต่ต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยที่คอยกำกับ” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 69)

“ต้องขอบคุณพี่ว่าวันที่เข้าใจและตามใจพาไปวัดทุกวัน ได้ฟังธรรมและสนทนาธรรมกับชาวบ้าน และได้รู้จักกับภิกษุณีในอาราม ทำให้เข้าใจหลักธรรมคำสอนของพุทธเจ้ามากขึ้น พระธรรมเป็นดวงประทีปส่องสว่างนำทางชีวิตได้อย่างดีที่สุด ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุขค่ะ” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 146)

จากทั้ง 3 ตัวอย่างข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าหลักในการดำรงชีวิตนั้นมีอยู่หลายประการ ทั้งความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ และความเป็นอนัตตา คือ ที่ไม่ใช่ของตัวตนที่แท้จริง นั่นคือการยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น มองภาพแห่งความเป็นจริง สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมดา ควรใช้หลักธรรมะเป็นหลักคุ้มครองจิตใจ ไม่ใจร้อน เพราะทุกสิ่งบนโลกใบนี้มีระยะเวลาเป็นเครื่องกำหนด ในทางศาสนามีหลักคำสอนที่เรียกว่า “สัจธรรม” อันเป็นหลักความจริงของโลก เป็นหลักความจริงของชีวิต เรื่องของสัจธรรมเป็นเรื่องที่ลึกซึ้ง มีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง ดังนั้นหลักคำสอนที่ปรากฏใน นวนิยายเรื่องรักบริสุทธิ์ ของนรรัตน์ รักดี จะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจคนที่เคยหลงผิดกลับเข้าสู่เส้นทางชีวิตที่ถูกต้อง หากพุทธศาสนิกชนทุกคนตั้งมั่นอยู่ในคำสั่งสอนของพุทธศาสนา ย่อมบังเกิดความสงบสุขในการดำเนินชีวิตและในสังคมอย่างแน่นอน

คำสอนเกี่ยวกับสำนวนสุภาษิตไทย

ภาษาพูดของมนุษย์ไม่ว่าชาติใดภาษาใด มีการพูดกันอยู่ 2 แบบ แบบที่หนึ่ง คือพูดตรงไปตรงมาที่เป็นภาษาธรรมดา เมื่อพูดออกมาก็เข้าใจทันที และแบบที่สอง คือพูดเป็นชั้นเชิงไม่ตรงไปตรงมา แต่ให้มีความหมายในคำพูดนั้น ๆ ต้องคิดจึงจะเข้าใจ คำพูดที่เป็นชั้นเชิงนี้ เรียกว่า “สำนวน” หรือชาวบ้านมักพูดว่า “พูดสับตีสำนวน” สำนวนมีที่มาหรือบ่อเกิดแห่งสำนวนแตกต่างกัน สำนวนที่เกิดจากธรรมชาติ การกระทำสิ่งแวดล้อมความเป็นอยู่ อุบัติเหตุ แบบแผนประเพณี ศาสนา ความประเพณี การละเล่น จากนิทานตำนานพงศาวดารหรือประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามสำนวนที่ใช้พูดเชื่อว่ามีมาตั้งแต่โบราณ เกิดขึ้นตามยุคสมัยต่างๆ เมื่อเกิดเหตุการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป พัฒนาการของสำนวนจึงมีทั้งที่เปลี่ยนแปลงไป สำนวนเก่าในยุคปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้วบ้าง และสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่ก็มีเช่นกัน การพูดสำนวนนั้นมีความหมาย แสดงความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม (ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์): 2541) นวนิยายเรื่องรักบริสุทธิ์ได้กล่าวถึงหลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับสำนวนสุภาษิตไทย ดังนี้

“ไอ้วีทำพุดตีไป แกเคยได้ยินคำว่า ตายน้ำตื่นไหม? และคำว่ากึ่งก็อังก้อยพลาดบ่อ รูปหล่อยังพลาดรักอีกละ? เพราะโลกนี้ไม่มีอะไรแน่นอน สิ่งที่เราคาดไม่ถึงมันก็เกิดขึ้นได้” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 39)

สำนวนที่ว่า ปลาตายน้ำตื่น, กึ่งก็อังก้อยพลาดบ่อ รูปหล่อยังพลาดรัก มีความหมายในทำนองกับสำนวนสี่เท้ายังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลัง หมายถึงคนที่พลาดท่าเสียที เพราะเรื่องเล็กน้อย เช่น คนใหญ่คนโตดำรงตำแหน่งสูง แต่อาจพังได้เพราะเรื่องเล็ก ๆ ที่ทำผิดพลาดไป หรือสามารถถูกถกออกจากตำแหน่งด้วยเรื่องเล็กน้อยที่สังคมรับไม่ได้ คนโบราณจึงเตือนอยู่เสมอว่าการจะทำสิ่งใด ให้ระวังอย่าประมาท เดี่ยวจะพลาดท่าเสียที เหมือนตั้งปลาเมื่อเวียนว่ายอยู่ในที่น้ำที่ลึกก็ไม่ตาย ถ้าเมื่อใดไปว่ายไปที่น้ำตื้น อาจจะเกยตื้นตายเอง หรือไม่ก็กลายเป็นเหยื่อของคนหรือสัตว์ได้โดยง่าย เพราะสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

“ตำรารักหรือ? โบราณท่านว่า จะดูวัวให้ดูที่หาง จะดูนางให้ดูที่แม่ จะดูให้แน่ต้องดูให้ถึงยาย!..อดีตการบอกต่อว่า จะทำอะไรก็ต้องทำด้วยความรอบคอบรัดกุม สำรวจตรวจตราองค์ประกอบต่าง ๆ ให้ทั่วถึง คนโบราณท่านมีหลักการดีแล้ว” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 77)

ตัวอย่างข้างต้นมีความหมายว่า วัวที่มีลักษณะดีนั้นให้ดูที่หาง ถ้าปลายหางเป็นพู่เหมือนใบโพธิ์ ก็นับว่าเป็นวัวที่มีลักษณะดีมาก ซึ่งการที่จะเลือกผู้หญิงมาเป็นคู่ครอง ไม่ใช่ดูเพียงตัวผู้หญิงเท่านั้น แต่ต้องไปจนถึงแม่ด้วยว่าเป็นคนดีหรือไม่ เพราะลูกกับแม่ก็มักจะมีลักษณะนิสัยคล้ายคลึงกัน และถ้าจะดูให้แน่จริง ๆ ต้องสืบประวัติไปจนถึงยายของหญิงนั้นด้วย อาจสรุปได้ว่าสำนวนดังกล่าวคือให้รู้จักพิจารณาลักษณะบุคคลหรือหญิงที่จะเลือกเป็นคู่ครอง โดยดูจากนิสัยใจคอและความประพฤติของเครือญาติฝั่งมารดา

“ถ้าเด็กวัยรุ่นปฏิบัติอย่างนั้นก็เป็นวัยรุ่นคุณภาพแน่นอน ผมขอเพิ่มเติมด้วยภาษิตโบราณครับ **เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด** ถ้าเราปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของผู้ใหญ่เราจะปลอดภัยชีวิตจะมีแต่ความสุขความเจริญ (นรรัตน์ รักดี, 2565: 109)

สำนวนนี้ใช้สอนในเรื่องการปฏิบัติตัว เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด คือการทำอะไรตามผู้ใหญ่ ผู้มีประสบการณ์ มักจะปลอดภัย ไม่มีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้น คนสมัยก่อนจะสอนกันแบบนี้ เช่น พ่อแม่สอนลูกหลานเกี่ยวกับหลักการทำงาน หรือการประพฤติปฏิบัติตน การทำตามผู้ใหญ่เป็นวิธีคิดของคนรุ่นเก่า อาจจะมีความปลอดภัย มีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่า

“มีคำกล่าวที่ว่า **ความสวยไม่คงที่ แต่ความดีนั้นคงทน** และเธอต้องมีคุณสมบัติเหล่านี้คือ มีเรือนสาม น้ำสี่ เรือนสามคือเรือนกาย เรือนใจ และเรือนนอน น้ำสี่คือน้ำคำ น้ำใจ และน้ำดื่ม” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 104)

สุภาษิตดังกล่าวหมายความว่าคนที่เกิดมาสวยย่อมเป็นสิ่งดี แต่เมื่อเวลาผ่านไปความงามย่อมเปลี่ยนแปลงตามอายุขัย หลังจากความดีที่จะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลานั้น ดังนั้นจงทำความดีไว้เถิด เพราะความดีจะอยู่กับเราจนวันตาย จะเห็นว่าตัวอย่างนี้สะท้อนคุณสมบัติที่ผู้หญิงพึงมีและควรปฏิบัติ เพราะการที่สุภาพสตรีจะสมบูรณ์แบบได้นั้นต้องสวยงามอ่อนหวาน ไม่ใช่สวยงามแต่ขาดคุณสมบัติของกุลสตรี แต่ต้องเพียงพุนด้วยเสน่ห์ ซื่อสัตย์ และแสนดีด้วย

“ความรักเป็นกำลังภายในที่สำคัญ โบราณท่านว่า **ความรักเหมือนโคถึกที่ศึกพิโรธ** ซึ่งพืว่าน มีอยู่แล้วเต็มหัวใจ และพืถูกเกดก็มีอยู่เช่นกัน แต่เพราะมีตัวทวิภูฏิเป็นกำแพงขวางไว้ ระวังความรักที่มีพลังยิ่งใหญ่จะระเบิดเพราะถูกกดดันนะครับ” (นรรัตน์ รักดี, 2565: 115)

สำนวนนี้แปลความได้ว่า “ความรัก” เปรียบเหมือนโคใหญ่ที่ศึกคะนอง เร่าร้อน มีพลังกำลังมากมาย เกินกว่าที่ใครจะฉุดรั้งไว้ได้ เหมือนกับคนที่หน้ามืดตามัวเพราะความรัก จนใครทักทายนยังไม่ฟัง คำเปรียบเปรยดังกล่าวมาจากบทพระราชนิพนธ์มัทนะพาทธยาของรัชกาลที่ 6 ที่ให้แกงคิดและมุมมองให้รู้จักพิชิตสงของความรัก เพราะความรักที่ขาดการไตร่ตรอง ขาดสติ ขาดการยับยั้งชั่งใจที่ดี ก็อาจจะนำพามาซึ่งความเจ็บช้ำใจในภายหลังได้

คำสอนเกี่ยวกับสำนวนสุภาษิตไทยที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องรักบริสุทธิ์ เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบ เป็นคติสอนใจ เป็นวัฒนธรรมภาษาที่สะท้อนค่านิยมทางพุทธศาสนา ถือว่าเป็นอีกหนึ่งเอกลักษณ์ของคนไทย จะเห็นว่าคำสอนเกี่ยวกับสำนวนสุภาษิตไทย ทำให้ทราบถึงประวัติศาสตร์ของชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ความรู้สึกนึกคิด เช่น ความอ่อนโยน ความเคารพผู้ใหญ่ การให้อภัย การอยู่ร่วมกันอย่างมีไมตรี นอกจากนี้สำนวนยังทำให้เข้าใจสภาพความเป็นจริงของสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ ความหมายของสำนวนยังทำให้เกิดความคิดสุขุมลุ่มลึก มีสติปัญญา ทั้งหมดนี้ยังสะท้อนให้เห็นสภาพสังคม เศรษฐกิจ ความคิด ความเชื่อของคนไทยในอดีต สำนวนจึงเป็นถ้อยคำที่มีคุณค่าทางภาษาอย่างยิ่ง เพราะสำนวนคือภาษาและเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยที่ควรอนุรักษ์สืบไป

บทสรุป

การศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายประยุคต์อิงหลักธรรมเรื่อง “รักบริสุทธิ์” ของนรรัตน์ รักดี โดยการศึกษาตัวบท (text) ตามแนวทางการวิเคราะห์วรรณกรรมไทย ผ่านประเด็นหลักธรรมในการดำเนินชีวิตที่เป็นพุทธพจน์ หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ทั้งคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม คำสอนในการทำความดี คำสอนในการครองเรือน คำสอนในการดำเนินชีวิต และประเด็นด้านคำสอนเกี่ยวกับสำนวนสุภาษิตไทย จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวพบว่า นวนิยายเรื่องรักบริสุทธิ์มีความน่าสนใจอย่างมาก หลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่องล้วนเป็นหลักการที่ควรค่าอันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ยิ่ง โดยเฉพาะการสะท้อนหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาผ่านสำนวนสุภาษิตไทย ผู้ประพันธ์อธิบายพร้อมยกตัวอย่างไว้ในเนื้อเรื่องค่อนข้างละเอียดชัดเจน นอกจากนี้ลีลาการเขียนของผู้ประพันธ์มีแนวคิดอันลุ่มลึก สะท้อนให้เห็นว่าเป็นผู้มีพรสวรรค์ด้านการใช้ลีลาภาษาที่ไพเราะสละสลวยงดงาม ทั้งด้านความคิดอารมณ์ที่สมเหตุสมผล ทั้งยังเล่าเรื่องราวอิงบรรยากาศที่แสดงถึงการเลื่อนไหลของเรื่องเล่าที่ไร้กาลเวลาจากสมัยพุทธกาล เป็นการร้อยเรียงเชื่อมโยงอย่างมีสัมพันธ์อันแสดงถึงจินตนาการทางข้อมูลวัฒนธรรม ตำนาน ประวัติศาสตร์ ศาสนา และวิถีสังคมในอดีต เพื่อต่อยอดย้ำความเชื่อเรื่องพลังของพุทธศาสนาผ่านลีลาภาษาของผู้ประพันธ์ หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาสอดแทรกด้วยภาษาอันประณีตลึกซึ้ง แสดงให้เห็นคุณค่าทาง

วรรณศิลป์และสะท้อนถึงศิลปะการประพันธ์ของนรรัตน์ รักดี ซึ่งมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับชีวิต สะท้อนให้เห็นหลักคุณธรรมอันแฝงด้วยข้อคิดเตือนใจที่ควบคู่ไปกับความงดงามของภาษา

องค์ความรู้ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบว่าในนวนิยายประยุกต์อิงหลักธรรมเรื่อง “รักบริสุทธิ์” ของนรรัตน์ รักดี มีหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาปรากฏในลักษณะใดบ้าง
2. สามารถนำความรู้ด้านหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เกิดความปกติสุข
3. ได้สัมผัสความงามจากภาษาของผู้ประพันธ์ ที่เป็นทั้งเหตุการณ์จริงหรืออิงความเป็นจริง สามารถเปิดโลกทัศน์และมุมมองใหม่ให้ผู้อ่านได้รับข้อคิดที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

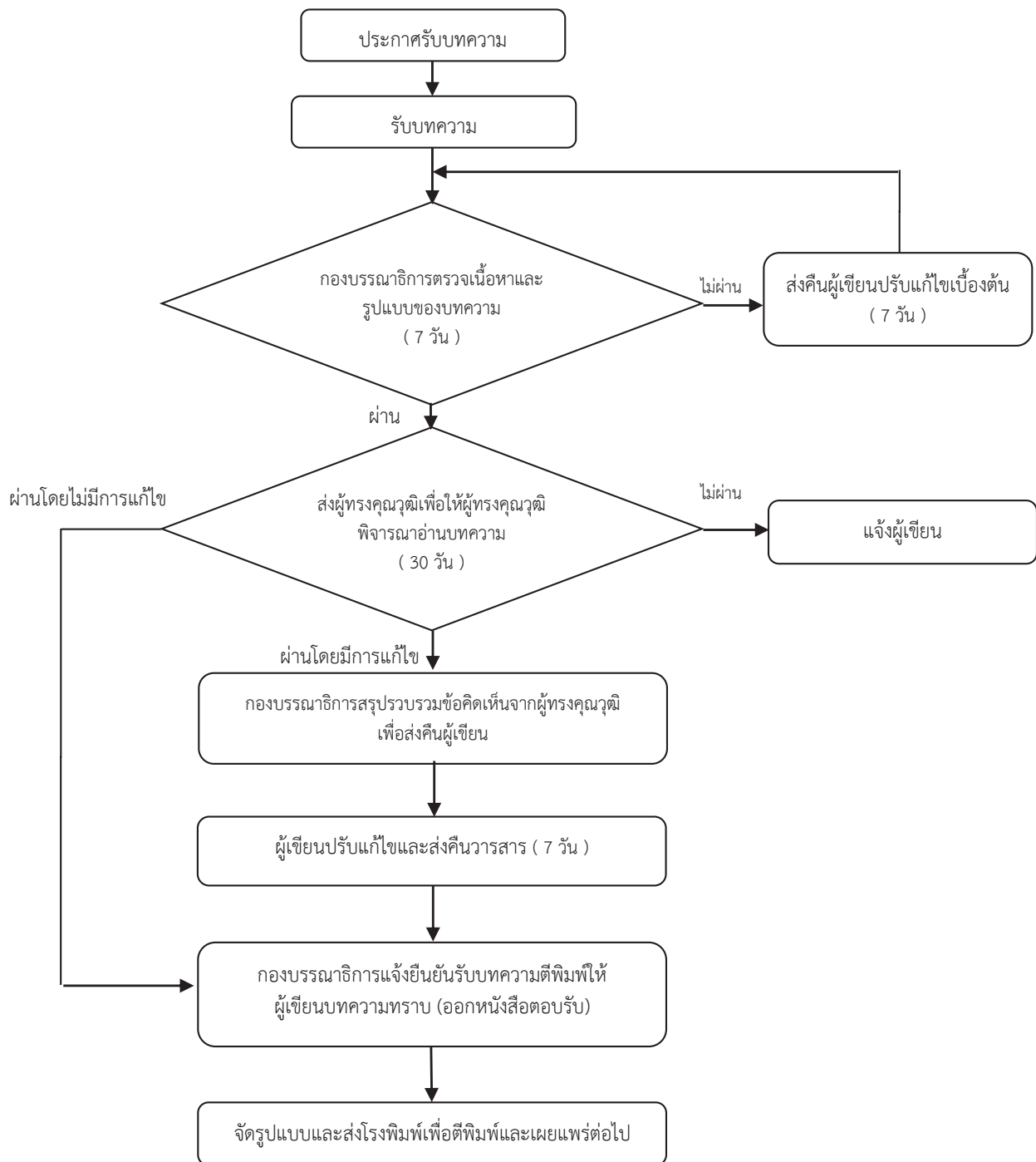
- กิตติยา คุณารักษ์ และคณะ. (2564). อานาจผี บารมีพุทธ: ความเชื่อเชิงอุดมการณ์ทางศาสนาในนวนิยายจินตนิมิตเรื่องมิติที่สาม. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์*. 6(2). กรกฎาคม-ธันวาคม.
- กิตติยา คุณารักษ์ และมาโนช นันทพรหม. (2565). กลวิธีการประพันธ์และแนวคิดพุทธศาสนาใน นวนิยายประยุกต์อิงหลักธรรม เรื่อง “รักอันตราย” นรรัตน์ รักดี. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*. 8(1). มกราคม-มิถุนายน.
- ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์). (2541). *สำนวนไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.
- นรรัตน์ รักดี. (2565). *รักบริสุทธิ์*. เลย: บจก.รุ่งแสงธุรกิจการพิมพ์.
- พระมหาสุริยา อภิวุฒโน (มะสันเทียะ). (2563). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักโอวาทปาติโมกข์ : หลักการ อุดมการณ์ และวิธีการ. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(1). มกราคม-มิถุนายน.
- วัฒนา มูลเมืองแสน. (2539). *นวนิยายอิงพุทธศาสนาของไทย : วรรณกรรมคำสอนร่วมสมัย*. วิทยานิพนธ์ (อ.ม.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- เกษม ศิริสัมพันธ์. (2548). *ความไม่ประมาท*. [ออนไลน์]. จาก [https:// mgronline.com/daily/detail/948000000612](https://mgronline.com/daily/detail/948000000612). [สืบค้นเมื่อ วันที่ 8 มิถุนายน 2566].
- สามารถ มั่งสั้ง. (2564). *กฎแห่งกรรม : กฎอยู่เหนือคนและกาลเวลา*. [ออนไลน์]. จาก <https://mgronline.com/daily/detail/964000050017>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 9 มิถุนายน 2566].
- สามารถ มั่งสั้ง. (2564). *จิตที่ฝึกลดแล้ว ทำให้คนเป็นมนุษย์*. [ออนไลน์]. จาก <https://mgronline.com/daily/detail/964000089098>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 10 มิถุนายน 2566].

ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสาร “ศรีล้านช้างปริทรรศน์”
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์

สำนักงานรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

253/7 ถนนวิสุทธิเทพ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

โทรศัพท์ 042-830-434, 042-814-978

เว็บไซต์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jslc> อีเมล slc.journal@mbu.ac.th

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ (Academic Article) ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการที่มีความโดดเด่นเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่สู่สังคม

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้พิมพ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบ

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความ ให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร จะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความ จนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในการพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้นิพนธ์บทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์บทความในวารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์

1. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้นิพนธ์บทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัย มีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง
4. ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์แล้ว
5. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความในวารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว
2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง
3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน
4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

รูปแบบการจัดเตรียมบทความ

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และชื่อบัญญัติตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ควรหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ให้เขียนคำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยวงเล็บภาษาอังกฤษ ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ บทความส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. **การพิมพ์** ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยจัดหน้ากระดาษขนาด A4 ตั้งค่าระยะขอบกระดาษบน 3 เซนติเมตร, ล่าง 2.54 เซนติเมตร, ซ้าย/ขวา 2.54 เซนติเมตร

ชื่อเรื่อง ต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง ภาษาไทยพิมพ์ด้วยรูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 20 พอยต์ และพิมพ์ภาษาอังกฤษ ด้วยรูปแบบตัวอักษร Times New Roman ขนาด 14 พอยต์

ชื่อผู้นิพนธ์ สังกัด/หน่วยงาน และ E-mail (อีเมลใส่เฉพาะผู้นิพนธ์บทความคนที่ 1) ของผู้ร่วมหรือที่ปรึกษาทุกคน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเรียงจากผู้นิพนธ์บทความ¹ ผู้ร่วมนิพนธ์^{2,3,4} ตำแหน่งได้ชื่อเรื่อง เยื้องชิดฝั่งขวาของหน้ากระดาษ ภาษาไทยพิมพ์ด้วยรูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 พอยต์ และพิมพ์ภาษาอังกฤษด้วยรูปแบบตัวอักษร Times New Roman ขนาด 12 พอยต์

การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย ภาษาไทยพิมพ์ด้วยรูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 18 พอยต์ ตัวหนา และพิมพ์ภาษาอังกฤษด้วยรูปแบบตัวอักษร Times New Roman ขนาด 14 พอยต์ ตัวหนา

เนื้อหา พิมพ์ด้วยรูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 พอยต์ ส่วน Abstract พิมพ์ภาษาอังกฤษด้วยรูปแบบตัวอักษร Times New Roman ขนาด 14 พอยต์

3. **จำนวนหน้า** บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความวิจารณ์หนังสือ และงานวิชาการอื่น ๆ ตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงเอกสารอ้างอิงควรมีความยาวไม่เกิน 25 หน้า กระดาษ ขนาด B5

4. **การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ** ใช้เป็นตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centered learning) เป็นต้น

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย
- 3) วัตถุประสงค์การวิจัย
- 4) สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- 5) ระเบียบวิธีวิจัย
- 6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง

- 7) อภิปรายผล/วิจารณ์
- 8) ข้อเสนอแนะ
- 9) องค์ความรู้ที่ได้รับ
- 10) เอกสารอ้างอิง (References)

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) องค์ความรู้ที่ได้รับ
- 6) เอกสารอ้างอิง (References)

บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทนำ (Introduction)
- 2) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 3) บทวิจารณ์
- 4) คุณค่าของหนังสือ
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

ตัวอย่างการจัดพิมพ์บทความวิจัย

หน้ากระดาษขนาด A4

↓ 3 ซม.

← 2.54 ซม.

→ 2.54 ซม.

ชื่อบทความภาษาไทย (TH Sarabun PSK 20 pt ตัวหน้า)
TITLE IN ENGLISH (Times New Roman 14 pt ตัวหน้า)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (TH Sarabun PSK 16 pt ตัวหน้า)
หน่วยงานต้นสังกัด (TH Sarabun PSK 16 pt)
Author (Times New Roman 12 pt ตัวหน้า)
Affiliated agency (Times New Roman 11 pt)
Corresponding Author E-mail (Times New Roman 11 pt)

บทคัดย่อ (TH Sarabun PSK 18 pt ตัวหน้า)
(รวมแล้วไม่เกิน 500 คำ) (TH Sarabun PSK 16 pt)

คำสำคัญ:

Abstract (Times New Roman 14 pt ตัวหน้า)
(สอดคล้องกับภาษาไทย) (Times New Roman 12 pt)

Keywords: (Times New Roman 14 pt)

บทนำ (TH Sarabun PSK 18 pt ตัวหน้า)
(ความเป็นมา ความสำคัญ และเหตุผลในการทำวิจัย) (TH Sarabun PSK 16 pt)

วัตถุประสงค์การวิจัย (TH Sarabun PSK 18 pt ตัวหน้า)
(วัตถุประสงค์) (TH Sarabun PSK 16 pt)

ระเบียบวิธีวิจัย (TH Sarabun PSK 18 pt ตัวหน้า)
(ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล) (TH Sarabun PSK 16 pt)

ผลการวิจัย (TH Sarabun PSK 18 pt ตัวหน้า)
(ตอบวัตถุประสงค์) (TH Sarabun PSK 16 pt)

อภิปรายผล (TH Sarabun PSK 18 pt ตัวหน้า)
(อภิปรายเฉพาะประเด็นสำคัญ) (TH Sarabun PSK 16 pt)

ข้อเสนอแนะ (TH Sarabun PSK 18 pt ตัวหน้า)
(ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย) (TH Sarabun PSK 16 pt)

เอกสารอ้างอิง (TH Sarabun PSK 18 pt ตัวหน้า)
(เฉพาะที่ปรากฏในบทความเท่านั้น) (TH Sarabun PSK 16 pt)

↑ 2.54 ซม.

ตัวอย่างการจัดพิมพ์บทความวิจัย

หน้ากระดาษขนาด A4

↓ 3 ซม.

← 2.54 ซม.

→ 2.54 ซม.

ชื่อบทความภาษาไทย (TH Sarabun PSK 20 pt ตัวหน้า)
TITLE IN ENGLISH (Times New Roman 14 pt ตัวหน้า)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (TH Sarabun PSK 16 pt ตัวหน้า)
หน่วยงานต้นสังกัด (TH Sarabun PSK 16 pt)
Author (Times New Roman 12 pt ตัวหน้า)
Affiliated agency (Times New Roman 11 pt)
Corresponding Author E-mail (Times New Roman 11 pt)

บทคัดย่อ (TH Sarabun PSK 18 pt)
(รวมแล้วไม่เกิน 500 คำ) (TH Sarabun PSK 16 pt)

คำสำคัญ:

Abstract (Times New Roman 14 pt)
(สอดคล้องกับภาษาไทย) (Times New Roman 12 pt)

Keywords:

บทนำ (TH Sarabun PSK 18 pt)
(ความเป็นมา ความสำคัญ และเหตุผลในการทำวิจัย) (TH Sarabun PSK 16 pt)

เนื้อเรื่อง (TH Sarabun PSK 18 pt)
(เนื้อเรื่องตามประเด็นที่นำเสนอ) (TH Sarabun PSK 16 pt)

บทสรุป (TH Sarabun PSK 18 pt)
(สรุปสาระสำคัญของบทความตามเนื้อหาที่ได้กล่าวมา) (TH Sarabun PSK 16 pt)

เอกสารอ้างอิง (TH Sarabun PSK 18 pt)
(เฉพาะที่ปรากฏในบทความเท่านั้น) (TH Sarabun PSK 16 pt)

↑ 2.54 ซม.

หลักเกณฑ์ในการเขียนเอกสารอ้างอิง

ใช้รูปแบบ APA (⁶th Edition) เป็นมาตรฐาน โดยสามารถดูตัวอย่างวิธีการเขียนเอกสารอ้างอิง ที่ถูกต้องเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์ของ APA <http://www.apastyle.org>

1. การเขียนอ้างอิงในเนื้อหา

1.1 การอ้างอิงหน้าข้อความ ชื่อผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)...

ตัวอย่าง สุขพัฒน์ อนนทจารย์ (2539) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติกรรมฐาน.....

1.2 การอ้างอิงหลังข้อความ (ชื่อผู้แต่ง,/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้า)

ตัวอย่าง เพียงแต่ทำให้จิตใจปลอดโปร่ง ผ่องใส เป็นกุศลจิตเกิดขึ้นชั่วครู่หนึ่ง ๆ พร้อมกับความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น (สุขพัฒน์ อนนทจารย์, 2550 : 55)

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงส่วนท้ายเรื่อง

2.1 หนังสือ

ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
กรณีไม่มีชื่อผู้เขียน ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ในกรณีที่ชื่อผู้เขียนมีจำนวนตั้งแต่ 2 คน (ผู้เขียน1 และ ผู้เขียน2)

ในกรณีที่ชื่อผู้เขียนมีจำนวนตั้งแต่ 3-7 คน (ผู้เขียน1 ผู้เขียน2 ผู้เขียน3 ผู้เขียน4 ผู้เขียน5 ผู้เขียน6 และผู้เขียน7)

ในกรณีที่ชื่อผู้เขียนมีจำนวนตั้งแต่ 8 คน (ชื่อผู้เขียนคนที่ 1 และคณะ)

ตัวอย่าง

พระเทพบัณฑิต (ธรมิต ชาติโร). (2560). *พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์นาคสามโลก.

สุขพัฒน์ อนนทจารย์. (2560). *รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์นาคสามโลก.

Lamoureux, M. (2013). *Internal controls handbook : The power sector and NERC compliance*. North Charleston : Create Space Independent Publishing Platform.

2.2 บทความ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บรรณาธิการ),/ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./ (เลขหน้า)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ชัตติยา กรรณสูต. (2547). การสังเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยคุณธรรม พฤติกรรม ความซื่อสัตย์ของคนไทย: การเชื่อมโยงสู่นโยบาย. ในชัตติยา กรรณสูตและขวัญรัก สุขสมฤทัย(บรรณาธิการ). *รายงานการวิจัยคุณธรรมพฤติกรรม ความซื่อสัตย์ของคนไทย*. (9-125). กรุงเทพฯ ฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

2.3 วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์./ระดับวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์./ชื่อมหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง

ธนวัฒน์ ชาวโพธิ์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาภูมิภวราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

2.4 บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่หรือเล่มที่/(ฉบับที่(ถ้ามี))./(เดือน)./เลขหน้า.

ตัวอย่าง

จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2559). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์. 5(1). (มกราคม-มิถุนายน). 9-23.

2.5 รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง/(รายงานการวิจัย)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

พระมหาภาสิต สุขวรรณดี (สุภาสิดโต). (2547). รายงานการวิจัยการรักษาศิล 5 ของนักศึกษาภาคสมทบ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

2.6 บทความจากหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปี,/เดือนที่พิมพ์,/วันที่/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ไตรรัตน์ สุนทรประภัสสร. (2540, 8 พฤศจิกายน). อนาคตจีน-อเมริกา. เดลินิวส์, 6.

Kamnuansilpa, P. (2015, June 20). Lottery reform is running out of chances. *Bangkok Post*, 9.

2.7 แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อเรื่อง./ ออนไลน์./ สืบค้นเมื่อ/ วัน/ เดือน/ ปี./ แหล่งสืบค้น/ แหล่งสารสนเทศ.

ตัวอย่าง

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2555). ธรรมประกาศโนบาย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2555. แหล่งสืบค้น <http://www.buddhismth.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538970572&Ntype=9>.

CNN Wire Staff. (2011). How U.S. forces killed Osama bin Laden. *Online*. Retrieved on May 3 2011. from <http://www.cnn.com/2011/WORLD/asiapcf/05/02/bin.laden.raid/index.html>

2.8 รายงานการประชุมวิชาการหรือการสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อเอกสารการประชุมหรือสัมมนา. (เลขหน้า). / สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

นิത്യ โรจนรัตน์วานิชย์ และสิทธพร นิยมศรีสมศักดิ์. (2549). การศึกษาวิเคราะห์และออกแบบระบบการตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. ใน *เวทีนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3* (48-50). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

2.9 เอกสารของหน่วยงานที่ไม่เป็นเล่ม

ชื่อหน่วยงาน./ (ปีที่พิมพ์./ วันที่/ เดือน)./ ชื่อของเอกสาร./ เลขที่ของเอกสาร (ถ้ามี).

ตัวอย่าง (จดหมายเหตุ)

กรมศิลปากร. (2445, 27 พฤศจิกายน). *ลายพระหัตถ์กรมหลวงดำรงราชานุภาพกราบทูลกรมหลวงเทวะวงษ์วโรปการ*. เลขที่ 3/197.

ตัวอย่าง (คำสั่ง)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2549, 21 มีนาคม). *เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย*. คำสั่งที่ 0577/2549.

ตัวอย่าง (ประกาศ)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2549, 23 มิถุนายน). *เรื่อง เกณฑ์การทดสอบและการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (ฉบับที่ 2)*. ประกาศมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ตัวอย่าง (ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง)

รอบรู้นานาชาติ. (2549). กรุงเทพฯ: ภัทรินทร์.

ตัวอย่าง (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์และไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์)

ส. กลิ่นหอมหวล. (ม.ป.ป.). แม่คะนึ่ง-น้ำค้างแข็ง คืออะไร. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.